

Mastergradsoppgave

Sverre Hovind

Så var jeg endelig hjemme igjen

En diakron diskursanalyse over
meningsinnholdet i hyttbøkene til to
av Statskogs åpne buer i Femundsmarka

Høgskolen i Telemark

Fakultet for allmennvitenskapelige fag

Sverre Hovind

Så var jeg endelig hjemme igjen

En diakron diskursanalyse over meningsinnholdet i
hyttbøkene til to av Statskogs åpne buer i
Femundsmarka

Høgskolen i Telemark
Fakultet for allmennvitenskapelige fag
Institutt for idretts og friluftslivsfag
Gullbringveien 36
3800 Bø i Telemark

<http://www.hit.no>

© 2015 Sverre Hovind

Denne avhandlingen representerer 60 studiepoeng

Forsidebilde: Lorthølet, desember 2006.

Sammendrag

Denne avhandlingen setter søkelyset på innholdet i hyttebøkene til to av Statskogs åpne buer i Femundsmarka – Lorthølet og Fautbua. Det er gjort lite forskning på hyttebøker. Hvordan endres beskrivelsen av opplevelser, holdninger og handlingsmønstre? Kan hyttebøkene belyse endringer over tid i friluftslivsdiskursen? Hvilke verdier kommer til syne? Jeg ønsker å se på eventuelle endringer i meningsinnholdet i løpet av den aktuelle tidsperioden. For Lorthølet sin del vil det si fra 1978 til i 2013, og for Fautbua fra 1971 til 2013, selv om enkelte årganger med hyttebøker mangler. Utgangspunktet for studien er følgende to problemstillinger:

1. *Hvordan endrer beskrivelsen av naturopplevelse, naturbruk og trender i friluftslivet seg fra de første hyttebøker og til i dag (2013)?*
2. *Hvordan blir bruken (nytteverdien og symbolverdien) av den åpne bua beskrevet i hyttebøkene?*

Ytringene som faller inn under en eller begge problemstillingene kategoriseres og gjennomgår en kvantitativ delanalyse. Dette for å tydeliggjøre forekomsten av bestemte tema i ytringene og hvordan dette endrer seg over tid. Deretter belyses meningsinnholdet i ytringene, og hvordan dette eventuelt endrer seg gjennom den aktuelle tidsperioden. Et eksempel på dette er at man forteller om jaktopplevelser i hele perioden, men innholdet i det man forteller endrer seg til en viss grad. Analysen av meningsinnholdet skjer i form av en diakron diskursanalyse, dvs at man analyserer hyttebokdiskursen over tid.

Funn som gjøres vil bli analysert, diskutert og kritisert. Analysen viser at noen deler av diskursen er stabil, mens andre deler har vært og fortsatt er under endring. Det er ikke samsvar mellom hyttebokdiskursen til de to buene, så det som er i endring i den ene bua er i noen tilfeller stabilt i den andre, og omvendt. Dette er med på å gi hver hyttebok sin egenart, og man kan ikke alltid forutsi hva man vil gjøre av funn i hyttebøker.

Et gjennomgående funn er at ytringene som er av nyere dato har en tendens til å ha noe mer overfladiske tekster. Mens man tidligere *beskrev det vakre* i naturen, vil man nå i større grad nøye seg med å fortelle at naturen *er vakker*. Et annet funn er at det er bua, og da særlig Fautbua, som hylles i ytringene. Opplevelsen av bua får i stor grad folk til å uttrykke sterkere følelser enn de gjør om opplevelsen av naturen.

Abstract

This thesis focuses on the contents of the cabin books of two of Statskogs open cabins in Femundsmarka – the cabins *Lorthølet* and *Fautbua*. Very little research has been done in the topic cabin books. How does the description of experiences, attitudes and patterns of action change? Could a study of the cabin books illuminate changes in the discourse of the outdoor living activities? Which values will appear? I want to search for changes in content and meaning during the period in question. For the cabin *Lorthølet* the current period stretches from 1978 to 2013, for the cabin *Fautbua* from 1971 to 2013, although some vintages are missing. The following two issues are a base for the study:

1. How does the description of the experience of nature, use of natural resource and trends in outdoor recreation change from the first cabin books until today?
2. How will the use (the usefulness and the symbolic value) of the cabin be described in the cabin books?

Utterances that fell under one or both of the bases are going through a categorization and undergoes a quantitative part analyzes. This is to clarify the frequency of certain themes in the utterances, and how they change over time. The meaning of utterances will be further elucidated to see if they change or remain stable through the period in question. An example of this are the annual hunting stories, but the content in the stories are changing to some extent. The analysis of the content and the meaning of the utterances will be done in the form of a diachronic discourse analysis, i.e. analyzing the cabin book discourse over time.

Discoveries made will be analyzed, discussed and criticized. The analysis shows that some parts of the discourse are stable, while other parts have been and are still changing. There is no correlation in the discourse between the two cabins. What is changing in the books of one of the cabins, are in some cases stable in the other, and vice versa. This gives each of the cabin books their uniqueness, and makes it unpredictable what to discover in them. A consistent finding is that utterances which are of recent date tend to have a bit more superficial lyrics. While people previously described the beauty in nature, the research shows an increasing tendency to simplify the description of the experience, i.e. the scenery is beautiful. The experience of the cabin largely makes people express stronger feelings than they do about the experience of the nature. Particularly the cabin *Fautbua* is hailed in the utterances.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Abstract	4
Innholdsfortegnelse	5
Forord	8
1 Innledning	9
1.1 Om Femundsmarka og de åpne buene	10
1.2 Buene i Femundsmarka	10
1.3 Valg av buer	11
1.4 Lorthølet.....	12
1.5 Fautbua.....	14
1.6 Om begrunnelse for valg av tema og egen posisjonering	16
1.7 Friluftsliv i Femundsmarka og tanker om funn i hyttebøkene	17
1.8 Innsamling av data	19
1.9 Problemstillingene	19
2 Aktuell litteratur	22
2.1 Om trender og endringer i friluftsliv og naturopplevelse	22
2.2 Femundsmarkas friluftsliv.....	26
2.3 Avhandlinger om hyttebøker	29
3 Metode	33
3.1 Teori.....	33
3.2 Diskursteori og diskursanalyse.....	34
3.3 Dialogismen	35
3.4 Sosialkonstruktivisme	37
3.5 Hypoteseutvikling	41
3.6 Diskursanalyse og metode	42
3.6.1 Diakron diskursanalyse	42
3.6.2 Kvantitativ eller kvalitativ metode	45
3.7 Innsamling av data, kategorisering og tolkning	46
3.8 Underkategorier	48
3.9 Sammendrag	50
4 Analysen	53

4.1	Analyse av problemstilling 1 for Fautbua	53
4.1.1	Underkategori 1 – dyreliv.....	55
4.1.2	Underkategori 2 og 3, det vakre i naturen og positivt om naturen	56
4.1.3	Underkategori 4 – negative ytringer om naturen.....	58
4.1.4	Underkategori 5 og 11 – høsting i form av fiske og jakt, og rangering av fiskearter	59
4.1.5	Underkategori 6 - bærplukking	62
4.1.6	Underkategori 7 – mennesket i naturen, ensomheten og stillheten	63
4.1.7	Underkategori 8 - toppturer.....	66
4.1.8	Underkategori 9 - naturvern.....	66
4.1.9	Underkategori 10 – beskrivelse av turen.....	67
4.1.10	Underkategori 12 - unntakstekstene.....	69
4.2	Analyse av problemstilling 2 for Fautbua	70
4.2.1	Underkategori 1 - nytteverdi.....	72
4.2.2	Underkategori 2 - trivselskommentarer	73
4.2.3	Underkategori 3 – skryt av ordningen med åpne buer og de som står bak denne ordningen.....	74
4.2.4	Underkategori 4 – livet i bua.....	74
4.2.5	Underkategori 5 – positive kommentarer, tips og handlinger overfor andre	76
4.2.6	Underkategori 6 - symbolverdi	77
4.2.7	Underkategori 7 – negative kommentarer til eller om bua og andre.....	82
4.2.8	Unntakstekster	83
4.3	Analyse av problemstilling 1 for Lorthølet	83
4.3.1	Underkategori 1 - dyreliv	85
4.3.2	Underkategoriene 2 og 3 – det vakre i naturen og positivt om naturen	86
4.3.3	Underkategori 4 – negativt om naturen	88
4.3.4	Underkategori 5 - høsting.....	88
4.3.5	Underkategori 6 - bær	90
4.3.6	Underkategori 7 – mennesket i naturen	91
4.3.7	Underkategori 8 - toppturer.....	93
4.3.8	Underkategori 9 - naturvern.....	94
4.3.9	Underkategori 10 – beskrivelse av turen.....	94
4.3.10	Underkategori 11 – rangering av fisk.....	96
4.3.11	Underkategori 12 - unntakstekster	96
4.4	Analyse av problemstilling 2 for Lorthølet	97
4.4.1	Underkategori 1 - nytteverdi.....	99
4.4.2	Underkategori 2 - trivselskommentarer.....	100
4.4.3	Underkategori 3 – skryt av ordningen med åpne buer og de som står bak denne ordningen.....	101
4.4.4	Underkategori 4 – livet i bua.....	102
4.4.5	Underkategori 5 – positive kommentarer, tips og handlinger overfor andre	103
4.4.6	Underkategori 6 - symbolverdi	103
4.4.7	Underkategori 7 – negative kommentarer til eller om bua og andre.....	104
4.4.8	Unntakstekster	105
5	Kommentarer, diskusjon og kritikk	107

5.1 Oppsummering av ytringer om problemstilling 1 – naturen, i Fautbuas hyttebøker	107
5.2 Oppsummering av ytringer om problemstilling 2 – bua, i Fautbuas hyttebøker	108
5.3 Oppsummering av ytringer om problemstilling 1 – naturen, i Lorthølets hyttebøker.....	109
5.4 Oppsummering av ytringer om problemstilling 2 – bua, i Lorthølets hyttebøker	110
5.5 Kommentarer.....	111
5.6 Kritikk.....	115
6 Oppsummering og konklusjon.....	118
6.1 Antagelser.....	121
6.2 Avslutning, og veier videre	126
Referanser.....	128
Muntlige kilder.....	129
Elektroniske kilder	130
Oversikt over tabeller og figurer	131

Forord

- Kan du ikke bare skrive om de hyttebøkene da? Du er jo så opptatt av å lese dem når vi er på tur, sa min samboer Marte. Temaet master i friluftsliv, og hva jeg skulle skrive om, hadde blitt diskutert i heimen, med ymse vakleворne forslag. Og hyttebøker ble det, selvfølgelig.

Hyttebøker har alltid vært spennende. Jeg har etter hvert fartet en del omkring i landet og lagt igjen navnetrekket i mang ei hyttebok, men aldri uten å lese i den først. Hva opplever folk? Har noen en kjenner vært her siden sist? Noen gode tips å få? Morsomme historier? Dype, gjenkjennelige tanker? Uansett – hyttebøkene har mang en gang vært god underholdning! Verdifulle? Ja visst! Og altså svært fristende å ta en mer systematisk kikk på. Jeg kunne valgt mange områder, og mange buer. Men det ble Femundsmarka, og buene Lorthølet og Fautbua.

I denne avhandlingen er det en del sitater fra hyttebøkene. Jeg har gått inn for at disse skal være så autentiske som overhodet mulig, både med skrivefeil og dialekter. Allikevel - med avskrift av drøyt 2000 ytringer skal det godt gjøres at alt er 100% ortografisk riktig, sammenlignet med originaltekstene. Jeg har også valgt å kalle hyttebøkene for hyttebøker, selv om Femundsmarkas hyttebøker lokalt kalles *bubøker*. Femundsmarka har ikke hytter, men buer.

Jeg vil rette en takk til min veileder Bjørn Tordsson for gode samtaler og ideer, og for alle avsporingene med historier fra farne tider. Flere som har bidratt er: Gunhild Sem og Erik Roll ved Rørosmuseet som har gravd fram og lånt meg de gamle klenodiene som hyttebøkene tross alt er, Gisle Uren for drodning rundt aktuelle buer i starten av arbeidet, Torfinn Rohde for informasjon om litteratur og buer, Geir Wagnild og Randi Borgos for opplysninger om buene, Stig Vaagan for lesing av korrektur og Ellen Engh for engelske korreksjoner. Og selvfølgelig en takk til Signe, Sivert og Marte, som har holdt ut med den studerende småbarnsfaeren.

Om denne typen forskning ender opp i aldri så mange antagelser er det en ting som er sikkert: Jeg blir aldri ferdig med å lese hyttebøker!

Røros, mai 2015

Sverre Hovind

1 Innledning

Etter en lang dags ferd gjennom Femundsmarkas dype skoger er det godt å hvile ut i ei av de mange åpne buene, gammene eller tømmerkoiene som står åpne for allmennheten der. Man fyrer i ovnen, strekker seg på brisken og finner fram den lokale lektyren – hytteboka. Et skattekammer bestående av fortellinger gjennom mange år. Her er det muligheter for å bli underholdt, opplyst, beriket eller til og med provosert. Det er store og små fortellinger, hverdagsturer og ekspedisjoner, det første møtet med marka eller en gammel travers nedtegnelser. Det finnes enkelte innslag av dikt eller tegninger. Og før man forlater bua neste dag etterlater man selv sin fortelling, til kommende brukere av bua, eller kanskje til seg selv?

Jeg vil gjerne kikke nærmere på hva hyttebøkene til Statskogs åpne buer i Femundsmarka kan fortelle oss. Jeg har lest mange av hyttebøkene på turer i marka, og tilføyd mine egne bidrag i dem. Lesningen har vært overfladisk, uten tanke på noe dyptpløyende vitenskapelig arbeide. Men jeg har ant at hyttebøkene kan fortelle oss noe mer enn hvor man kunne ta storfisken på 80-tallet eller hvor kaldt det er å vade ei elv i november. Jeg har sett at man kommenterer og henviser til hverandre og hverandres tekster, og at man tar opp andres fortellinger, som for eksempel historiene om *Lorthølstyggjen*, som jeg kommer nærmere inn på senere. Det kan virke som om man på et vis blir *fanget inn* av hytteboka.

Innholdet i hyttebøkene kan studeres på mange måter, avhengig av hva man leter etter. Ved begynnelsen av dette prosjektet framstod det ingen soleklar endelig problemstilling. Derimot hadde jeg et klart avgrenset tema å forholde meg til, samt midlertidige problemstillinger, tilstrekkelige til å velge teoretisk utgangspunkt, metode og retning. Jeg velger å se på innholdet i hyttebøkene som en *diskurs*, og min studie blir derfor en *diskursanalyse*. Begge begrepene vil bli gjort rede for senere i avhandlingen. I følge Hitching og Veum er det slik med diskursanalyser at prosjektets problemstilling i høy grad styres av materialet (Hitching og Veum i Veum (red) 2011 s.14), og at man starter med utgangspunkt i et overordnet spørsmål. Etter hvert som man får innsikt i analysematerialet og konteksten vil man så utvikle nye spørsmål enn dem man hadde innledningsvis (ibid. s.15). Det ligger altså i diskursanalysens egenart at jeg opererer med midlertidige problemstillinger på et tidlig tidspunkt i prosessen. Disse vil etter all sannsynlighet utvikles etter som man gjør funn og blir kjent med det empiriske materialet. Mer om dette senere. Kontekstbegrepet vil bli nøyere belyst i teoridelen av avhandlingen, men kan kort defineres

slik: ”Med kontekst menes i dag både den nære og den umiddelbare sammenhengen der en kommunikativ handling finner sted...” (Hitching og Veum i Veum (red) 2011, s.28).

1.1 Om Femundsmarka og de åpne buene

Med begrepet *Femundsmarka* vil mange mene traktene omkring innsjøen Femunden i Hedmark og Sør-Trøndelag fylke. Men mange vil også oppfatte Femundsmarka som det terrenget som ligger øst for nordre del av Femunden og inn mot svenskegrensa. Det er her Femundsmarka Nasjonalpark ligger. Femundsmarka Nasjonalpark ble stiftet i 1971, og utvidet i 2003 (Monsen og Strømdahl 2009, s.12). Femundsmarka er preget av et stort sett skrint jordsmonn, morenerygger, furuskog, snaufjell og et mylder av tjerner og sjøer. Området framstår i dag som et stort villmarksområde med få menneskelige inngrep. Allikevel har området blitt mye brukt i tradisjonell utmarksbruk knyttet til gårdsdrift og tamreinsvirksomhet, og ikke minst tømmerhogst og transport av malm i forbindelse med gruvedrift i Rørosområdet i mer enn 300 år.

Båten Femund II går i rute på Femunden mellom Synnervika (i nord) og Elgå, og frakter hvert år flere tusen passasjerer som besøker Femundsmarka.

1.2 Buene i Femundsmarka

I Femundsmarka finnes det et 20-talls åpne buer, der de fleste i dag er i Statskogs eie. Flertallet av disse er gamle tømmerkoier og fløterbuer som tidligere ble brukt av skogsarbeidere. De eldste er fra midten av 1800-tallet (Røros Museums- og historielag 2002, s.64). Tømmerfløtinga på Rørossida av Femundsmarka tok slutt på begynnelsen av 1970-tallet (Røros Museums- og historielag 2002, s.44). Etter dette har buene stått åpne, og noen har blitt restaurert. Enkelte buer er av nyere dato, som for eksempel Gubbtjønnbua, som ble etablert på 1970-tallet¹.

Alle buene har hyttebok pr i dag, men det varierer hvilke tidsperioder man finner hyttebøker fra. For de fleste buenes del er det slik at gamle hyttebøker, dvs. de som ikke er i bruk nå, ble tatt inn til Rørosmuseet på etterjulsvinteren 2011 (Borgos, pers med,

¹ <http://www.friluftsliv.no/turomrader/nattely-gubbtjonnbua-i-femundsmarka.html> (lest 29/4-2015)

6.5.2015), hvor de oppbevares og er tilgjengelige for allmennheten. Mange av de eldste hyttebøkene hadde begynt å bli i dårlig forfatning, og det er rimelig å anta at flere av dem ville blitt ødelagte om få år om de fortsatt hadde blitt liggende ute i buene. Et interessant spørsmål, som ligger utenfor min analyse, dukker naturlig opp i kjølvannet av at de gamle hyttebøkene er fjernet fra buene: hvordan vil dette påvirke hyttebokskrivinga i årene som kommer? Ut fra det jeg har sett av hyttebøker før de ble samlet inn, så er det omtrent fra 70-tallet og framover at det finnes hyttebøker. Dermed kan det være mulig å studere tekstene gjennom omkring 40 år.

Felles for samtlige av de åpne buene er at de er sparsomt utstyrt, men en kan regne med å finne noe kjøkkenutstyr, øks og sag. Størrelse og egnethet for vinterbruk varierer sterkt. Det er ellers etablert en regel om at man ikke skal slå seg til i ei bu for lengre tid, men bare bruke den én natt. At man rydder godt etter seg, samt sørger for nok ved til neste bruker sees på som en selvfølge.

1.3 Valg av buer

Med et 20-talls buer, med flere titalls årganger av hyttebøker, er det et enormt materiale å velge blant. Det blir derfor nødvendig å velge ut noen få hytter som jeg konsentrerer meg om. Allikevel varierer det noe hvor mye de ulike buene er brukt, og dermed også hvor fylldige hyttebøkene er. Samtidig kan det være interessant med hytter som er ulike i bruk og beliggenhet. Det er også interessant om buene har en bred brukergruppe, med folk som er i naturen og besøker buene med ulikt utgangspunkt, erfaring og hensikt.

Jeg endte derfor opp med tre buer: Lorthølbua (Lorthølet), Fautbua og Møllerbua.

Omstendighetene rundt Lorthølet og Fautbua er beskrevet under. Når det gjelder Møllerbua er det ei bu som har en spennende plassering. Den ligger et stykke inne i marka, ved Røa, som er ei mye brukt elv både for fiske og padling. Samtidig krysser en av DNT sine stier Røa her, og passerer rett ved Møllerbua.

Etter hvert som jeg fikk kopiert opp hyttebøker og begynte å gå igjennom materialet, viste det seg at det var rikere og mer omfattende enn jeg hadde trodd. Mer enn nok stoff for flere masteroppgaver! Dette førte blant annet til at jeg måtte kutte ut ei bu for å begrense avhandlingen ned til håndterlig størrelse. Det viste seg at innholdet i hyttebøkene til Lorthølet skilte seg en del fra de to andre, mens innholdet i bøkene til Fautbua og Møllerbua var mer likt. Men det er en gruppe brukere som Fautbua har som Møllerbua

praktisk talt ikke har: jegere. Så for å få med denne brukergruppen valgte jeg Fautbua, og la Møllerbua til sides.

1.4 Lorthølet

Lorthølbua heter den egentlig, men i dagligtale brukes navnet Lorthølet. Mellom Femunden og sjøen Feragen som ligger nord for Femunden, finnes det omkring 5 kilometer lange Langtjønnvassdraget. Dette består av til sammen fire tømmerrenner, i tillegg til Lorthøldammen, Litjlangtjønnna, Rundtjønnna og Langtjønnna. Fra Femunden går det ei tømmerrenne ned i Lorthøldammen, et lite tjern med knappe 100m i diameter, og ei tømmerrenne fører vannet videre ned til Litjlangtjønnna. Ved Lorthøldammen (også kalt Lorthølet), ligger Lorthølbua. Den ble flyttet hit fra Grunnhåen ved elva Mugga i 1943, da den gamle Lorthølbua brant i 1942 (Røros Museums- og historielag 2002). Den ble brukt av tømmerfløtere, og etter at fløtinga tok slutt har bua stått åpen til allmenn benyttelse. Det er nå Statskog som har ansvar for og driver med vedlikehold og ettersyn av bua. Den er ei tømmerbu, noe utett, med to doble og to enkle sengeplasser, ovn, bord og skap. Den er vanligvis utrustet med noe kjøkkenutstyr, øks og sag, og ellers ulikt utstyr som folk legger igjen. Statskog sørger for transport av ved til bua for å spare skogen i området. Fra Langen gjestegård går det en solid sti over Femundsåsen og ned til Langtjønnvassdraget. Denne krysser tømmerrenna mellom Lorthøldammen og Litjlangtjønnna rett ved der hvor renna renner inn i Litjlangtjønnna. Herfra går det av en sti langs vestsida av tømmerrenna som

leder opp til Lorthølbua og Lorthøldammen, omtrent 200m unna. Stien over Femundsåsen går videre over tømmerrenna og forbi på den andre siden av Lorthøldammen, slik at man ser over til Lorthølbua. Dette gjør at man ikke kommer rett forbi bua, men må svinge av og oppsøke den, noe mange velger å gjøre. For mange besøkende er stien over Femundsåsen begynnelsen eller slutten på turen i Femundsmarka, både sommer og vinter. Stien fra Langen gjestegård til Lorthølet er omtrent 4 kilometer.

Femundsmarka er kjent for sine gode muligheter for kanopadlere. Mange har opp igjennom årene padlet elva Røa. Røa kommer fra sjøen Rogen som stort sett ligger på svensk side, Røa danner fylkesgrense mellom Hedmark og Sør-Trøndelag, og renner gjennom Femundsmarka og ned i Femunden. Men det er også mange kanopadlere som søker til Nordvika nord i Femunden, og padler Langtjønnvassdraget ned til Feragen og videre derfra ned til Røros, eventuelt motsatt vei fra Feragen til Femunden. Disse kommer rett forbi Lorthølbua, noe som gjør at det er mange kanopadlere som kommer innom bua, enten for å kikke, for å raste, eller for å overnatte. Til sammen gjør dette at Lorthølbua ligger i et område med forholdsvis mye trafikk og den er lett tilgjengelig, i og med at den ligger forholdsvis nært vei.

Navnet *Lorthølet* er ikke i utgangspunktet et positivt ladet ord, og kan nok for de som ikke har vært der være med å skape noen negative assosiasjoner og fordommer. Bedre blir det kanskje ikke av at noen en gang i tiden begynte å fortelle historier om den myteomspunne skikkelsen *Lorthølstyggen*. Den eldste nedtegnelsen om Lorthølstyggen som jeg har sett er i fra hytteboka til Lorthølet der en gjeng med karer som skriver i hytteboka i juli 1978 kaller seg *Lorthølstyggens etterkommere*. Myten om Lorthølstyggen blir nærmere beskrevet senere i avhandlingen.

Nå har jeg vært nødt til å avgrense denne avhandlingen på en slik måte at historiene om Lorthølstyggen har falt litt utenfor mine problemstillinger. Jeg velger allikevel å nevne Lorthølstyggen da det er en viktig del av buas sjel og egenart.

Jeg har selv besøkt og overnattet i Lorthølbua mange ganger og til alle årstider, første gang for 20 år siden. Ut fra dette vil jeg påberope meg å kjenne til bua og omegnen ganske godt, og jeg kan derfor vite om, kjenne igjen og forstå mye av det som hyttebøkernes forfattere forteller om.

Lorthølbua har hyttebøker fra 1978 og utover, men det er enkelte år som mangler helt, eller som har svært få ytringer. År som mangler helt er: fra og med 1986 til og med 1991, mens årstall med svært få ytringer er 1979, 1980, 1985, 1993, 1996 og 1998. Årsaken til at enkelte år har få ytringer er at det har tatt noe tid fra ei hyttebok har blitt utskrevet til ei ny har kommet på plass. Det kan synes som om det har blitt noe mer systematikk i å få på plass nye hyttebøker de senere årene.

1.5 Fautbua

Fautbua ligger nord og langt øst i Femundsmarka, i luftlinje bare halvannen kilometer fra svenskegrensa. Den ligger ved turiststien mellom Skedbrostugan i Sverige og setra/turistforeningshytta Ljøsnåvollen nord i Femundsmarka. Like vest for Fautbua går det av en sti ned mot turistforeningshytta Røvollen. Dermed vil mange av de som ferdes mellom Skedbrostugan, Ljøsnåvollen og Røvollen passere Fautbua. Den ligger på omtrent 840 meters høyde, øverst i den glisne bjørkeskogen. Mange vil nok oppfatte det slik at koia ligger på fjellet. Om historien til Fautbua sies følgende:

”Satt opp i 1918 av Jens Jensen Langen, (litj-fauten), som var reinsoppsyn. Broren Johan og Tobias Elgåen (Stor-Tobias) var også med på oppsettinga. Faren til Jens Langen var skogfogd eller Faut, derfor fikk bua namnet sitt. I litj-fautens notater

betegnes bua først som 'hyten ved Skedbrotjernerne'. Senere bruker han bare navnet 'hyten ved Skebrofjeldet' [...]'' (Røros Museums- og Historielag 2003, s.31).

Fautbua er ei lita tømmerkoie laftet av grove tømmerstokker. Den har en innvendig lengde på 2 meter, og er omtrent like brei. Innvendig består koia av to brisker, og imellom dem et lite bord og en liten ovn. Til tross for at den er lita, er det ut fra det jeg har lest meg til i hyttebøkene, hele 8 stk som har overnattet her samtidig (F0399). Også Fautbua eies og vedlikeholdes av Statskog. Den har, etter at opphavsmannen sluttet å bruke den, stått åpen og tilgjengelig for dem som har villet bruke den. Den er utstyrt med diverse kjøkkenutstyr, madrasser, øks og sag, i tillegg til diverse gjenlagt utstyr. Statskog sørger for at det blir kjørt ved inn til bua. Den har også vært igjennom noen runder med restaurering av tak og enkelte stokker. Bua ligger i en liten bjørkekrull under en skrent, og du må tett på for å få øye på den. I og med at den ligger rett ved turiststien er det mange som kommer gående forbi bua. Samtidig tar det noen timer å komme seg inn hit, noe som gjør den mer utilgjengelig enn Lorthølbua. De som kommer hit har ofte vært på tur noen dager allerede, og de er gjerne ikke helt ferdige med turen enda.

Det er flere vann og tjern i nærheten av bua, så mange oppsøker denne delen av marka for å fiske. Bua ligger på et høydedrag/ fjellområde mellom Røvassdraget (Revsjøen) og Muggavassdraget (Nedre Muggsjø), som er populære lokaliteter for fiske. Det er få som drar med seg en kano opp hit, men det har skjedd enkelte ganger. Derimot er området populært for småviltjegere. Fjelltoppen Skjedbrofjellet, som ligger så vidt inne på svensk side, er et naturlig turmål med utgangspunkt i Fautbua, noe som jeg vil komme inn på senere.

Undertegnede har hatt noen netter og dagsbesøk i Fautbua også, om ikke like mange som i Lorthølet. Men også her vil jeg påberope meg å kjenne til de lokale forholdene og livet i ei slik bu generelt temmelig godt. Det har tross alt med årene blitt en del netter i Femundsmarkas buer.

Fautbua har hyttebøker fra 1971 og utover, men det er enkelte år som mangler helt. Dette gjelder fra og med 1980 til og med 1989.

1.6 Om begrunnelse for valg av tema og egen posisjonering

Det er 20 år siden mitt første møte med Femundsmarka og de åpne buene der. Etter det har det blitt mange turer, overnattinger og timer med lesing av hyttebøker, året rundt. Jeg har latt meg inspirere av tekster som jeg har likt, og provosere av tekster der folk lar det framgå at de har et, etter mitt syn, vel brautende eller *breialt* forhold til det å ferdes i naturen, eller til kulturminner.

Innholdet i hyttebøkene interesserer meg. Kanskje er det fordi at en regner med at folk gir en flik av seg selv i disse tekstene? At de letter på sløret og sier noe om hva de anser som viktig, viktig for andre, eller kanskje for sin egen hukommelses del? Kanskje kan innholdet fortelle mye om mine medmenneskers holdninger og verdisyn? Hvilke hensikter de har med å være på tur, og hva det betyr for dem? Jeg mener at hva folk anser som viktig å oppleve i dette området, også kan være verdifull viten for forvaltningen, og for de som på annet vis jobber med friluftsliv. Dette handler om å forstå oss selv og den kulturen vi er en del av.

I avhandlingen kommer jeg innom temaet fritidsfiske og ulike kulturer rundt det. Jeg er selv en aktiv fisker, både i Femundsmarka og andre steder, og følger med på det som skjer av trender og utvikling innen temaet. Min holdning til fiske er nok noe tradisjonelt preget; jeg tar opp den fisken jeg trenger, og eventuelt noe til å ta med hjem. Jeg driver ikke med «fang og slipp-fiske» selv, men ser at det enkelte steder kan ha noe for seg i kultiveringssammenheng, og at det er mulig å øke inntjeningen i reiselivet med denne typen fiske. Fang og slipp-fiske, også kalt «catch and release», er en form for fritidsfiske der man etter å ha fått inn fisken løsner kroken fra den og setter fisken ut igjen, helst etter å ha veid, målt og fotografert den.

Gjennom lesing og skriving av hyttebøker, både i familiehytter og i åpne buer i Femundsmarka og ellers i landet, har jeg selv blitt sosialisert inn i hyttebokas verden. Jeg har bidratt til diskursen gjennom å tilkjenne holdninger og verdisyn i hyttebøkene. Slik sett har jeg selv påvirket det fenomen som jeg nå skal undersøke. Jeg mener allikevel at mine egne bidrag til diskursen ikke har vært av stor betydning. De har forøvrig blitt begått før ideen om å skrive en masteroppgave om innholdet i hyttebøkene dukket opp.

Allikevel skrider jeg nok til arbeidet med det for øye, at jeg *ønsker* å finne noe som viser at hyttebøker er verdifulle, både som meningsskapere og som meningsbærere.

1.7 Friluftsliv i Femundsmarka og tanker om funn i hyttebøkene

Hvilke funn kan jeg, ut fra mitt kjennskap både til fagområdet og til Femundsmarka, forvente at vil dukke opp? Femundsmarka har vært nasjonalpark siden 1971. Området har endret seg lite over lang tid, og det er svært få tekniske inngrep. De gamle tømmerkoiene står der de har stått, og rutebåten på Femunden går omtrent som den har gjort i over 100 år. Det er ikke lenger tradisjonell bruk av utmarksressursene, med unntak av tamreindrifta, som fortsatt er aktiv, samt jakt, fiske og noe bærplukking. Tilrettelegginger for friluftsliv har stort sett bestått i merking av stier, oppsetting av informasjonstavler, restaurering av gamle buer og vedkjøring til disse. I tillegg er det snøscootertransport av folk og utstyr til noen få utleiebuer vinterstid. Det har med andre ord ikke vært gjort vesentlige tiltak eller inngrep som har lagt grunnlag for en endring i hvordan man driver friluftsliv i området². Området har for øvrig blitt brukt av både lokale utøvere av friluftsliv og langveisfarende. Dette framkommer der folk har signert med navn og adresse eller hjemsted i hyttebøkene. Dette betyr at en endret bruk av marka blant friluftsfolket, nye holdninger til naturen og måter å beskrive naturopplevelser på, samt nye aktiviteter trolig er et resultat av endringer i samfunnet for øvrig og annen ytre påvirkning.

Etter årtusenskiftet har det på grunn av medias fokusering skjedd en endring eller styrking i synet på Femundsmarka som destinasjon for de som søker etter villmark, populært kjent som «Lars Monsen-effekten». Gjennom tv-program og bøker fra Femundsmarka (og andre steder), har han vist fram området og sin bruk av det. Man registrerte i somrene etter at tv-programmene ble sendt merkbart flere folk langs hovedferdselsårene i marka, og problemene med forsøpling og slitasje økte enkelte steder³. Dette synes bl.a. i form av økt persontransport på rutebåten inn til marka av folk med samme type kano som Lars Monsen bruker.⁴ Jeg registrerte selv at uttrykket *å monse* ble brukt i enkelte kretser og nettfora som

²<http://www.nasjonalparkstyre.no/Images/Femundsmarka/Div%20pdf/ForvaltningsplanFemundsmarka59-69.pdf> (lest 7/5-2015)

³ www.naturoppsyn.no/content/500040516/Naturveileder-i-Femundsmarka, (lest 29/4-2015)

⁴ http://nrk.no/nyheter/distrikt/hedmark_og_oppland/1.42705, (lest 29/4-2015)

et begrep for å drive friluftsliv på noenlunde samme måte som Lars Monsen. Derimot har trafikken de siste par årene gått noe ned.⁵ Var dette en kortvarig trend, noe man skulle prøve ut? Og på hvilken måte kan i så fall denne trenden, samt holdningene til denne trenden, gjenspeiles i hyttebøkene?

Er det sider ved friluftslivet som man vet at forekommer i Femundsmarka, men som man unnlater å skrive om i hyttebøkene? En aktuell trend som jeg vet at forekommer⁶, men som jeg er usikker på om jeg finner igjen i hyttebøkene er fang og slipp-fiske. Denne måten å fiske på har blitt mer vanlig over det ganske land de siste årene, også som en del av forvaltningen enkelte steder.⁷ En medieprofil innen dette segmentet er Lars Lenth, som har figurert i mange (flue)fiskefilmer. Denne formen for fritidsfiske er et relativt nytt fenomen i Norge, og bryter med det tradisjonelle norske fritidsfisket.⁸ Dette fenomenet vil det være spennende å se om jeg finner igjen i hyttebøkene. Er det utenfor normen å beskrive slike opplevelser i Femundsmarka? Er nedlatende omtale av dette fenomenet en del av diskursen? Har i så fall den etablerte diskursen såpass stor makt at folk vil vegre seg for å innrømme at dette er noe de driver med? Eller har noen brukt hytteboka for å markere seg som fang og slipp-fiskere, og har i så fall temaet blitt akseptert i diskursen? Kanskje bildet til og med er snudd på hodet?

Det finnes også fenomener som synes å oppstå og bli videreført i diskursen i hyttebøkene. En gjenganger er fortellinger om *fiksjonsfiguren Lorthølstyggan*. Som tidligere nevnt er Lorthøldammen et lite tjern mellom to tømmerrenner på strekningen Femunden – Feragen. Denne pytten er *hjemmet* til Lorthølstyggan. Jeg er usikker på hvordan historien om Lorthølstyggan begynte, men den kan gjenfinnes som en vandrefortelling i markas hyttebøker der folk skriver at de har sett/ ikke sett ham, om hans gjerninger, de har sett spor osv. Selv tegninger finnes. Kan fortellingene om Lorthølstyggan si noe om hvordan,

⁵ www.rekken.no/lokale_nyheter/article5213665.ece (lest 29/4-2015)

⁶ Det er for så vidt allment kjent at dette forekommer, men to kilder som nevner dette finnes her: <http://home.online.no/~leifel/turer/2002/Femundsmarka%2007-12%20juli%202002.html> (lest 29/4-2015) og <http://thewildmens.blogg.no/> (lest 29/4-2015)

⁷ <http://forskning.no/fangst-fisk-jakt-og-fangst/2013/04/orret-taler-fang-og-slipp-fiske> (lest 7/5-2015) og <http://www.nationen.no/2012/08/06/naring/laksefiske/laks/fiske/lakseelver/7582268/> (lest 29/4-2015)

⁸ <http://www.radetfordyreetikk.no/1998/04/sportsfiske-fang-og-slipp/> (lest 29/4-2015)

eller i hvilken grad, folk bruker og tar opp i sine egne tekster det som allerede står skrevet i hytteboka?

1.8 Innsamling av data

I og med at de fleste av hyttebøkene som ikke er i bruk er brakt fra buene og inn til Rørosmuseet, så tok jeg kontakt med dem og fikk låne bøkene for kopiering. De bøkene som fortsatt er i bruk i buene har jeg vært ute og avfotografert. Jeg har valgt å ta med ytringer til og med desember 2013, i og med at det var i 2014 jeg begynte prosessen med finlesing av hyttebøkene. Etter at jeg hadde lest igjennom hyttebøkene og fått et bedre bilde av innholdet i dem, gjorde jeg justeringer på problemstillingene. Dette beskrives senere. Deretter ble alle ytringer som etter min mening hadde relevans for mine problemstillinger notert ned i tabeller, med en kort kommentar. Ut fra innholdet i ytringene laget jeg så aktuelle underkategorier som ytringene ble sortert i. Totalt var dette et temmelig møysommelig arbeid, men når det først var gjort gikk selve analysen av ytringene atskillig lettere, og det hele ble meget oversiktlig.

Denne prosessen vil bli nærmere beskrevet i kapittelet om metode.

1.9 Problemstillingene

Problemstillingene har endret seg noe fra ideen ble unnfanget til det empiriske materialet begynte å gjøre seg gjeldende. Dette er naturlig når tilnæringsmåten er abduktiv, noe jeg kommer nærmere inn på senere.

I utgangspunktet hadde jeg to problemstillinger som lød slik:

1. Hvilke skiftende verdisyn, holdninger til og omtaler av friluftsliv og trender innen friluftslivet kan det være mulig å spore i hyttebøkene opp igjennom årene, og hvordan vil disse funnene plassere seg i forhold til allerede eksisterende viten?
2. Legger den etablerte diskursen føringer for hva som er viktig å skildre i hytteboka, slik at det finnes normer eller mønstre for hva en bør oppleve i det aktuelle området, og hvordan disse opplevelsene bør gjengis? Og vil disse eventuelt forandre seg noe over tid?

Problemstilling 1 handler om natursyn og naturbruk, hvordan man beskriver at man bruker naturen, hva man gjør der, hvordan man utøver sitt friluftsliv, og hva slags tanker og holdninger man har overfor naturen.

Ut fra hva jeg fant i hyttebøkene valgte jeg å endre den noe slik at den endelige problemstilling 1 lyder slik:

Hvordan endrer beskrivelsen av naturopplevelse, naturbruk og trender i friluftslivet seg fra de første hyttebøker og til i dag (2013)?

I disse hyttebøkene er det fantastisk mange beskrivelser av værforhold, vinterstid også føreforhold. Det er faktisk slik at de aller fleste som ytrer seg i hyttebøkene sier noe om været. På mange måter kan en si at det å beskrive været er å beskrive naturen. Og været har, som vi alle vet, ofte innvirkning på hvordan vi opplever turen og naturen. Allikevel mener jeg at de rene værbeskrivelsene faller litt utenfor mine problemstillinger. Annerledes blir det når beskrivelsen av været trekkes inn i en beskrivelse av naturen eller naturopplevelsen. Det vil derfor kunne være enkelte ytringer som havner i en gråsonerområde om de skal med eller ikke. Jeg kan med hånda på hjertet si at ingen ytringer har blitt kuttet ut for å få ned mengden stoff. Men jeg har altså latt være å ta med værbeskrivelser av typen ”varmt vær for tida” (F0703) eller ”Ha værre heldi’ med været hele turen, bortsjitt frå ei regnskur på andre sien tå grensen” (F0803), med mindre de har blitt fulgt opp med noe som mer direkte har falt inn under en av problemstillingene. Kodene F0703 står her for en ytring skrevet i hyttebøkene til Fautbua i juli 2003, mens F0803 står for en ytring fra Fautbua i august 2003. Kodene og bruken av dem vil bli nærmere forklart i metodekapittelet.

Når det gjelder problemstilling 2, så gjorde jeg en fullstendig endring. Problemstillingen er interessant nok slik den var, det er ikke det. Dessuten finnes det rikelig med stoff til å belyse den. Derimot var det i grunnen overraskende mange ytringer som på et eller annet vis beskrev bua, livet i bua, folks følelser og holdninger til den osv. Faktisk begynte jeg å ane at det i beskrivelsen av bua kom fram mer følelsesladde og sterkere ytringer enn det som var tilfellet for naturen. Alt tydet på at bua og opplevelsen av den for mange har vært en viktig del av totalopplevelsen av turen. Dette ble for interessant til å gi slipp på. Dessuten er, som tidligere nevnt, innholdet i hyttebøkene utrolig rikt, og innenfor grensene til en masteroppgave kan en ikke ta med alt. Noe må bli tatt vekk.

Problemstilling 2 ble derfor lydende slik:

Hvordan blir bruken (nytteverdien og symbolverdien) av den åpne bua beskrevet i hyttebøkene?

Behandlingen av empirien opp mot disse to problemstillingene vil bli beskrevet i kapittelet om metode.

Hyttebøkene er dokumenter av historisk interesse. De finnes på åpne buer, i turistforeningshytter, fjellstyrehytter, private hytter og andre besøkssteder landet rundt, men det er blitt gjort lite forskning på dem. Dermed er det fortsatt mye utforsket og ukjent materiale som ligger her. De kan fortelle oss hva folk har ment og opplevd opp igjennom årene. Hva er det folk anser som viktig? Hvilke verdier kommer til syne? Hvordan endres beskrivelsen av opplevelser, holdninger og handlingsmønstre? Ved å ha disse temaene om naturen og bua i problemstillingene, ønsker jeg å finne ut hvordan folk beskriver sitt møte med naturen og tømmerkoia. Er det stabilitet eller endring? I så fall innen hvilke tema? Kanskje kan funnene ha betydning for forvaltningen av Femundsmarka, eller de kan anspore til ytterligere forskning om emnet, som igjen kan ha betydning. Funnene kan være et supplement til allerede eksisterende forskning på utviklingen om friluftsliv og hyttebøker, og utvide vår innsikt i og forståelse av disse områdene. Det er ikke sikkert at hyttebøkene avslører *årsaken* til hvorfor man ytrer seg som man gjør, men det kan avstedkomme spørsmål som kan danne grunnlag for nye problemstillinger.

For å summere opp, så er de to gjeldende problemstillingene som følger:

1. *Hvordan endrer beskrivelsen av naturopplevelse, naturbruk og trender i friluftslivet seg fra de første hyttebøker og til i dag (2013)?*
2. *Hvordan blir bruken (nytteverdien og symbolverdien) av den åpne bua beskrevet i hyttebøkene?*

2 Aktuell litteratur

Det er opp igjennom årene blitt laget flere større og mindre avhandlinger som på et eller annet vis sier noe om friluftslivet. Jeg har valgt ut noen av disse som støtte for å vise endringstrekk i utøvelsen av friluftsliv opp igjennom 1900-tallet og litt etter årtusenskiftet. Avhandlinger som tar for seg hyttebøker er det få av, men jeg henter noe fra de to som finnes: Ingun Grimstad Klepp sin doktoravhandling ”På stier mellom natur og kultur” og Reidun Bjordal sin masteroppgave ”Takk for oss, vi kommer igjen. Hyttebøker gjennom 100 år. En sjangeranalyse av hytteboktekster ved fire hytter i Stavanger-regionen”. Disse vil bli ytterligere omtalt senere.

Opp igjennom årene har både utøvelsen av friluftsliv og omtalen av fenomenet friluftsliv friluftslivets diskurs, vært i endring. Det kan derfor være på sin plass å se litt på hva ulike forskningsarbeider sier om dette.

2.1 Om trender og endringer i friluftsliv og naturopplevelse

Bjørn Tordsson har i sin doktoravhandling ”Å svare på naturens åpne tiltale” søkt å ”[...] forstå det norske friluftslivet. I fokus står dets egenart, og dets relasjoner til en sosiokulturell kontekst” (Tordsson 2002, s.5). Videre søker han etter friluftslivets mening: ”Hva gjør friluftslivet med dets utøvere, hva har dette å si for den enkelte og hva innebærer det for samfunnet” (ibid). Tordsson forteller også om friluftslivets endring og utvikling gjennom 1900-tallet.

”*Rundt århundreskiftet fremstår friluftsliv i all hovedsak som en tendens innenfor turismen*” (Tordsson 2002, s.358). Man er preget av romantikken og naturens estetiske kvaliteter. En reiser for opplevelsens skyld, og man går gradvis fra å *se* landskapet til å *forholde seg aktivt* til det, og da gjerne til fjellverdenen. Man skal være selvforsynt, uavhengig og fri, og den viljesterke karakteren er et ideal (Tordsson 2002, s.358 – 359). I mellomkrigstida tar nye idealer om helse og sunnhet gjennom naturkontakt form, og friluftslivet tas opp av det bredere lag av befolkningen, og nye naturtyper tas i bruk (ibid. s.359). For arbeiderbefolkningen representerer livet i naturen en avlastning fra en ufri hverdag, mens det for eliten fortsatt handler om identitetsskapende utfordringer. Retten til et møte med naturen brukes politisk i kampen om arbeidernes rettigheter (ibid.).

I etterkrigstida mister friluftslivet sin politiske rolle, og blir i stedet forstått som en typisk norsk væremåte (Tordsson 2002, s.359). Friluftsliv blir noe man må lære, det er en viktig del av det moderne fritidslivet, og bilismen åpner for lettere tilgang til naturområder (Tordsson 2002, s.360). Friluftslivet orienterer seg etter hvert mot det tradisjonelle, og man søker mot områder som i mindre grad er påvirket av den moderne tekniske utnyttelsen (ibid.). Dette vil jeg si er et tegn på at friluftslivet framstår som et symbol på alternative verdier. Dette kan gjelde for det å være i naturen og turen i seg selv, men også den åpne bua/ tømmerkoia kan være et symbol på dette.

På 1970- og 80-tallet prøver statsmaktene å integrere friluftslivet som en del av den moderne velferdspolitikken, men samtidig blir friluftsliv adoptert av motstrømmer og fremstår som en form for anti-modernistisk sivilisasjonskritikk (Tordsson 2002, s.360). På den ene siden tar forvaltningen grep slik at naturområder sikres og tilrettelegges, samtidig som ”Friluftsliv fremstår [...] som en form for aksjonisme og en *alternativ livserfaring* (min kursivering) i kontrast til det moderne samfunnets levemåter, verdier og fortolkningsmåter” (ibid.). I tillegg blir elementer fra bygdenorsk utmarksbruk adoptert inn i friluftslivet, noe som oppfattes som en tradisjonell orientering (ibid.). Bruk av gamle skogsarbeiderkoier, gjeterbuer og lignende til rasting og overnatting, slik som tilfellet er for buene i Femundsmarka, kan være eksempler på dette.

På 1990-tallet preges friluftslivet av økt mangfold innen grener og aktivitetsformer (Tordsson 2002, s.361). Aktiviteten står i sentrum, det utvikles spesialiserte, høyteknologiske merkeprodukter, og disse fremstår gjerne som trendy (Tordsson 2002, s.322 – 323). I følge Tordsson ”[...] kan en se disse aktivitetene som uttrykk for en mentalitet, verdiorientering og meningsforståelse, som skiller seg fra det vi tidligere har funnet” (Tordsson 2002, s.322).

I de ti årene som har gått siden Tordsson skrev sin avhandling er jeg overbevist om at det fortsatt har vært en endring i friluftslivet, bl.a. som en følge av mediernes fokus på enkeltpersoner og deres ekspedisjoner. Bakgrunnen for den påstanden er at jeg selv har fulgt med i bøker, tidsskrifter, nettfora og andre medier hvor temaet friluftsliv og naturopplevelser omtales, og ikke minst i samtaler med andre om friluftsliv. Det henvises bl.a. til *Lars Monsen-effekten* og *Lars Lenth-effekten* som jeg har omtalt tidligere. Dette er to trender som jeg er spent på om jeg vil finne spor av i hyttebøkenes diskurser.

Også Bjordal kommer i sin avhandling inn på at det har skjedd en endring, i alle fall i hyttebokskrivningen i den senere tid: ”I løpet av de siste 100 år har det skjedd en utvikling i hytteboktekstene, særlig i de siste 25 år. Hytteboktekstene påvirkes av samfunnsutviklingen og den utvikling som har foregått innen mediene.” (Bjordal 2011, s.112)

Alf Odden beskriver i sin avhandling ”Hva skjer med norsk friluftsliv” utviklingstrekkene til friluftslivet i Norge (Odden 2008). I denne avhandlingen er fokuset: ”Hvem og hvor mange utøver friluftsliv og hvordan har deltakelsen endret seg over tid?” (Odden 2008, s.1). Dette er en kvantitativ undersøkelse som ser på antallet utøvere i et utvalg av friluftslivsaktiviteter fra 1974 til 2004. Aktivitetene som er med i undersøkelsen er utendørs bading, fotturer, skiturer, fiske og bær- og sopplukking, bruk av alpinanlegg og moderne aktiviteter (Odden 2008 s.73 – 74). Odden deler utviklingen opp i langtidstrender, dvs. fra 1970 til 2004, og korttidstrender, som er tidsrommet mellom 1997 og 2004 (Odden 2008, s.73). Dette er tidsrom som passer godt til min oppgave, selv om de siste ti årene mangler.

Odden peker på at det i perioden 1970 til 2004 er en vekst totalt sett i antall utøvere av friluftsliv, og at denne veksten kommer i den eldre aldersgruppen, mens det er en reduksjon i oppslutningen blant ungdom (Odden 2008, s.95). I min egen undersøkelse skiller jeg ikke på alder eller bosted blant de som skriver i hyttebøkene, og kan dermed ikke si noe om verken forekomsten av ytringer eller innholdet i disse fordelt på alder og bosted.

I sin avhandling viser Odden til at friluftslivet har blitt mer mangfoldig, med nyere typer aktiviteter som rafting, elvepadling, juving, kiting, bølgesurfing og terrengsykling, og at disse aktivitetene har økt i oppslutning (Odden 2008, s.96). Dette er eksempel på såkalte moderne aktiviteter. Samtidig har mer tradisjonelle aktiviteter som skiturer, ro- og padleturer, bærplukking og fisketurer fått redusert deltakelse, mens oppslutningen om fotturer har økt (Odden 2008, s.98).

I min undersøkelse om hyttebøker ser jeg ikke på *hvor mange* som er på tur til fots eller på ski, så deltagelse i disse aktivitetene faller noe utenfor. Omtale av andre aktiviteter, som bærplukking og fiske, vil fortelle noe om hva man gjør, hvordan man opplever eller bruker naturen, og er mer relevant.

Hvis vi nå ser litt på deltagelsen i bærplukking, så viser den en topp i 1979 med en deltakerandel på 56 %. Derfra følger en nedgang fram til 1989, stabilitet på 90-tallet, og nedgang fra årtusenskiftet ned til 35 % deltakerandel i 2004 (Odden 2008, s.81). Dette er en markant nedgang som det kan være mulig å finne spor etter i hyttebøkene.

Deltakelsen på fisketurer i ferskvann har ifølge Odden i perioden 1970 til 2004 ligget på rundt 30 %, med en topp på 35 % i 1975 og med lavest deltakelse på 28 % omkring 1989 og like etter årtusenskiftet. Den siste målingen derimot viser en oppgang til 30 % deltakelse (Odden 2008, figur 4 s.85). Dette tyder på en relativt stabil deltakelse i fisketurer i ferskvann nasjonalt i den perioden som er aktuell for min undersøkelse. Samtidig er Femundsmarka, med sine mange vann og elver, godt kjent for å være et naturområde som man oppsøker for å fiske, noe også Vistad synliggjør i sin avhandling (Vistad 1995, s.147).

I følge Odden, som henviser til Horgen (upublisert b), så har blant annet aktiviteten topptur fått mer plass i magasiner som omtaler friluftsliv (Odden 2008, s.183). Å gå på topptur gjøres både til fots om sommeren og på ski om vinteren. Femundsmarka er ikke først og fremst kjent for sine høye topper, men de som finnes gir ofte god utsikt over vide områder. Det å gå på topper vil kunne være en aktivitet som man også gjør her, i og med at man gjør det i andre fjellområder i landet. Hvorvidt dette omtales i hyttebøkene, og hvordan det omtales i hyttebøkene, gjenstår å se.

Friluftslivet har altså, i likhet med samfunnet for øvrig, vært i endring, og kan gi utslag i hva slags friluftsliv man bedriver i Femundsmarka, og hvordan man gir uttrykk for dette i hyttebøkene.

Man oppsøker ikke Femundsmarka for å drive med alpin fjellsport eller isklatringer, uansett hvor trendy det måtte være. Det er muligens ikke de ulike aktivitetene som er i endring i Femundsmarkas friluftsliv, men mer *hva man tenker og mener om det å være her*. Og dette er det en mulighet for å finne ut av ved å lese hyttebøker.

2.2 Femundsmarkas friluftsliv

Odd Inge Vistad tar i sin avhandling for seg friluftsliv, miljøopplevelse, påvirkning og forvaltning i Femundsmarka, i tillegg til Rogen og Långfjället i Sverige (Vistad 1995, s.15). Her tar han blant annet for seg ulike brukere av Femundsmarka og hvordan de bruker naturområdet. Undersøkelsen foregikk ved at brukere frivillig svarte på ark med spørsmål som lå i kasser som var utplassert på strategiske steder i området. Ut fra dette fikk man blant annet vite hvilke aktiviteter brukerne bedriver i Femundsmarka. Her kommer det tydelig fram at flerdagers fotturer og fiske er de mest populære aktivitetene, fulgt av padling og endags fotturer, mens svært få svarer at de driver med bærplukking (Vistad 1995, s.147). Kan det være en sammenheng mellom den nedgangen i bærplukking som Odden viser til, og den lave andelen av brukere i Vistad sin undersøkelse som plukker bær? Og vil noe av dette gjenfinnes i hyttedøgnene?

Brukerregistreringene i Femundsmarka ble gjennomført sommeren 1986, og sier noe om hvilke aktiviteter en kan regne med å finne ytringer om i hyttedøgnene fra den tida. I og med at det har gått noen tiår siden denne undersøkelsen ble gjennomført, kan det bety at den tilstanden som beskrives kan ha endret seg noe siden da. Dermed får Vistad sin avhandling noe begrenset verdi i forhold til hvordan tilstanden måtte ha endret seg i nyere tid.

Vistad kartlegger også hvor brukerne av Femundsmarka kommer fra. Det store flertallet er nordmenn, dernest kommer svensker og tyskere (Vistad 1995, Figur 8.1 s.141). Når de norske brukerne splittes opp igjen, viser det seg at de fleste brukerne er fra Oslo og Akershus (40 %), dernest kommer Trøndelag og Hedmark, unntatt Engerdal og Røros med nabokommuner (21 %), Østlandet ellers (18 %), Røros og Engerdal med nabokommuner (11 %) og deretter kategorien «Resten av landet» (11 %) (Vistad 1995, s.142). Dette forteller oss at det er mange tilreisende, fra store deler av landet, også fra utlandet, som er turister i Femundsmarka.

Hyttedøgnene vil dermed være skrevet av folk med ulik bakgrunn fra ulike kulturer, og som trolig har med seg ulike erfaringer angående skriving i hyttedøgn. Siden denne undersøkelsen har blitt gjort, har som kjent mobiliteten i samfunnet blitt større. Folk reiser mer i sin søken etter opplevelser. Dermed er det grunn til å tro at det fortsatt er turister fra det ganske land og utland som besøker Femundsmarka.

Når det gjelder alder på de besøkende, så kommer Vistad fram til at 72 % av utvalget var mellom 15 og 44 år, mens 11 % var over 55 år (Vistad 1995, s.143). Samtidig kommer Odden i sin avhandling fram til at deltakelsen i tradisjonelt friluftsliv har vært sterkt økende for aldersgruppa 55 – 74 år i perioden 1970 til 2004 (Odden 2008, s.96). Dermed er det liten tvil om at en vil finne ytringer i hyttebøkene som er skrevet av forfattere med stor spredning i alder. Ingen av disse undersøkelsene favner om hvor mange barn som er turister i marka. Undertegnede kan med sikkerhet si at det finnes barn på tur i marka, da sikre spor om dette allerede er observert i hyttebøkene. I følge Klepp, som blir omtalt mer senere, er det ifølge hennes observasjoner av steder med gjestebøker slik, at det ikke ser ut til at kjønn, alder eller utdanning har noen betydning for *om* man skriver i boka eller ikke (Klepp 1998, s.33 – 34).

Når en legger sammen alt det som er nevnt om ulike brukere av marka, så viser det seg at vi har å gjøre med en svært uensartet masse av brukere. Det vil være spennende å se hvordan dette vil være med å påvirke ytringene i hyttebøkene.

Noe annet som kommer fram i undersøkelsen til Vistad, er at de fleste som er på overnattingstur i området overnatter i telt. Det er hele 40 % av brukerne som bare bruker telt, mens bare 3 % av dem overnatter i skogskoier (Vistad 1995, Figur 9.6 s.152). Med skogskoier menes her de åpne buene i marka, som for eksempel Fautbua og Lorthølet. Dette betyr at det er svært få av markas brukere som overnatter i de åpne buene. Det som denne undersøkelsen ikke forteller noe om, er hvor mange som bruker buene til å raste i. Ut fra det jeg har lest i hyttebøkene tidligere, så er det en god del av disse. Det betyr på den ene siden at det er et fåtall av brukerne av marka som legger igjen sine ytringer i hyttebøkene, men det er samtidig disse som er med og former den diskursen som utgjør hytteboka. Vistad nevner også at: ”Fiskarane brukte først og fremst telt, men dei var også heilt dominerande blant dei få som berre nytta dei opne skogskoiene eller berre private hytter” (Vistad 1995, s.153). Dette forteller at det er sannsynlig å finne en del beretninger om fiske i hyttebøkene, samtidig som det er svært mange fiskere som vi ikke finner beretninger til. Dette kan blant annet ha betydning for muligheten av å finne omtale av fang- og slipp-fiske.

Undersøkelsen til Vistad ser også på hvordan brukerne av Femundsmarka reagerer på miljøpåvirkning, som søppel, støy og slitasje. Det viser seg at det er søppel som gir den sterkeste negative reaksjonen, og at man har denne negative opplevelsen i sammenheng

med hytter og leirplasser (Vistad 1995, s.174). Vistad poengterer også at det er de som har mest erfaring fra området fra før som reagerer mest negativt på forsøpling og slitasje (Vistad 1995, s.214). Den ene av mine problemstillinger handler om beskrivelse av blant annet naturopplevelser. Nå handler ikke søppelproblematikken direkte om beskrivelse av natur og naturopplevelse, men det kan godt tenkes at opplevelser av søppel, støy og slitasje blir tatt med i hyttebøkene som en del av den totale turopplevelsen. Nå skal det sies at bruken av marka som kjent har økt de senere årene, og at flere har kommentert søppel og slitasje som et økende problem⁹.

Vistad har også tatt for seg hvordan brukerne reagerer på å møte andre brukere i marka. Det viser seg at de synes det er positivt å møte andre folk, eller de er nøytrale til det. Få er negative til å møte andre folk i marka (Vistad 1995, s.177). Dette er relevant for min oppgave, da de åpne buene lett kan bli møtepunkter. Man lurere jo alltid på om bua er ledig, om de som har vært der sist har ryddet skikkelig etter seg, om det kommer noen mens man er der osv. I prinsippet kan man jo ende opp med å dele bu med hvem som helst. Så dette med livet i koia, det å forholde seg til andre mens man er der, kan fort bli tema i hyttebøkene. Det samme gjelder opplevelsen av å møte andre mennesker mens man er på tur, og i hvilken grad man velger å beskrive det i hytteboka.

Jeg har stor grunn til å tro at jeg i hyttebøkene vil finne beskrivelser av hvordan man opplever det området eller den naturen man ferdes i. I undersøkelsen til Vistad kommer det fram at de aller fleste brukerne i stor grad har en opplevelse av villmark, og at det kun er 4 % som svarer at de ikke har det (Vistad 1995, s.178). Her handler det om hvordan man reagerer på fysiske tiltak, bygninger og installasjoner av ulike slag. Kort sagt godt synlige menneskelige inngrep.

Blant annet blir brukerne spurt om sin reaksjon på de åpne skogskoiene. Her svarer de fleste at det er passe mange av dem, en del svarer at det er for få, mens svært få brukere mener at det er for mange av dem (Vistad 1995, tabell 11.2 s.179). Her kommer det også fram at et stort flertall mener at det er passe mange turistforeningshytter, mens det er praktisk talt like mange som mener det er for mange turistforeningshytter som det antall som mener at det er for mange skogskoiere. Derimot er det klart færre som mener at det er

⁹ www.naturopsyn.no/content/500040516/Naturveileder-i-Femundsmarka (lest 29/4-2015)

for få turistforeningshytter enn det er brukere som mener at det er for få skogskoier (ibid). Dette tyder på at så godt som alle brukerne enten reagerer positivt på eller er nøytrale til at det finnes åpne buer i Femundsmarka. Men det viser også en tendens til at brukerne er mer positive til åpne buer enn til turistforeningshyttene. Vi vet at brukerne av buene har en tendens til å omtale buene på en positiv måte, så det vil være sannsynlig at jeg gjør funn som stemmer overens med de nevnte resultatene fra undersøkelsen i hyttebøkene. Så kommer spørsmålet om hvordan dette kan ha endret seg, da det tross alt har gått flere tiår siden undersøkelsen som Vistad sin avhandling baserer seg på ble gjennomført.

2.3 Avhandlinger om hyttebøker

Det er gjort lite forskning på hyttebøker, men det finnes to avhandlinger som omhandler temaet. Reidun Irene Bjordal sin masteroppgave tar utgangspunkt i en analyse av et utvalg hyttebøker fra fire av Stavanger Turistforening sine hytter, i den hensikt å finne ut om hytteboktekster kan oppfattes som en egen sjanger (Bjordal 2011, s.7). Flere av hennes funn er relevante for min studie. Enkelte av disse vil bli omtalt i metodekapittelet.

I følge Bjordal har hyttebøkene enkelte tematiske trekk som utgjør stabilitet over tid. Eksempler på dette er avslutningsfrasen 'takk for oss', og at man skriver om været (Bjordal 2011, s.98). Samtidig viser hytteboktekstene som hun har undersøkt at det er en klar utvikling når det gjelder *hvordan* man ytrer seg i hyttebøkene. Blant annet får barn slippe mer til, også med tegninger (ibid). I de mer moderne tekstene finnes det spor av påvirkning fra massemedia, med stadig tydeligere overskrifter og bruk av intertekstualitet (Bjordal 2011, s.99). Bjordal viser også til hvordan sidene i de eldste hyttebøkene er delt opp. Disse var først og fremst beregnet på å være regnskapsbøker, med liten plass til å skrive noe ekstra ut over det som krevdes for registrering av besøket (Bjordal 2011, s.62). Dette legger til en viss grad føringer på hva man meddeler seg om i hyttebøkene (Bjordal 2011, s.96).

Bjordal påpeker at det finnes en del unntakstekster, dvs. tekster som man ikke automatisk ville sett på som en typisk hytteboktekst (Bjordal 2011, s.106). Videre mener hun at andre brukere både forventer og godtar at det finnes unntakstekster (Bjordal 2011, s.107). Dermed er det, både ut fra Bjordal sine observasjoner og ut fra hva jeg selv har lest, gode muligheter til å finne unntakstekster i hyttebøkene.

Ingun Grimstad Klepp har i sin avhandling *på stier mellom natur og kultur* brukt gjestebøker/ hyttebøker som en del av sitt kildemateriale. Her har siktemålet vært å:

”Beskrive hvordan ulike mennesker opplever et landskap som de i sin fritid går tur i, med vekt på hvilken betydning det kulturhistoriske innholdet i landskapet har for denne opplevelsen. Med utgangspunkt i disse beskrivelsene og turgåernes egne begrunnelser for vern, vil jeg diskutere kulturminnevern og kulturlandskapsvern” (Klepp 1998, s.2).

Også her er det funn som har relevans for min studie. Noen av disse omtales i metodekapittelet. Klepp bruker tre ulike kulturlandskap som utgangspunkt for sine studier: Finnskog-leden med gamle bosettinger og torp på Finnskogen, Aurlandsdalen med sine gamle gårder som for eksempel Almen og Sinjarheim, og Akerselva Miljøpark, som er et parkbelte med tursti og kulturminner langs Akerselva i Oslo (Klepp 1998, s.5).

De åpne buene i Femundsmarka er som tidligere nevnt stort sett gamle skogsarbeiderboliger og gjeterbuer. Det blir utført nødvendig reparasjons- og restaureringsarbeid innimellom, men de framstår som kulturminner, autentiske kulturminner som man kan benytte seg av og bo i. På denne måten ligner buene i Femundsmarka på noen av de stedene som Klepp bruker som utgangspunkt for sin avhandling.

Klepp bruker flere kilder i sitt arbeide, blant annet samtaler, observasjoner og gjestebøker (Klepp 1998, s.27). Klepp bruker betegnelsen *gjestebøker*, selv om flere av dem, ifølge henne, kunne vært kalt *dagbøker* eller *hyttebøker* (Klepp 1998, s.31). Klepp påpeker at det ser ut til å være en sammenheng mellom innholdet i bøkene og stedets karakter, slik at et sted som oppfattes som «autentisk» har et rikere materiale enn steder som har mer preg av å være et bygdetun (Klepp 1998, s.32). Hun hevder også at: ”Bruken øker kunnskapene, og har nær sammenheng med opplevelsen av kulturminner som autentiske” (Klepp 1998, s.236). Slik sett skulle buene i Femundsmarka, i kraft av sin autenticitet og det at folk erfarer dem gjennom aktivt bruk, gi grunnlag for rike hytteboktekster.

I følge Klepp er det slik at: ”Bruken av kulturminner oppleves i en helt spesiell kontekst fordi de inngår i en total *turopplevelse* (min kursivering)” (Klepp 1998, s.238). Dette vil

også gjelde for buene i Femundsmarka, og kan være med på å forklare hvorfor så mange omtaler bua i sine ytringer i hyttebøkene.

Klepp gir uttrykk for at gjestebøkene er gode kilder, blant annet på grunn av at opplevelsen og fortellingen om opplevelsen ligger svært nær hverandre i tid. Faktisk kan det å skrive i gjesteboka sees på som en del av turen (Klepp 1998, s.33). Dette er i så fall noe som vil gjelde for alle hyttebøker – man skriver i dem mens man er på tur.

Hvilke skiftende holdninger til og trender innen friluftslivet kan det være mulig å spore i hyttebøkene i nyere tid? Det som folk skriver om i hyttebøkene er antagelig det som folk *anser som viktig*. Vil dette variere over tid? Vil diskursen selv, altså det allerede eksisterende innholdet i hytteboka, legge føringer for hva man skal anse som viktig? Allerede her kan man nok slå fast at det er vanskelig å plassere nøyaktig hvor folk har hentet inspirasjonen sin fra, hvorfor folk skriver som de gjør.

Hytteboka er en type tekst som er skrevet, og som vanligvis leses i en helt spesiell kontekst; man har vært ute på en lengre eller kortere tur, og befinner seg på den aktuelle hytta. Slik sett vil både den som skriver og den som leser befinne seg innenfor samme kontekst, men kan allikevel tilhøre forskjellige kulturer, dvs. ha ulike verdensoppfatninger. Hyttebøker både skrives og leses *på hytta*. Trolig vil mange av utsagnene i hytteboka bare gi mening i denne konteksten, lest av noen som har en tilnærmet lik forståelse, eller er sosialisert inn i en kultur der man forstår hva utsagnet innebærer. Men det kan også handle om erfaring, at man kjenner igjen opplevelsen som den andre har hatt. Det vil være naturlig at det man skildrer på et eller annet vis har med konteksten friluftsliv, opplevelser eller hyttetur å gjøre. Dette er noe også Bjordal kommer fram til i sin analyse (Bjordal 2011, s.7).

Når man leser i en hyttebok ser man gjerne etter det leseverdige, morsomme eller det som gir noe verdifullt. Er det en del av mengden eller skiller det seg ut? Enkelte notater blir, på grunn av sitt innhold, lagt spesielt godt merke til. Det kan for eksempel være et morsomt innhold, at noen har ordlagt seg vel, eller kanskje har satt fingeren på noe som en selv mener er viktig i ens egen opplevelse eller forståelse. Det skjer at man henviser til andre ytringer. I hvilken grad vil tekster i hytteboka danne grunnlag, og utgjøre mønstre, forbilder og utgangspunkt for kommende tekster?

Bjordal peker på de formelle sidene i språket, på mønstre og fraser som går igjen i mange av tekstene (Bjordal 2011, s.7). Også Klepp påpeker at: ”Formen på hilsenen varierer, men ofte innenfor et bestemt mønster” (Klepp 1998, s.32). Et eksempel på dette er trivselskommentarer, som jeg kommer tilbake til. Men hvordan er det med meningsinnholdet?

Arne Næss skriver i boka «Det gode lange livs far» om livet ved hytta Tvergastein ved Hallingskarvet. I det han skriver ligger noen gode poenger om opplevelsen av *tilhørighet*. Han skildrer Tvergastein som et sted hvor han hører hjemme, i motsetning til et sted som man besøker (Næss 1995, s.71). Ens egen identitet – opplevelsen av å være noen – er knyttet til stedet. Den minner om levd liv, tidligere opplevelser og erfaringer. Riktignok oppholdt Næss seg på hytta atskillig oftere og over lengre perioder enn det markatraverne gjør på buene i Femundsmarka, men poenget er der – man føler seg hjemme. Dette *kan* bety at man slapper av, kjenner en indre ro og *er seg selv*. Dette kan ha betydning for motivasjonen til å oppsøke buene, og for hvordan man velger å ordlegge seg i hyttebøkene.

Hjemme blir av Næss også forklart som det stedet der man hører til, et sted som er en del av en selv, og som er med på å *definere hvem man er* (Næss 1995, s.102). Dette henger i hop med identitetsskaping. Ved å gi uttrykk for tilhørighet i hytteboka, gir man samtidig uttrykk for at man hører til på et sted som dette, at man i noen grad tilegner seg selv og sine gjøremål den samme autenticiteten som bua har. Kanskje gir dette en form for status.

3 Metode

3.1 Teori

I disse hyttebøkene er det mennesker som har anstrengt seg for å fortelle noe, og jeg skal søke å finne ut av meningsinnholdet i disse tekstene, hvordan disse meningene skapes og hvordan tekstene forholder seg til hverandre, og den konteksten de er blitt til i.

Det vil være mulig å tolke innholdet i hyttebøkene ut fra en rekke forskjellige teorier. Jeg velger å se på alle disse fortellingene som hyttebøkene er satt sammen av som en *diskurs*. Grønmo definerer en diskurs slik: ”Med diskurs menes da et system av ideer, oppfatninger og begreper om forhold i samfunnet” (Grønmo 2004).

Tordsson tolker og oversetter Michel Foucaults sitt diskursbegrep til ”... talemåter, handlingsmåter, forståelsesformer, praksisområder. Begrepet diskurs rommer teorier om at regler og konvensjoner for at *tale om tingene* også fremkaller praksiser, institusjoner, maktforhold. Og omvendt.” (Tordsson 2010, s.272). Tordsson definerer videre begrepet til å dreie seg om ”[...] hvordan ulike *fenomener knyttes til ulike verdier, interesser og legitimeringer*” (ibid. s.274).

Jeg mener at hyttebøker og deres innhold kan omfattes av diskursbegrepet, da de ser ut til å romme, igangsette og videreføre mye av det som er nevnt i definisjonene ovenfor, og fordi de også har en struktur og tilblivelse som jeg synes samsvarer med eller faller inn under de samme definisjonene.

Min vitenskapelige fremgangsmåte vil derfor være en diskursanalyse. En diskursanalyse kan anses å være både teori og metode, ifølge Hitching og Veum som henviser til Neumann 2001; Fairclough and Wodak 1997 og Wodak and Meyer 2009:

”[...] [det] finnes innen dette feltet en viss motvilje mot å utvikle en særskilt metodelitteratur, fordi diskursanalyse gjerne anses både som en teori og en metode” (Neumann 2001; Fairclough and Wodak 1997; Wodak and Meyer 2009 etter Hitching og Veum i Veum (red) 2011, s.13).

Man snakker altså om en *diskursteori*.

3.2 Diskursteori og diskursanalyse

Sentralt i diskursanalysen er å kombinere analyser av for eksempel tekst med analyse av kultur og samfunn, slik at man undersøker hvordan meningsskaping og kommunikative praksiser relaterer seg til samfunnsmessige og sosiokulturelle strukturer på makronivå (Hitching og Veum etter Veum (red) 2011, s.11). Det vil videre være slik at tekster blir påvirket av det samfunnet og de sosiale forholdene de blir til i (ibid.). ”Den overordnede tankegang i diskursteorien er, at sociale fænomener så at sige aldrig er færdige eller totale” (Winther Jørgensen og Philips 1999, s.34). Ut fra dette forstår jeg at en diskurs alltid vil endres og utvikles med tiden. Og når både samfunn og friluftsliv/ naturopplevelser/ væren i naturen og holdninger til dette endrer seg, kan det trolig påvirke hvordan folk beskriver sine opplevelser. Med utgangspunkt i samme hytte vil sannsynligvis meningsinnholdet i tekstene i ei hyttebok fra 1970-tallet ut fra teorien være annerledes enn for tekstene fra ei hyttebok på 2000-tallet.

Det er bruken av språket som er det sentrale i en diskursanalyse, og da gjerne relatert til konteksten, og hvordan disse påvirker hverandre (Hitching og Veum i Veum 2011, s.23).

Å skrive i hyttebøker er å bruke språk. Man formidler opplevelser og holdninger til sine omgivelser og sprer dermed tankemønstre videre, samtidig som man selv kan bli påvirket av andres skriverier. I tillegg til dette tar man sannsynligvis med seg språk og fortolkninger som man har plukket opp andre steder. ”Etter hvert som andre (masse)medier har økt i bruk, ser vi også flere populærkulturelle referanser i hyttebøkene” (Bjordal 2011, s.112.). Bjordal viser også til at det har blitt mer vanlig med tabloide overskrifter i nyere hyttebøker (ibid.). Det vil ut fra dette være muligheter for at det også i Femundsmarkas nyere hyttebøker vil finnes flere, eller andre, felles kulturelle referanser enn i eldre hyttebøker. Man kan her snakke om intertekstualitet, som defineres slik; ”[...] hvordan en tekst trækker på elementer og diskurser fra andre tekster” (Winther Jørgensen og Phillips 1999, s.15). Bjordal finner elementer av intertekstualitet i sin analyse av hyttebøker (Bjordal 2011, s.15), og ut fra det jeg har lest av hyttebøker i Femundsmarka så finnes det også her. Eksempler på dette kan være at man siterer eller henviser til noe andre har skrevet, eller skriver inn et dikt som man kunne fra før.

Tordsson framhever, sterkt inspirert av Michel Foucault, at ”[...] det (er) diskursen som former vår forståelse av hvordan virkelighetens mangfold er ordnet. Med andre ord: hvis språket gjenspeiler noe, er det snarere den sosiokulturelle *forståelsen* av virkeligheten enn

virkeligheten i seg selv” (Tordsson 2010, s.275). Hyttebokas diskurs kan altså fortelle oss hvordan vi *bør* oppfatte verden, eventuelt *hvordan vi bør kommunisere at vi oppfatter den*, eller *hvordan forfatteren ønsker å bli oppfattet*.

Foucault snakker i *Diskursen orden* om at sammenhengen man ytrer seg i, altså konteksten, setter grenser for hva som er greit å ytre. Diskursen kan sette rammer eller normer for hva det er *lov* å skrive i ei hyttebok.

”I et samfunn som vårt kjenner vi naturligvis *utelukkelsesprosedyrene*. Den mest innlysende og også mest velkjente er *forbudet*. Vi vet godt at man ikke har rett til å si alt, at man ikke kan snakke om alt i alle sammenhenger, og at ikke hvem som helst kan snakke om hva som helst” (Foucault etter Schaanning (oversetter) 1999, s.9).

Selv om det ikke eksisterer noe lovverk som definerer et forbud med tanke på å ytre seg i hyttebøker, kan dette innebære at diskursen selv – skikk og bruk – vil utelukke enkelte ytringer fra hytteboka. Den som leser hytteboka kan danne seg et bilde av hva som er sosialt akseptabelt å ytre, og dermed holde seg innenfor disse rammene. De som skriver unntakstekster er trolig klar over at de gjør det, at de på et eller annet vis bryter med det som er forventet. Mer om dette senere.

3.3 Dialogismen

Innenfor diskursteorien finnes det flere begreper som kan bidra til å belyse problemstillingene. Et av disse er *dialogismen*:

”Det som undersøkes innenfor dialogismen, er ikke språket som system, men språket i bruk, og man tar hensyn til den sammenhengen eller konteksten hvor kommunikasjonen foregår.” (Hitching og Veum i Veum (red) 2011, s.25.)

”Kontekst kan også forstås som et sett av rammer som omslutter den sosiale hendelsen som blir studert” (Hitching og Veum i Veum (red) 2011, s.27).

Altså kan hytteboka defineres som en måte å kommunisere på, med de begrensninger og muligheter som ligger i akkurat denne konteksten. Og konteksten, dvs. hytta, omgivelsene og de omstendigheter man er i, må med andre ord inkluderes i analysen. Man kan for

eksempel se for seg muligheten av å kommunisere *over lang tid*, da man som leser av hytteboka kan ha for hånden en skrift som ble produsert for mange tiår siden. Dermed kan man for eksempel bli oppmerksom på en holdning som ble beskrevet for lang tid tilbake, for så å la seg påvirke av den i en eller annen retning. Selve omgivelsene eller miljøet som tekstene ble skrevet i har endret seg fint lite på mange år. Så konteksten, eller rammene, som man befinner seg i, er i høy grad stabil over tid. Språk, holdninger og felles referanser som man har med seg fra samfunnet og inn i konteksten kan derimot ha gjennomgått store endringer.

”[...] et dialogisk utgangspunkt (er) en erkjennelse av at alle meningsskapende prosesser er avhengige av den aktuelle sammenhengen hvor samhandlingen finner sted, det vil si konteksten” (Hitching og Veum i Veum (red) 2011, s.27). Trolig formulerer man seg slik man gjør fordi det er ei hyttebok man skriver i. En kan lett tenke seg at enkelte av tekstene fort blir malplassert eller meningsløse hvis de settes inn i en annen kontekst. Dermed er det viktig å forstå konteksten som hytteboka er blitt til i for å kunne forstå teksten.

”Dialogismen tar som utgangspunkt at alle kommunikative handlinger er rettet mot andre, og derfor må betraktes som grunnleggende sosiale” (Hitching og Veum i Veum (red) 2011, s.24). Det du skriver i hytteboka er det du velger å dele med andre, men det kan også handle om hva slags bilde du vil at andre skal ha av deg. Uansett er det du skriver ment for andre lesere. Man *vil* at noen skal lese det man skriver. Det man skriver er med andre ord rettet mot andre.

Å skrive i hytteboka må kunne sies å være en kommunikativ handling. Dette kan være tilfelle der man svarer på eller henviser til en annens innlegg, eller tar opp en ”tråd” som en annen har begynt på. Et eksempel på dette kan i Femundsmarka være historiene om *Lorthølstyggen*, som verserer i flere hyttebøker og over mange år. Jeg har også sett eksempler på at folk som kjenner hverandre og bruker hyttene relativt ofte, skriver beskjeder og kommentarer til hverandre i hytteboka.

Den kommunikasjonen som foregår i hyttebøker skiller seg noe fra vår hektiske mediehverdag der vi er vant til rask kommunikasjon og kjappe responser. Enkelte er på ei bestemt hytte bare en gang i livet, og får dermed ikke muligheten til å lese eventuelle kommentarer til det de selv har skrevet, eller kommentarer om (u)ryddig bu etter besøket deres. Andre er gjengangere, og har muligheten til å følge utviklingen i hytteboka for den

aktuelle hytta, selv om det kan gå måneder og år mellom hver gang de er der. For min egen del er det slik at noe av det første jeg gjør når jeg kommer til ei hytte hvor jeg har vært tidligere, er å se når det sist ble skrevet i hytteboka, og etter hvert lese det som er blitt skrevet siden sist jeg var der. Man må jo holde seg oppdatert. Allikevel kan jeg ikke regne med at *alle* som er innom bua for en kortere eller lengre periode gjør seg like mye flid med å lese i hytteboka, selv om det ifølge Klepp er en vanlig handling: ”Observasjoner på stedet viser at turgåerne i stor utstrekning leser i bøkene, det samme viser kommentarene til tidligere hilsener” (Klepp 1998, s.32). Å grave fram opplysninger om *hvor nøye* folk leser i hyttebøkene vil kreve ganske store undersøkelser, og en kan heller ikke forvente at folk husker i hvor stor grad de satte seg inn i tekstene i hytteboka før de selv skrev der en gang for lenge siden.

I en viss grad kan man godt tenke seg at folk skriver i hytteboka for sin egen del. ”Enkelte skriver først og fremst til seg selv, de bruker anledningen til å sette ord på følelser, nærmest som en dagbok” (Klepp 1998, s.34). Det kan være at de har tenkt å komme tilbake, og ser muligheten til å bruke det de en gang har skrevet for å minne seg selv om hvordan oppholdet og opplevelsene artet seg den gangen. Men hva er det som får fram følelsene? Eller sagt på en annen måte: Velger de å skrive noe som de vet vil få fram en bestemt følelse når det blir lest, hos seg selv eller hos andre?

Det blir også påpekt som et viktig poeng i dialogismen at ”... all språkbruk og alle kommunikative handlinger er rettet mot noen” (Hitching og Veum i Veum (red) 2011, s.26), at både skribent og tilhører må betraktes som aktive meningsskapere, og at skribenten derfor ikke er alene om sin tekst (ibid.). Og ifølge Kjeldsen, er hvem man ser for seg som mottager, avgjørende for hvordan man ytrer seg (Kjeldsen 2006, s.319 – 322).

3.4 Sosialkonstruktivisme

Et annet felt av diskursteorien som kan hjelpe oss til å forstå hyttebøkenes ytringer er sosialkonstruktivismen.

”Sosialkonstruktivismens prosjekt er å observere, avdekke og beskrive det som ikke umiddelbart er tilgjengelig. Fenomener som vi normalt oppfatter som selvsagte og uavhengige av tid og rom, kan i virkeligheten være frembrakt eller konstruert gjennom menneskers tenkning, språk og sosiale praksiser” (Hitching og Veum i Veum (red) 2011, s.32).

”Språket er avgjørende for hvordan vi forstår oss selv og verden omkring oss”
(Hitching og Veum i Veum (red) 2011, s.31).

Språket står sentralt i min analyse, da det i stor grad er det som utgjør innholdet i hyttebøkene, i tillegg til at det finnes enkelte tegninger. Man kan tenke seg at gjennom å lese hva andre har skrevet vil man trolig danne seg en mening om hva man selv bør skrive om i hytteboka, og hva som ikke omtales der. Det andre har skrevet kan også virke meningsdannende for holdninger og tanker rundt det man selv opplever på tur eller i/ ved hytta, og på den måten legge føringer for hva man selv velger å skrive. Det en skriver kan henge sammen med det som allerede er skrevet. Noen kan en gang ha skrevet eller på et vis gitt uttrykk for noe som av andre blir oppfattet som en sannhet, at slik skal det være. Leseren kan så følge etter og inkorporere disse tankene i sine egne tekster, bevisst eller ubevisst. Samtidig blir man ved å skrive selv en del av diskursen, og påvirker de kommende leserne av hyttebøkene. Dermed kan noe som er sosialt konstruert oppfattes som naturlig, at det er vanlig å uttrykke seg på en bestemt måte i hyttebøker.

Et eksempel på dette er Bjordals funn, at skriving i hyttebøker både følger et mønster og utvikler seg med tiden (Bjordal 2011, s.7). Dette stemmer også med Klepp sine funn om at ”Formen på hilsenen varierer, men ofte innenfor et bestemt mønster” (Klepp 1998, s.32).

Språket er nettopp det som bærer hyttebøkene, og det kan si mye om hvordan folk ser på opplevelser de har hatt i forbindelse med turen, hvordan de vil uttrykke disse, og hvordan de eventuelt kommenterer andres tekster. Bjordal kommer i sin masteroppgave fram til at hytteboka kan ses på som en egen sjanger, nettopp på grunn av et visst mønster, særegne kjennetegn og at enkelte tema dominerer (Bjordal 2011, s.112). Denne normen eller strukturen å ordlegge seg på i ei hyttebok, må i høyeste grad sies å være frembrakt over tid, et resultat av den enkeltes bidrag til ei felles fortelling. Riktignok er Bjordal sin masteroppgave en såkalt *exemplifying case*, som hun med henvisning til Bryman forklarer slik:

”*Exemplifying case* er en form for case-studie. En case-studie er en detaljert og intensiv analyse av et enkelt tilfelle (Bryman 2008:52). I en case-studie vil *caset* være interessant i seg selv, og forskeren vil søke å finne de unike egenskapene ved *caset*, også kjent som en idiografisk tilnærming (Bryman 2008:54). En case-studie

kan ikke generaliseres eller være representativt for mange tilfeller, noe de heller ikke gir seg ut for å være (ibid.)” (Bjordal 2011, s.12 – 13).

Selv om funnene i Bjordal sin oppgave har begrenset gyldighet og ikke kan brukes til generalisering, vil jeg påstå at jeg kjenner igjen hovedtrekkene i det hun har funnet ut fra egen lesing av hyttebøker både i Femundsmarka og andre steder.

Det er nærmest en selvfølgelighet at vår måte å omtale noe på, også i stor grad speiler hvordan vi forstår det vi omtaler. En ser noe slik en har lært å se det. Her kommer sosialisering og kulturell tilhørighet inn i bildet. Det er ikke nødvendigvis slik at beskrivelsen i hytteboka stemmer med virkeligheten, men virkeligheten blir (for leseren) slik som forfatteren konstruerer den. En beskriver ikke i hytteboka absolutt alt man har opplevd, men velger ut de deler som man vil presentere for allmennheten. Ifølge teorien er det slik: ”Sosialkonstruktivismen undersøker forholdet mellom språk og virkelighet [...] erkjenner at verden blir konstruert gjennom vår betegnelse av den [...]” (Hitching og Veum i Veum (red) 2011, s.31). I ettertid vil beskrivelsen av opplevelsen eller oppholdet som man presenterer i hytteboka framstå for allmennheten som bildet på hva man gjorde og hvem man var. Altså en form for identitetskonstruksjon. Finnes det i så fall likhetstrekk mellom de enkeltes konstruksjoner?

Også Næss skriver om at han i sin hyttebok «Det gode lange livs far» ønsker å *formidle en virkelighetsforståelse*, noe som er noe mer, eller noe annet, enn å gi en nøkternt nøytral beskrivelse av hytta og livet der (Næss 1995, s.7). Dette peker mot at man er bevisst sine valg når man ytrer seg i hytteboka. Man konstruerer og formidler en virkelighet slik man vil at man selv og ens gjøremål, verdier, identitet osv. skal bli husket i ettertida.

Med et konstruktivistisk utgangspunkt:

”[...] undersøker [man] også hvordan de institusjonelle rammene bidrar til å skape virkelighetsbilder, tankemønstre og viten – samt mulige samfunnsmessige og sosiale effekter og konsekvenser av dette” (Hitching og Veum i Veum (red) 2011, s.29).

Når det gjelder begrepene *situasjonskontekst* og *kulturkontekst*, er situasjonskonteksten den konkrete og umiddelbare sammenhengen, mens kulturkonteksten forstås som mer

overordnede kulturelle rammer (Hitching og Veum i Veum (red) 2011, s.28 og 29). Innenfor den konteksten som skriving av hyttebok foregår i, kan en tenke seg at situasjonskonteksten kan variere noe. Eksempler på det som varierer er hva slags type tur man er på og hvilken årstid man er på tur i. Er man på tur med en skoleklasse vil situasjonskonteksten være ganske annerledes enn om man er på tur alene. En tur i desember vil gi et annet fokus på opplevelser og hendelser enn en tur i juli. En desembertur vil også gi en lang kveld i bua, med god tid til å lese i hyttebøker, mens en sommertur i større grad vil appellere til å være ute om kvelden, og dermed blir det kanskje mindre tid til lesing av hyttebøker? Dette kan ha betydning for i hvilken grad man blir påvirket av hyttebøkene.

Når det gjelder den overordnede kulturkonteksten kan dette forstås som rammer av historisk, geografisk, ideologisk, politisk, økonomisk, sosial, geografisk ellers institusjonell art, og som er avgjørende for den meningsskapingen man skal undersøke (Hitching og Veum i Veum (red) 2011, s.29). Dette *kan* bety at den overordnede kulturkonteksten varierer noe fra bu til bu, noe som må tas med i betraktningen når jeg skal velge nøyaktig hvilke buer jeg skal ta tak i. Men det kan også handle om den enkelte persons kultur, og den livssituasjon som denne lever i. Kunnskap om dette er imidlertid ikke lett tilgjengelig.

Videre trenger vi en definisjon av hva som ligger i begrepet ”sosial praksis”:

”Med sosiale praksiser menes da sosialt regulerte måter å utføre handlinger på. Reguleringene kan komme til uttrykk på ulike måter, for eksempel gjennom tradisjoner, rollemodeller, konkrete adferdsregler og lignende” (Van Leeuwen 2008 etter Hitching og Veum i Veum (red) 2011 s.30).

Er det å skrive i ei hyttebok en sosial praksis? Er innholdet i ei hyttebok sosialt regulert utover mønstre og særegne kjennetegn? ”Det synes tydelig at de aller fleste brukerne av hyttebøkene, både de som skriver og de som leser (og kommenterer) dem er klar over hva som er ”lov” (aptum) innen hyttebokens permer” (Bjordal 2011, s.99). Som Bjordal her tydelig signaliserer, er det ingen formelle regler som angir hva som skal stå i ei hyttebok, men det er derimot etter hvert etablert en tydelig norm som setter *rammer* for dette. Med andre ord er innholdet sosialt regulert, og vi kan se på hytteboka som en form for sosial praksis. Dessuten vil det man kan tenkes å skrive om, også være regulert og gjenstand for en sosial praksis. Her tenker jeg for eksempel på hvordan man oppfører seg når det er flere

på ei hytte. Men kan dette også føre til at man som en selvfølge beskriver hytteopphold sammen med andre som positivt? I min analyse har jeg skrevet noe om unntakstekster i forhold til mine problemstillinger. Ut fra det som er forklart over her, så er det rimelig å anta at de som skriver unntakstekstene er klar over at de bryter med normen. Det samme gjelder nok for de som noterer ned kjønnsord og lignende i hyttebøkene.

3.5 Hypoteseutvikling

Denne analysen av hyttebøker starter ikke fullstendig uten blanke ark. I og med at jeg har lest en del av hyttebøkene fra før, om enn noe overfladisk, har jeg en viss formening om hva jeg i grove trekk kan forvente å finne. I tillegg finnes de tidligere nevnte avhandlingene til Bjordal og Klepp, det de har kommet fram til, samt de ulike teoriene som jeg har vært innom. Jeg har også gode kunnskaper om den konteksten som hyttebøkene er en del av.

Når det gjelder hypoteser og hypoteseutvikling er det gjerne tre ulike utgangspunkt man sikter seg inn på; deduksjon, induksjon og abduksjon. I følge Grønmo går en deduktiv metode ut på å "[...] dedusere eller avlede bestemte problemstillinger fra den teorien som skal testes. I mange tilfeller blir disse problemstillingene utformet som hypoteser, slik at opplegget kan betraktes som hypotetisk-deduktiv" (Grønmo 2004, s.37). Med en *deduktiv* tilnærming tar man utgangspunkt i en teori for å analysere data, ved *induksjon* lar man data danne grunnlaget for teoriutvikling, mens ved *abduksjon* utvikler man hypoteser underveis i forskningsprosedyren (Hitching og Veum i Veum (red) 2011, s.18). Abduksjon karakteriseres som særlig relevant i forbindelse med diskursanalytiske data (ibid.).

"Med en abduktiv tilnærming starter man med noen observerte forekomster eller fenomener som man prøver å finne forklaring på. Forskeren har ikke satt opp forhåndsdefinerte hypoteser, slik som i deduktive forskningsprosesser, men utvikler i stedet hypotesene underveis i forskningsprosedyren" (Hitching og Veum i Veum (red) 2011, s.18).

Ved en abduktiv tilnærming skal materialet kobles til konteksten (ibid. s.18). Dette innebærer for min del en kobling til konteksten friluftsliv og hyttetur i Femundsmarka. En abduktiv tilnærming skaper ikke sikker kunnskap, men man får et grunnlag for å sette fram nye antagelser. De nye hypotesene er avhengig av forskerens innsikt i det aktuelle materialet (Hitching og Veum i Veum (red) 2011, s.18 – 19).

”En slik tilnærming kan også karakteriseres som en rekonstruerende metode, ved at forskeren gjennom teoretiske abstraksjoner forsøker å utvendiggjøre, fortolke og forstå hvordan meningsfulle budskap dannes” (ibid. s.19).

En rekonstruerende metode forklares også som ”[...] ein etterprøvbar og kritiserbar rekonstruksjon av normer med utgangspunkt i såkalla abduksjon. (Veum i Veum (red) 2011, s.88). Ut fra det jeg i utgangspunktet har å ta tak i, tror jeg dette vil være riktig framgangsmåte i min studie. Jeg mener å ha observert noe i hyttbøker, og ønsker å finne ut av hvordan dette forholder seg, og teoriene er med på å støtte opp under antagelsene om hvordan språk, meningsdanning, kontekst og samfunn henger sammen. Derimot har jeg ikke noen helt klare hypoteser som jeg skal teste ut.

Noe jeg har en ide om at finnes er ulike nøkkelbegreper, eller *nodalpunkter*, som diskursen kan dreie seg rundt. ”Et nodalpunkt er et privilegert tegn, som de andre tegn ordnes omkring og får deres betydning i forhold til” (Winther Jørgensen/ Philips 1999, s.37). Eksempler på mulige nodalpunkter kan være fisk eller fiske, hyttas beskaffenhet og landskapet. Dette kan være begreper som hyttbøkernes diskurser sentrerer om. Hvilke nodalpunkter som er de rådende, og om disse har endret seg med tiden, vil innsamlingen av data og analysen avsløre.

3.6 Diskursanalyse og metode

Diskursanalysen er, som mange av de som har befattet seg med den har kommet fram til, mangfoldig. ”Diskursanalyse er et paraplybegrep som favner mange, og til dels ulike, metodiske tilnærminger” (Hitching og Veum i Veum (red) 2011, s.13). Jeg vil derfor belyse de metodiske tilnærmingene som er aktuelle for denne avhandlingen.

3.6.1 Diakron diskursanalyse

I og med at jeg skal analysere tekster fra ulike tidsperioder, samt se på hvordan innholdet i teksten er påvirket av endringer i friluftsliv og samfunn, kan en diakron diskursanalyse se ut til å passe min analyse:

”Ei av diskursanalysens oppgaver er å demonstrere korleis både tekstlege mønster og tankemønstre er påverka av og heng saman med historiske og sosiale vilkår.

Historia verkar inn på korleis vi utformar tekstar og verkelegheitsbilde. [...] diskursanalyse i eit historisk eller diakront perspektiv, det vil seie med utgangspunkt i tekstar frå ulike tidspunkt i historia” (Veum i Veum (red) 2011, s.81).

”Den overordna målsetjinga med denne typen analyse er å få ei forståing av kva underliggjande normer som ligg til grunn for korleis mening blir skapt i institusjonelle tekstar, og korleis slik meningsskaping endrar seg over tid.” (Veum i Veum (red) 2011, s.88).

Dette ser ut til å henge godt i hop med mine problemstillinger. Jeg skal se på hvordan innholdet i hyttebøkene endrer seg *over tid*, fra så gamle hyttebøker som jeg kan finne og fram til i dag. Kan hytteboka kalles en institusjonell tekst? I tråd med konklusjonen til Bjordal har hytteboktekstene såpass klare mønstre at de kan kalles en egen sjanger (Bjordal 2011, s.111). Bjordal henviser også til Grepstad om at: ”Begrepet *sjanger* (min kursivering) kan ifølge Grepstad [...] forstås som en *sosial institusjon*.” (Grepstad1997, s.151 etter Bjordal 2011, s.29). Man har altså klare rammer og normer, en klar kontekst, rundt skriving av hyttebøker, og disse rammene forandrer seg relativt lite over tid. Ut fra dette mener jeg at hytteboka kan kalles en institusjonell tekst.

”I vidaste forstand er all språkbruk og einkvar tekst eit resultat av ein lengre historisk prosess” (Veum i Veum (red) 2011, s.81). Relatert til hyttebøker betyr dette at man trolig lar seg påvirke av det som allerede er skrevet der, om man ser på utviklinga i hyttebøkene til ei bestemt hytte som en lengre historisk prosess. En annen ting er påvirkningen fra *ytre faktorer*. Jeg siterer her Veum som, med henvisning til Reisigl og Wodak, forklarer dette slik:

”Det historiske tekst- og normsamspillet kan ikkje forklarast isolert, utan kopling mot utanomtekstlege forhold som sosiale variablar og historiske hendingar i organisering av institusjonar (Reisigl og Wodak 2009:90). Samfunnsmessige endringar, for eksempel knytt til politiske, teknologiske, kulturelle og sosiale tilhøve, kan forståast som *ytre krefter* (min kursivering) som på ulike vis verkar inn på meningsskapinga i tekstar” (Veum i Veum (red) 2011, s.89).

Jeg har tidligere pekt på sammenhengen mellom utviklingen i samfunnet og friluftslivets utvikling. Relatert til hyttebøker innebærer dette å rekonstruere og analysere konteksten som tekstene ble skrevet i. Også friluftslivet som fenomen, dets egenart, funksjon og formål i den aktuelle tidsperioden må være et forhold som studeres og tillegges vekt. ”I diakron diskursanalyse må vi skaffe oss nødvendig bakgrunnskunnskap gjennom å rekonstruere den historiske konteksten” (Veum i Veum (red) 2011, s.92). Det samme gjelder andre samfunnsmessige endringer som kan være av betydning; disse kan gi utslag i hva slags friluftsliv man bedriver i Femundsmarka, og hvordan man gir uttrykk for dette i hyttebøkene. Dette henger i hop med de problemstillingene jeg har nevnt tidligere, for eksempel i forbindelse med trender i nyere tid.

Intertekstualitet blir også trukket fram som en viktig del av en diakron diskursanalyse (Veum i Veum (red) 2011 s.82). Dette kan være i form av direkte (eksplisitt) intertekstualitet, dvs. at man refererer eller siterer en annen tekst (ibid.). Jeg har selv sett at dette har blitt gjort i hyttebøker i form av sangtekster og dikt. Dette er noe også Bjordal finner i sin analyse (Bjordal 2011, s.8). I slike tilfeller er det rimelig å anta at sitatet er bevisst valgt for å uttrykke noe bestemt. Intertekstualitet kan også dukke opp i form av indirekte (implisitt) intertekstualitet:

”Indirekte (implisitt) intertekstualitet eller samspel mellom tekstar går føre seg på eit meir abstrakt og indirekte nivå, og skjer i form av utveksling av tekstnormer. Det kan dreie seg om overføring av ord og uttrykksmåter, tematikk eller kompositoriske eller andre sjangermessige trekk” (Veum i Veum (red) 2011, s.83).

Her vil det være snakk om tekstelementer, ord og uttrykk som man bevisst eller ubevisst plukker med seg fra andre kontekster. Eksempler på dette kan være internettfora, bøker og tidsskrifter, filmer og tv-serier, alt etter hvilken tidsperiode man er i. Det vil derfor kunne være bestemte begreper eller uttrykksformer som går igjen i hytteboktekstene, som kan spores til påvirkning fra ytre kontekster. Dermed vil kunnskap om aktuelle ytre kontekster også være en del av analyseforberedelsene. Det skal da sies at jeg selv har vært aktiv bruker av og tekstprodusent til slikt som nettfora, bøker og tidsskrifter, og har fulgt med på aktuelle filmer og tv-serier. Dette er med på å danne grunnlag for denne forståelsen.

Gjentagelser i teksten anses også som viktig i en diakron diskursanalyse:

”Å rekonstruere tekstleg samspel utgjer ein sentral del i ei diakron diskursanalyse. I analysen kartlegg ein ikkje bare tekstlege endringar – men også tekstlege gjentakingar” (Veum i Veum (red) 2011, s.85).

Dette mener jeg henger sammen med innslag av intertekstualitet som jeg har tatt for meg ovenfor.

3.6.2 Kvantitativ eller kvalitativ metode

Jeg skal altså tolke meningsinnholdet i tekstene i hyttebøkene, og jeg skal bland annet ta hensyn til kontekst, ytre påvirkning, samfunnsutviklingen i den aktuelle perioden, friluftslivets utvikling og innholdet i de eldre tekstene i den enkelte hyttebok. Gir spørsmålene jeg har stilt grunnlag for en kvantitativ eller kvalitativ metode?

Det er etter min mening fullt mulig å tenke seg en kvantitativ framgangsmåte innen en diskursanalytisk ramme. Med kvantitativt menes at noe er kvantifiserbart, dvs. si at det kan gi informasjon i form av tall (Jacobsen 2005, s.31). Forekomsten av enkelte ord og uttrykk, hvor ofte et fenomen omtales, og en endring i forekomsten av disse over tid, kunne vært en aktuell framgangsmåte. Grønmo kaller dette en kvantitativ innholdsanalyse, hvilket går ut på å vurdere innholdet etter et strukturert kategoriskjema (Grønmo 2004, s.128). Videre vil analysen gå ut på ”[...] å registrere hvor mange av de utvalgte tekstenhetene som kan plasseres i hver kategori” (ibid.). I min studie vil en slik framgangsmåte kreve en noe annerledes problemstilling, i og med at det ikke er hyppigheten i bruk av ord og uttrykk, men tekstenes innhold, hvordan fenomener omtales, ordenes betydning og mening jeg er ute etter. Slik sett vil et kvalitativt utgangspunkt være riktigere. Dette var mitt utgangspunkt ved prosjektets oppstart.

Men jeg hadde også med meg tanken om at jeg ikke kunne avfeie en mulig kvantitativ framgangsmåte helt og holdent. Som jeg var inne på tidligere, ligger det i diskursanalysens egenart at man begynner med en midlertidig problemstilling som utvikler seg underveis i analysen. Det *kunne* derfor hende at spørsmålsstillingen endret seg slik at for eksempel en *kvantitativ delanalyse* var hensiktsmessig. Etter hvert som jeg begynte å lese meg opp på det empiriske materialet fant jeg ut at en kvantitativ innholdsanalyse var nødvendig som en delanalyse for å skaffe oversikt over materialet i avhandlingen. Hva skrives det om når? Hvilken type ytringer forsvinner og hvilke kommer til? Hvilke endringer skjer innen hver underkategori? Dette kommer jeg nærmere inn på under punkt 3.9 *Underkategorier*. Men

denne delanalysen er ikke tilstrekkelig for å finne ut av diskursen, for å finne ut hvordan innholdet i ytringene innen hver underkategori endrer seg. Man kan se at mengden ytringer i en underkategori endrer seg, men det sier fortsatt ikke noe om innholdet i ytringene. For å komme dit trengs en kvalitativ innholdsanalyse.

En viktig avklaring som må gjøres er hvilke tekster som skal velges. Hvilke tekster (hyttebøker) har sannsynligvis mest mulig relevant informasjon? (Grønmo 2004, s.189). I min studie blir da spørsmålet hvilke av de åpne buene jeg skal ta utgangspunkt i. Det er som sagt drøyt 20 åpne buer å velge blant, og tar jeg alle vil datamaterialet bli for stort. Derfor må jeg etablere noen utvalgs-kriterier. Et av kriteriene vil være at hyttebøkene må gå lengst mulig tilbake i tid. Det bør også være en viss tekstmengde i de utvalgte hyttebøkene, slik at en har et godt grunnlag for analysen.

Å foreta kildekritiske og kontekstuelle vurderinger, samt vurderinger av relevans og troverdighet, vil være av stor betydning (Grønmo 2004, s.190). Vurdering av kontekst har jeg allerede vært inne på. En kritisk vurdering av kildene kan bli utfordrende når det kommer til det punktet at jeg skal tolke innholdet i dem. Jeg ser for meg at det kan være fort gjort å overtolke, dvs. å legge mer i tekstens mening og innhold enn det som forfatteren intenderte. Å tolke feil i forhold til ironi kan også være ei felle å gå i, for ikke å snakke om vanskelig tolkbar håndskrift eller tekster skrevet på språk som jeg ikke behersker.

3.7 Innsamling av data, kategorisering og tolkning

Ved innsamling av data må tekster, eventuelt deler av tekster og innholdet i disse kategoriseres, alt etter hvordan de blir vurdert og fortolket. Deretter følger utvikling av begreper og typologier med sikte på å få en mer samlet forståelse av teksten som helhet (Grønmo 2004, s.191).

På dette stadiet i studien kan min egen forforståelse og kunnskap om både kontekst og område være et gode, da jeg vet en del om bruken av de åpne buene. Men det kan også slå negativt ut hvis mitt perspektiv blir for snevert.

”Et snevert perspektiv kan føre til at utvalget av tekster blir skjevt, og at tolkningen av innholdet blir ensidig. Tekster som er relevante og fruktbare for

problemstillingen, kan bli oversett eller utelatt fordi innholdet ikke passer inn i forskerens perspektiv” (Grønmo 2004, s.192).

Ved gjennom hele prosessen å være klar over, fokusert og bevisst på disse utfordringene, kan jeg klare å utligne dem slik at resultatet gir et riktigst mulig bilde av virkeligheten.

Sentralt i denne kvalitative studien står altså tolkning av tekster og deres innhold og mening. Ödman sier det er nødvendig å tolke: ”...när tecknen är så svårtydbara, att vi inte omedelbart förstår deras innebörd. Vi tolkar när vår förståelse inte räcker till, kort sagt när vi inte förstår” (Ödman 1979, s.45). Dette går under betegnelsen hermeneutikk, og man beveger seg inn i en hermeneutisk sirkel (Gilje og Grimen 1993, s.153). ”Den hermeneutiske sirkel peker på forbindelsene mellom det vi skal fortolke, forforståelsen og den sammenhengen eller konteksten det må fortolkes i” (ibid.). Videre skisseres den hermeneutiske sirkel slik:

”...all fortolking består i stadige bevegelser mellom helhet og del, mellom det vi skal fortolke, og den kontekst det fortolkes i, eller mellom det vi skal fortolke, og vår egen forforståelse. Hvordan delen skal fortolkes, avhenger av hvordan helheten fortolkes, og hvordan helheten skal fortolkes, avhenger av hvordan delene fortolkes. Hvordan fenomenet skal fortolkes, er avhengig av hvordan konteksten fortolkes, og omvendt” (Gilje og Grimen 1993, s.153).

I min studie vil det innebære at fokuset hele tida veksler mellom innholdet i teksten, konteksten og min forståelse av den, og kunnskapen om ytre påvirkninger, jfr. det jeg har skrevet om disse momentene tidligere i avhandlingen.

En utfordring i forbindelse med tolkningen er beskrevet av Gilje og Grimen:

”Samfunnsforskere må [...] fortolke og forstå noe som allerede er fortolkninger, dvs. sosiale aktørers fortolkninger og forståelse av seg selv, av andre og av den fysiske verden. *Samfunnsforskere må med andre ord forholde seg til en verden som allerede er fortolket av disse sosiale aktørene selv*” (Gilje og Grimen 1993, s.145).

Dette gjelder i høy grad for hytteboktekstene. De er, som jeg har vært inne på, utvalgte bilder som forfatterne ønsker å gi, deres konstruksjoner av virkeligheten. De har etter alt å

dømme tolket sine opplevelser ut fra sin egen kultur og tilhørighet, den språklige påvirkning de har vært utsatt for og den konteksten de befant seg i det øyeblikket de tok pennen fatt og begynte å skrive. Disse tolkningene skal så på nytt bli gjenstand for min tolkning og analyse.

3.8 Underkategorier

Jeg har tidligere i avhandlingen skrevet om *nodalpunkter*, og at disse kan være begreper som hyttebøkenes diskurser sentrerer om. Det er begreper, eller temaer og emner, som går igjen, og som er relevante i forhold til min problemstilling. Disse kan oppfattes som nodalpunkter, og de danner grunnlag for etablering av underkategorier.

Som jeg nevnte i innledningsdelen lagde jeg underkategorier ut fra innholdet i de ytringene som berørte mine to problemstillinger. For problemstilling 1 sin del (natur og naturopplevelser), ble det etablert 12 underkategorier, der alle ytringer som var med kunne plasseres i en eller flere kategorier. Disse underkategoriene er:

1. Dyreliv (dyr, fugler, spor)
2. Det vakre i naturen
3. Positivt om naturen
4. Negativt om naturen
5. Høsting (jakt og fiske)
6. Bær
7. Mennesket i naturen/ ensomhet og stillhet
8. Topptur
9. Naturvern
10. Beskrivelse av turen
11. Rangering av fisk
12. Unntakstekster.

Dette ga en veldig god oversikt over hvilket innhold (begreper, tema, nodalpunkter) de ulike ytringene hadde, og det ble lettere å holde fokus/ finne igjen ytringer som omtalte samme tema, og videre spore en eventuell utvikling og endring, eller stabilitet, i innholdet i ytringene. For å kunne si noe om hyppigheten av ytringer om bestemte tema, ble antall ytringer inne hver underkategori summert opp for hvert år.

Dette gir en oversikt over om det er noen tema som forsvinner, dukker opp, eller i stor grad får en endret hyppighet. Deretter kunne jeg lett finne igjen ytringer som for eksempel omhandlet underkategori 4 (negativt om naturen), sette meg inn i innholdet i dem og se eventuelle endringer.

Underveis i analysen fikk jeg behov for å splitte kategori 5 (høsting) i de to temaene fiske og jakt, for lettere å kunne se utviklingen innen hvert av disse to temaene.

Underkategoriene 2 og 3 bød også på utfordringer. Jeg fant det krevende, og i grunnen lite hensiktsmessig, å skille mellom disse. Under analysen blir de derfor behandlet under ett.

For problemstilling 2 sin del (bua), ble det etablert 7 underkategorier, i tillegg til at jeg sorterte ut noen få unntakstekster. Disse underkategoriene er:

1. Nytteverdi (beskriver buas nytteverdi ved at man bruker den til å tørke klær, søke ly, overnatte fordi man var sliten eller lignende).
2. Trivselskommentarer om bua (for eksempel trivelig, koselig, deilig, fin, godt, alle tiders, dvs. generelle positive bemerkninger).
3. Skryt av ordningen med åpne buer og de som står bak.
4. Livet i bua (hva man gjør, relasjon til andre brukere).
5. Positive kommentarer, tips og handlinger overfor andre.
6. Symbolverdi.
7. Negative kommentarer til eller om bua og andre.

Som for problemstilling 1 ga dette også en god oversikt over ytringene som berørte problemstillingen. Alle ytringene ble plassert i en eller flere kategorier, og det ble da greit å finne meningsinnholdet i ytringene og eventuelle endringer i meningsinnholdet over tid. Også her ble det lagd en oversikt over antall ytringer innen hver underkategori for hvert år.

Underveis i analysen fikk jeg også her behov for å splitte noen av underkategoriene. I underkategori 3 (skryt av ordningen med åpne buer og de som står bak) ble ytringene delt i de som omtalte ordningen, og de som omtalte de som står bak. I underkategori 5 (positive kommentarer, tips og handlinger overfor andre) ble ytringene delt i de som beskrev tips og handlinger, og de som kom med positive kommentarer. I underkategori 7 (negative

kommentarer til eller om bua og andre) ble ytringene delt i de som kommenterte bua og de som kommenterte andre brukere.

Felles for alle de tre underkategoriene som ble delt i to var at enkelte ytringer beskrev begge deler.

Da ytringene ble satt inn i skjemaene fikk alle sin kode for at det skal være mulig å finne dem igjen i hyttebøkene. Her mener jeg å ha funnet et kompromiss mellom behovet for detaljer og behovet for en relativt enkel koding. I koden valgte jeg å ta med hvilken hytte ytringen er hentet fra (F for Fautbua og L for Lorthølet), hvilken måned ytringen ble skrevet (01 til 12) og hvilket år den ble skrevet (71 til 13). Dermed vil en ytring fra Fautbua skrevet i august 2003 bli kodet F0803, mens en ytring fra Lorthølet skrevet i januar 1981 bli kodet L0181. Disse kodene er brukt i analysedelen, og ellers i avhandlingen, for å vise hvor de enkelte ytringene er hentet fra.

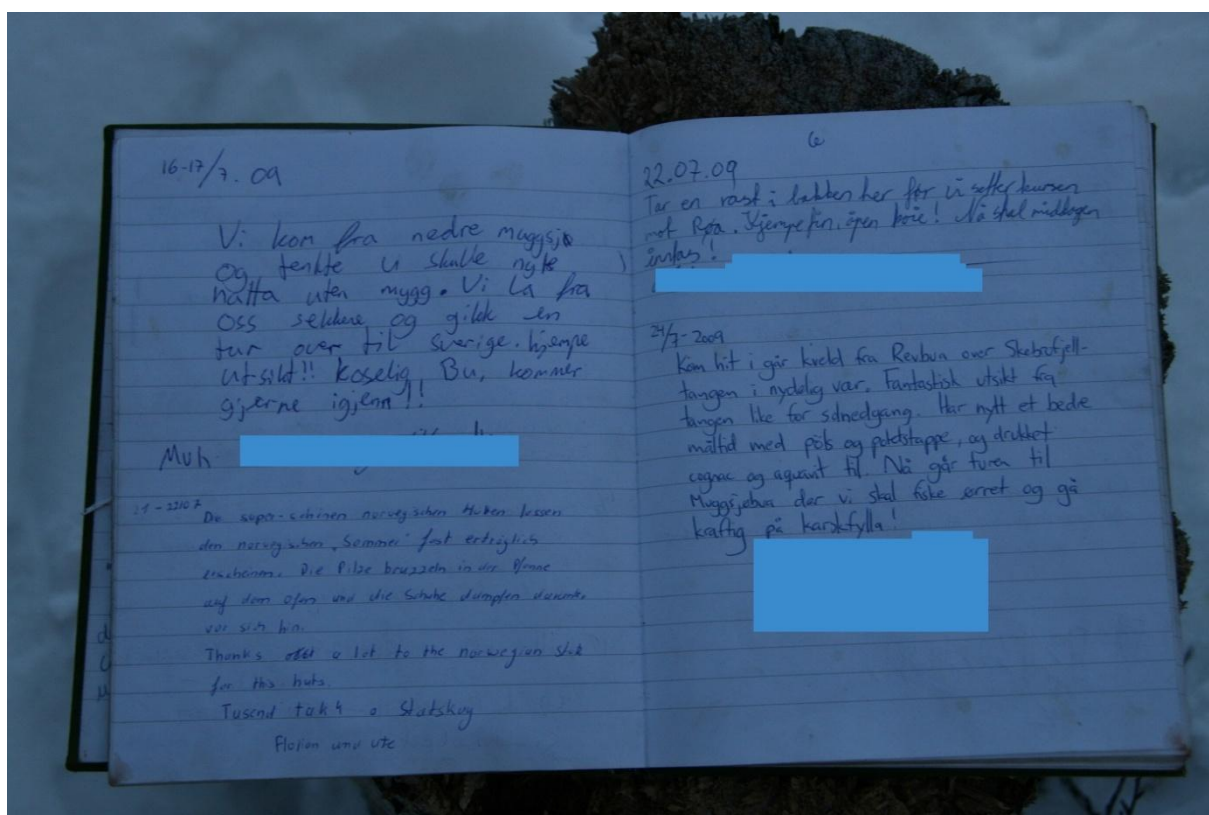
Kanskje kunne jeg tatt med hvilken dag (dato) ytringen ble notert, for å få en mer presis kildehenvisning. Det ville ført til en litt mer komplisert koding, riktignok mer presis, men jeg mener at å vise til sted, måned og år er presist nok for etterprøvbareheten sin del. En ulempe med dette er at like koder henviser til ulike ytringer. For eksempel vil F0794 og F0794 være like koder for to ulike ytringer i juli måned i 1994 fra Fautbua. Men, om jeg nå hadde tatt med dato ville dette problemet fortsatt vært der, da det er flere tilfeller av at jeg har tatt med ulike ytringer som ble notert ned på samme dato. Et annet moment er at ikke alle skriver dato, men for eksempel 'Påska 94', 'Sommeren 73' etc. Dermed faller muligheten til å bruke eksakt dato ut. Jeg mener at det ut fra de kodene som jeg har valgt, vil være mulig å gå meg tilstrekkelig grundig etter i sømmene for den som vil sjekke sannhetsgehalten i det empiriske materialet.

3.9 Sammendrag

Under følger et punktvist sammendrag av kapittelet, der jeg har tatt ut noen viktige momenter.

- Innholdet i ytringene former vår forståelse av virkeligheten. Man velger gjennom måten man ytrer seg på, hvordan en opplevelse eller hendelse skal huskes, en slags selektiv skaping av historie. Hvordan vil dette, med utgangspunkt i mine problemstillinger, endre seg over tid?

- Språket og (menings)innholdet er preget av konteksten. Bua, naturen, årstiden, den sosiale settingen osv. er med på å legge føringer for hva man velger å skrive. Men innen dette igjen velger man hva man vil kommunisere til andre, evt. til sitt fremtidige jeg. Man kan også velge å respondere på noe andre har skrevet, evt. fortelle om andre menneskers gjøren og laden i bua.
- Sosialkonstruktivismen tar også utgangspunkt i virkelighetskonstruksjon. Her pekes det på at det er språket som er med på å forme virkeligheten. Hvordan endres språket, dvs. det som ytres og dets meningsinnhold? Er det i endring i hva man omtaler og hvordan det omtales? *Den sosiale praksisen* kan legge noen føringer for dette. De som skriver unntakstekster er trolig klar over at de gjør det.
- Jeg vil bruke en abduktiv tilnærming, dvs. at hypoteser og antagelser utvikles underveis i forskningsprosedyren. Det vil være en diakron diskursanalyse med utgangspunkt i tekster fra ulike tidspunkt. Konteksten er viktig her, for eksempel hvordan friluftslivet som fenomen artet seg i de ulike periodene.
- En kvantitativ delanalyse vil være nødvendig for å få oversikt over det empiriske materialet. Hensiktsmessige underkategorier utarbeides derfor for hver problemstilling.

Bildet over viser et utdrag fra hytteboka til Fautbua, sommeren 2009.

Under vises et utdrag fra nedskrivningen av ytringer fra Fautbua, problemstilling 1 (naturen). Fra venstre kode for bu/ tidspunkt, ytringen, en midlertidig tolkning og plassering i underkategorier fra 1 til 12.

F0971	Årets jakt ble meget dårlig. Nesten ikke rype å se, men hyggelig for det.	Man er her primært for å jakte rype, og å få med seg en del hjem. Men selv om fangsten blir skral er turen hyggelig. Hva som gjør den hyggelig sies det derimot ikke noe om.	(1					5								10	
-------	---	--	----	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	----	--

1972																	
F0272	Je å en Kjell va her før, å fiske ette både laka åbbår... Vi hadde no noen kjø kvar...	Fisker for å høste, ha med hjem (trolig), vil i alle fall ha mye.						5									
F0472	En stor "reinsflokk" vokter på bua, da jeg kom her.	En av få dyreobservasjoner som er nedtegnet på denne tida.	1														
F0672	Bra fiske og varmt og godt vær.	Fisketur						5									
F0672	Så nå er vi sliten og trette, for fisken er tung å bære.	Tydeligvis fått mye fisk som de tar med seg videre, kanskje hjem? – hamstring.															
F0772	Strålende vær i herlige omgivelser. Nesten hekkla for oss to fra Drammen og Svelvik. "Nesten" vil si at myggen bet bedre enn fisken. De to ørretene vi fikk var fete og fine, men kvaliteten var bedre enn kvantiteten. Abboren har nok ødelagt mye av næringsgrunnlaget til ørreten, og abboren traff vi på i Vol – Skedbro og Muggsjøane. Men ingen sure miner. Vi hadde en fin tur til toppen av Skedbrofjellet hvor vi badet og satte opp dets første varde... ... Av fugler har vi sett: Ravn, fjellrype, heilo, storlom, strandsnipe, gjør, terne, måke, rødvingetrost, gråtrost, steinskvett, bjørkefink og sivspurv.	Er her for å fiske, men ingenting som tyder på at man skal hamstre. Ytringen er informativ ift arter og hvor de finnes. Toppturen osar av pionerånd! Fuglelivet – gir inntrykk av å være kunnskapsrike, det er informativt, men ikke noe om selve (natur)opplevelsen rundt observasjonene.	1			4	5			8						11	
F0872	...skal være her et par dager for å plukke multer, fikk bra med multer og gruer for turen ned.	Høstingsfriluftsliv og hamstring. Har plukket så mye at det blir ei tung bær ned.						6									

4 Analysen

Etter å ha samlet og sortert materialet slik jeg beskrev det i kapitlet om teori og metode, kunne jeg begynne å se mer på meningsinnholdet i ytringene innen hver kategori. Under vil jeg presentere funnene som ble gjort. Først presenteres den kvantitative delanalysen, deretter meningsinnholdet. Jeg tar først for meg problemstilling 1 (natur og naturopplevelse) og problemstilling 2 (bua) for Fautbua, dernest gjør jeg det samme for Lorthølet. Senere vil jeg oppsummere funnene, for deretter å komme inn på diskusjon og kritikk av disse. Noe av diskusjonen og kritikken vil for øvrig være bakt inn i analysedelen.

4.1 Analyse av problemstilling 1 for Fautbua

Problemstilling 1: Hvordan endrer beskrivelsen av naturopplevelse, naturbruk og trender i friluftslivet seg fra de første hyttebøker og til i dag (2013)?

I tabellen under vises en oppsummering av ytringer som faller innenfor de ulike kategoriene for hvert år. Der det står tall i parentes er også tvilstilfeller/ grensetilfeller tatt med.

År	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1971	1 (2)				5	2				2		
1972	2 (3)			2	7	3	1			2	1	
1973	4				6	5		1		2	1	
1974	3	2 (4)	2 (4)	3	7	4	2	1		6		1
1975	1	3	1	2 (3)	5		1			3		
1976	3	(1)			3		2			1 (2)		
1977	6	1	1	3	4	1	(2)			2	1 (2)	
1978	4		2		5	1			1	2		
1990	3			2	6	3				(1)		
1991	8		2	1	12	3	(1)			5		1(2)
1992	4				13		(1)			6 (7)		
1993	12	2	1	1 (3)	10			2		1		
1994	8				6			1		(1)		
1995	12	1	(1)	(1)	8 (11)		4		(2)	8		
1996	3	1		(1)	5		1		(1)	3		2
1997	9		2	4	9	2	1			3		
1998	4	1		2	6			1		3		
1999	6	1	1		2 (3)	1	2	2		2	1	1 (1)
2000	8	2 (3)	2		8		1 (2)	1		2	(1)	1 (1)
2001	7	3	(2)	1 (2)	6	2	2			4	1 (2)	
2002	4	1 (2)	1 (2)	2	6	1		2		4 (5)		1
2003	6		(1)	1	8		2 (3)	2		6 (7)	1	
2004	1	1		(1)	6					1		
2005	7	1	3 (4)	1 (2)	8	4	3	3		4	1	

2006	3	3		1	9 (10)	2	1 (2)	1		4		
2007	7	2	3	(2)	11	2	2	1		3		
2008	4	3	1 (3)		10		1	3		6		
2009	3	2	1	1 (2)	7					2		
2010	1	2	2		11			3		2	(1)	
2011	4	4 (5)	2 (3)	3 (5)	6		1	4		7		
2012	(1)				4	1		1				
2013	6		2		14	2	1	1		10		

Tabell 1: En oppsummering av ytringer som faller innenfor de ulike underkategoriene for hvert år, relatert til problemstilling 1 for Fautbua.

4.1.1 Underkategori 1 – dyreliv

Antallet ytringer som på et eller annet vis beskriver dyrelivet er få tidlig på 1970-tallet (1 – 4 pr år), men øker til en topp rundt 1994 (8 – 12 pr år). Etter dette er antallet ytringer om dyreliv varierende, men lavere. Både i 2004 og 2010 er det kun en ytring om dyreliv, mens det i 2012 er en ytring som bare kan karakteriseres som delvis omhandlende dyreliv. Dette kan ha sammenheng med interesse for eller fokus på det å ytre noe om dyrelivet, men det kan også gjenspeile at antall ytringer totalt i hyttebøkene var på sitt høyeste først på 90-tallet.

Når det gjelder innholdet i ytringer omkring dyreliv, er disse for det aller meste relatert til jakt, og da særlig mot forekomsten av rype. Det hender at andre dyreslag nevnes, som elg, rein, hare og rådyr, men de er sjeldnere. Vanlige fuglearter som ikke er jaktbare nevnes kun sjelden. Derimot nevnes det som er rimelig å anta er spesielt. Moskusen dukker opp både i Femundsmarka og i hytteboka på 70-tallet, og nevnes innimellom etter det, enten at folk har sett den (F0877) eller kommenterer at de ikke har sett den (F0877). Den er jo som kjent et relativt sjeldent dyr, men en liten stamme brøt i 1971 ut fra flokken på Dovre og

dro til Femundsmarka¹⁰. Den har siden oppholdt seg i grensetraktene der. Også jervespor nevnes en del (F0277), og er nok også for mange å anse som noe utenom det vanlige. Også et møte med en bjørn nevnes i detalj (F0805). Ellers nevnes dyr hvis de har vært nær Fautbua, så som hoggorm (F0693), eller hvis det har vært en uvanlig eller spesielt god opplevelse med mer vanlige dyr: ”Måtte på det nye ’kontoret’ utpå morgenen og holdt på å renne på to elger som bykset opp – og fra meg, heldigvis! De var fine å se på der de løp på myra” (F0778).

Som en slags oppsummering om ytringer om dyreliv, så er det slik at man enten forteller om det som har jaktmessig interesse, eller om det som er uvanlig, enten det gjelder dyret eller konteksten hvor opplevelsen fant sted. Innholdet i ytringene kan variere noe fra år til år, men sett i tidsperspektivet 1971 til 2013 så har det ikke foregått noen vesentlige endringer i ytringer om dyrelivet.

4.1.2 Underkategori 2 og 3, det vakre i naturen og positivt om naturen

Ytringer i disse kategoriene er det jevne drypp av hele tiden, men det topper seg litt midt på 70-tallet, fra 2000 – 2002 og fra 2005 – 2011. De tre første årene, fra 1971 – 1973 er slike ytringer helt fraværende.

Ytringer som passer inn i disse kategoriene er både korte: ”Vi har hatt en meget fin tur i naturskjønne omgivelser” (F0374) og svært lange, som en annen av ytringene fra mars 1974, som virkelig utbroderer opplevelsen. Sistnevnte er i grunnen som en unntakstekst å regne, både på grunn av sin lengde, og fordi den går detaljert til verks i beskrivelse av opplevelsen og betydningen naturens beskaffenhet har for den som opplever den. Ytringen skildrer også en slags god nærhet til naturen. En gjenganger i beskrivelsen av naturskjønnhet kommer i forbindelse med toppturer til Skedbrofjellet. Her er det mange som uttrykker begeistring over utsikten fra toppen. Toppturene er, som det blir belyst senere, vanligere å beskrive fra 1999 og utover. Ytringer med kombinasjonen topptur og det vakre eller flott i naturen er F0874, F0593, F0499, F0802, F0707, F0408, F0410, F0810, F0611, F0711 og F0711. Ikke alle som forteller at de går på topptur skriver noe om den vakre utsikten, men noen gjør det. Så en økning i antall toppturer fra 1999 har ført til

¹⁰ <http://www.fylkesmannen.no/Images/Bilder%20FMST/Milj%C3%B8%20og%20klima/Moskus/Rapp-1%202006%20Forvaltningsplan%20moskus.pdf?epslanguage=nb> (lest 26/4-2015)

en økning i antall ytringer som omhandler det vakre eller på annet vis omtaler naturen i positive ordelag.

Men hva annet? Det finnes noen korte ytringer om at «det er flott her», for eksempel F0606 og F0705. Enkelte ytringer beskriver ”nydelig solnedgang” (F0872) og vi finner ”Vi har hatt en meget fin tur i naturskjønne omgivelser” (F0374).

Tekster om dette temaet som det er litt lengde på er sjeldnere. Et eksempel er F0474 hvor naturens skjønnhet hindrer forfatteren i arbeidet:

”Rakk akkurat å gjera kveldsarbeidet, vedhogst i solnedgang over Femundsmarka no på desse tider anbefales ikke, det gjeng så altfor seint! Det kan ikkje seiast med ord! Turen frå Kløfthåen kjem eg til å leva på heilt til neste påske, for da kjem eg att, vær sikker! Du opplevar så mykje meir når de er åleine med naturen, han kjem så mykje nærare. Det er mykje småvilt i desse traktane, berre synd at dei kun seast på snøen, ser og ut til at det skal verta eit godt rypeår i år. Reinen er eit syn for seg sjølve når han diltar bortover snøen i fjellsidene.”

Også F1277 beskrives opplevelsen i detalj:

”Alle årstider kan ha sin sjarm. Slik også på denne turen. I går ettermiddag, mens sola enda sendte sine siste solstråler for dagen lå Skedbro liksom badet i sol. Etterpå var sørvesthimlen ildrød som varte til kvelds. Sjelden har jeg opplevd slikt nordlys, som i går kveld. Det var en fantastisk opplevelse. – Det er lite snø i marka, men isen på vatna er sterk”.

De mer detaljerte ytringene om naturens skjønnhet finnes det allikevel flest av på 1970-tallet, mens ytringene fra 1990 og utover, som faller innenfor samme kategori, er kortere og mindre detaljerte. De som finnes fra 1990 og utover, og som faller innenfor kategorien, har en dreining mot å omtale mennesket i naturen heller enn naturen i seg selv (F0899 og F0900). Et delvis unntak er F0705, som er forfattet av en eldre gjenganger i marka. Denne ytringen er rik på skildring av natur:

”Fjellet lever. Foreldre av alle slag er opptatt med å beskytte sitt avkom. Det er heilo, fjelljo, smålom og småspove, samt en rekke andre. Rypa spiller småskadet.

Vi har sett flere hekkende kull. En stammende gjøk har jeg aldri sett før. Det er en opplevelse å være her igjen. Akkurat nå var en blåstrupe innom. Fisket har vært sånn passe, men det blir nok å bære hjem igjen. Nede i Litj. Volsjøen var det godt markfiske. Stekt ørret står på menyen hver dag. Vi har ikke sett andre tobente. Det er nok langt å gå for de fleste. Jeg går ned i morgen med full-ladete batterier...” (F0705).

Så mens 1970-tallets naturbeskrivelser i større grad er mer detaljerte og forklarer *hva* det er i naturen som gjør den vakker eller flott, så nøyer nyere ytringer seg med å fortelle *at* den er vakker, eller at man har hatt en flott naturopplevelse. Unntak fra nyere ytringer er stort sett ytringer om utsikt og solnedgang.

Et annet kjennetegn for perioden fra rundt årtusenskiftet er at det nå dukker opp ytringer på engelsk som faller innenfor denne underkategorien. Et eksempel på dette er fra juli 2001: ”Its a nice little cottage just pitty that i am only passing by. Could live here forever. Hole Muggsjølia is as beautiful as this” (F0701).

4.1.3 Underkategori 4 – negative ytringer om naturen

Det er all grunn til å tro at de som oppsøker Femundsmarka og legger turen inn til traktene omkring Fautbua gjør det av fri vilje, og fordi de har et ønske og en forventning om gode opplevelse av natur og annet. Men det er altså noen som på ulikt vis velger å uttrykke seg negativt om naturen. Ser man på forekomsten av disse fra 1971 til 2013, så det fra 0 til 4 slike ytringer pr år, og de ligger noenlunde jevnt spredt over hele perioden.

Når det gjelder innholdet i disse ytringene, så handler mange av disse om mygg. Det er allment kjent at det bruker å være mye mygg i Femundsmarka om sommeren. For den som oppholder seg i disse traktene vil derfor forekomsten av mygg kunne sette sitt preg på opplevelsen. Mye mygg kan være en sann plage, mens lite mygg kan oppleves som en real bonus. Det finnes nedtegninger hvor beskrivelse av mygg er det eneste i ytringen som er relatert til natur (F0777 og F0877). Det finnes også ytringer som omtaler *fraværet av mygg*, noe som da vil si fraværet av noe negativt (F0893).

Men det finnes også ytringer som handler om steinete eller på annet vis kronglete terreng (F0990 og F0877) som gjør turen slitsom. Også ytringer om dårlig skiføre kan gi grunnlag for negativ omtale, og havner innenfor denne kategorien (F0374).

Det ser ikke ut til å være noen endring i ytringene innenfor denne underkategorien i perioden 1971 til 2013. Et fellestrekk blant de negative natutytringene er at de er korte og lite detaljerte.

4.1.4 Underkategori 5 og 11 – høsting i form av fiske og jakt, og rangering av fiskearter

Underkategori 5 er den underkategorien hvor de fleste av ytringene som omhandler natur eller naturbruk havner. Antallet ytringer innenfor denne kategorien fordeler seg utover hele perioden fra 1971 til 2013, men har en liten topp rundt 1991 til 1993 og i 2013. Toppen først på 1990-tallet kan, som for underkategorien *dyreliv*, ha å gjøre med at det i denne perioden var flest ytringer totalt i hyttEboka.

4.1.4.1 Fiske

Det store flertallet av disse ytringene handler om fiske, noen få om elgjakt og resten om rypejakt. Svært mange turister fisker i Femundsmarka om sommeren, og de aller fleste fisker med tanke på å konsumere fangsten underveis på turen. Noen få har planlagt å fiske så mye, også med garn, at de kan ta med fangst hjem, for eksempel F0775. Hvor viktig fisket er for opplevelsen av turen varierer nok, og kan noen ganger være vanskelig å lese ut av ytringene. Men for enkelte framgår det tydelig at de skal prøve å fiske litt (F0805 og F0609), mens andre har detaljerte beskrivelser av fiskeopplevelsen:

”Og abborfisket i Skedbrosjøene er minst like bra som da (1968, min anm.), på et kort skift hadde vi ca 10kg abbor i 4-5hg –klassen, (+ mange små + gjedde som vi ikke tok med oss) Nå har vi spist storabbor, og har det bra, til tross for regn utenfor” (F0773).

Når det gjelder de som fisker for å spise maten underveis på turen, er det rikelig med både korte og lengre ytringer gjennom hele perioden fra 1971 til 2013. Noen får fisk, noen ikke. Jevnt over er det slik at ytringene blir mer detaljerte når fiskelykken er slik at man får storfangst. Igjen blir det det uvanlige eller det eksotiske som utbroderes i hyttEboka. Her snakker vi antagelig uvanlig i forhold til forhåpninger og realistiske forventninger i forkant av turen.

Et moment som nesten *ikke* forekommer er konkrete fisketips om hva man bør fiske med og hvor. Dette finnes det kun ett av i hyttedøkene, F0805. Dette er interessant, for det er jo dette den jevne fisker lurere på. Man tipser hverandre om enkelte andre ting, særlig når det gjelder forhold ved bua, men ikke når det kommer til fiske. Hvorfor ikke? Det skal da også legges til at det samme gjelder for rypejakt og multeplukking. Man gir ikke til kjenne hvor de gode høstingsstedene er, mens man gjerne forteller om den fantastiske utsikten på fjelltoppen eller de flotte strendene ved Muggsjøen. Vil man rett og slett ha dem for seg selv? En utsikt blir ikke brukt opp på samme måte som knapphetsgoden rypekull? I en ytring etterspørres faktisk konkrete fisketips fra andre fiskeentusiaster (F0898). I en god del ytringer fortelles det *hvor* man har fisket, for eksempel i Mugga, Røa, Volsjøen eller Skedbrojøen, men som regel ikke mer detaljert enn det.

I en ytring framkommer det at vedkommende ikke har med seg fiskeutstyr da han ikke hadde tenkt å fiske. Han finner imidlertid fiskeutstyr i bua, og beskriver en stor opplevelse omkring dette som tydeligvis har betydning for totalopplevelsen av turen (F0775).

Fang og slipp-fiske er et fenomen som har bredt om seg i Norge de senere årene. Dette fenomenet nevnes over hode ikke i hyttedøkene til Fautbua. Årsakene kan være flere; det forekommer ikke i dette området, eller det forekommer, men man velger å ikke omtale det. Det omtales fisk som ikke blir tatt med grunnet lavere ansett matverdi, for eksempel gjedde, men det er noe helt annet enn å fiske stor ørret for så å sette den ut igjen. Tvert imot er det flere beskrivelser av hvordan man har tilberedt og konsumert fisken. Det kan godt være at de som driver med fang og slipp-fiske rett og slett ikke fisker i dette området. En undersøkelse gjort et annet sted i Femundsmarka kunne kanskje ført til et annet resultat.

Når det gjelder underkategori 11, rangering av fiskearter, kommer slike ytringer til syne noen få ganger. Det er 3 ytringer fra 1972 til 1977, og noen få rundt og like etter årtusenskiftet, allikevel slik at det kun er maks en klar ytring om dette i året. Den siste klare ytringen om dette kom i 2005. Her dreier det seg om at ørreten favoriseres som fiskeart, og at abbor og særlig gjedde får det glatte lag (F0777 og F0899). Sammenlignet med alle de ytringer som finnes om fiske, betyr det at svært få av de som fisker rangerer mellom fiskearter. Antallet er såpass lite at det er tvilsomt om en kan bruke det til å si noe om en utvikling innen denne holdningen over tid. Det synes heller ikke å være noen etablert holdning. Kan det være at man har lest andres ytringer om dette i hyttedøka og så latt seg påvirke?

Når det gjelder garnfiskere og de som for øvrig legger opp til å ta med fisken hjem, utgjør de svært få ytringer, og de er ikke sterkt representert i noen del av perioden 1971 – 2013, slik det kommer til uttrykk i hyttebøkene. Hvorvidt man velger å uttrykke dette, eller lar være å uttrykke at man fisker med garn, kun at man fisker, er en annen sak.

Det er få fiskere som selv definerer turen som en *fisketur*, maks en per år. Disse fordeler seg jevnt over perioden 1971 – 2013. Allikevel er det mange som gir uttrykk for at de er i marka for å fiske, eller at fisket betyr mye for dem og/eller er en viktig del av turen. Disse er det en god del av til enhver tid.

En form for konklusjon vil være at fiske alltid har vært en meget viktig aktivitet i området og at man i de aller fleste tilfellene har fisket for å konsumere fisken underveis på turen. Fisket har rett og slett til alle tider betydd mye for selve opplevelsen av å være i marka, og det har vært årsaken til at mange har oppsøkt området. Det er en form for friluftsliv som mange brukere av Femundsmarka setter stor pris på. Man har høstet, men i liten grad hamstret fisk.

4.1.4.2 Jakt

Nesten alle ytringene om jakt handler om rypejakt, noen få om elgjakt. Som kjent svinger bestanden av rype, også i disse traktene. Det samme gjelder værforholdene, og utover høsten også snøforholdene. Det er derfor rimelig å anta at kjennskapen til forekomsten av rype kombinerte med vær- og føreforhold har noe å si for en årlig svingning i antall ytringer om jakt. Rypejakta er da også i praksis konsentrert til en forholdsvis kort periode i september og oktober måned. I den tida jakta foregår, er det for det meste ytringer om jakt som er nedtegnet i hyttebøkene.

Antall ytringer om jakt er beskjedent på 1970-tallet, har en topp på begynnelsen av 1990-tallet, den perioden da flest ytrer seg i hyttebøkene uansett emne, og svinger på et noe lavere nivå seinere. Unntaksåret er 2013, med like mange ytringer som på begynnelsen av 1990-tallet.

Flere som nevner at fangsten har vært dårlig, uttrykker at de allikevel har hatt en bra tur eller en god opplevelse av jakta (F0971, F0974, F0991, F0900, F0904). Dette er relativt få ytringer fordelt over en stor del av perioden 1971 – 2013, så det er lite som tyder på noen endring i dette over tid.

Det er fem ytringer som sier noe konkret om fangsten: F0977, F1078, F0994, F0900 og F1011. Kun de to første, som er fra 1970-tallet, har kombinasjonen konkret utsagn om god fangst. De tre siste nevner beskjedne fangster. Dette *kan* bety at det var mer i tråd med tidens holdninger å vise at man fikk mye rype på 1970-tallet enn det har vært fra 1991 av. Krav om jegerprøve ble innført i 1986 (Hansen og Wegge 2007, s. 42), og det ble et stadig sterkere fokus på holdninger til jakt og etter hvert et fokus på jakt bl.a. som rekreasjon mer enn høsting (Punsvik og Storaas 1998, s.10 – 30). Det finnes ytringer av nyere dato om at man har fått bra med fugl, men da er ikke antallet konkretisert.

Øvrige ytrer på nøytralt vis at de har vært på jakt, og at det har vært mye eller lite rype. Ytringer *av nyere dato* bærer generelt mer preg av å være nøytrale, som F0912 : ”Fine dager i fjellet er over, noen ryper i sekken” (F0912).

To ytringer i 1995 (F0995 og F1095) tar til orde for begrensninger i rypejakta på grunn av lite fugl. Den ene oppfordrer til fredning, den andre nevner bag-limit som en mulighet. Også i en ytring i 1996 (F0996) er man betenk over å se lite rype.

For øvrig utbroderes det lite i ytringene om jakta. Sammenlignet med ytringene om opplevelser rundt fiske er det svært nøkterne beskrivelser av opplevelsene.

Som en forsøksvis oppsummering på temaet jakt, så er det tydelig at jakt er den viktigste formen for friluftsliv i området om høsten. Høy aktivitet i området generelt, basert på antall ytringer i hyttebøkene totalt, samvarierer med en liten topp i antall ytringer om jakt på begynnelsen av 1990-tallet. Færrest ytringer om jakt er det på 1970-tallet, mens de eneste ytringene som omtaler konkret storfangst er nedskrevet da. Nyere ytringer har et svakt preg av å være noe mer nøytrale og nøkterne. Alt i alt kan dette tyde på noe stabilt og tidløst over jakta i dette området, slik beskrivelsen av den er nedtegnet i hyttebøkene.

4.1.5 Underkategori 6 - bærplukking

Praktisk talt alle ytringer om bærplukking handler om multe. Perioden 1971 til 1974 har stabilt mange ytringer om bærplukking, mens det er mer sporadiske forekomster etter dette, med unntak av en liten periode fra 2005 til 2007. Det er med multa som med rypa – forekomsten kan variere sterkt fra år til år. Noe av svingningen i antall ytringer kan med rimelighet tilskrives at man kjenner til om det er mye eller lite multe å finne, og at man kan

ha en tendens til å oppsøke området oftere om man vet at det er bra med bær der. Så langt logikken.

Når det gjelder innholdet i ytringene fra 1970-tallet, så beskriver mange av dem at de er på multetur, og at den går over flere dager. De har med andre ord gått opp hit i den hensikt å plukke med seg multe. Flere av dem beretter også om at de har plukket mange kilo, eventuelt at de har tunge bærer ned igjen. Dette tyder på rene høstings- og hamstringsturer. Man høster av naturen for å ta bærene med seg hjem og spise dem, eventuelt selge dem. Detaljer om etterbruken framkommer ikke. Også i 1991 beskrives turer der man plukker multe over flere dager (F0891 og F0891), mens neste ytring om det samme, dog uten særlig fangst, kommer i 1999 (F0899). Etter dette omtales både multe og multeturer, men ikke i et slikt omfang som tidligere, med unntak av en ytring fra august i 2013: ”Naturen har vært raus med både fisk og molte. Det blir tung bær hjem igjen!” (F0813). Flertallet av ytringer om bær eller bærplukking fra 1997 handler stort sett om beskrivelser av hvor mye det er eller ser ut til å bli, eller man forteller at man plukker noe som spises der og da, eventuelt har med seg litt hjem.

Ytringer om at man drar til området omkring Fautbua for å plukke mye multe forekommer altså i all hovedsak før 1992, og i særdeleshet på begynnelsen av 1970-tallet. *Ut fra det som beskrives i hyttebøkene*, er dette en form for naturbruk som man, med noen ytterst få unntak, bedrev før 1992.

4.1.6 Underkategori 7 – mennesket i naturen, ensomheten og stillheten

Ytringer som faller innenfor denne underkategorien er det stort sett 1 – 2 av hvert år, og de fordeler seg noenlunde jevnt i perioden 1971 til 2013.

Dette er ytringer der man beskriver mennesket i naturen. Et eksempel på dette er F1072: ”Herlige, ensomme dager i fjellet, ingen mygg, ingen svensker, intet tegn på mennesker overhodet.” Her beskrives ensomheten som fantastisk. Man *vil* ha alenetid og stillhet i fjellet, i naturen. Det samme uttrykkes i F0374, som også går mer detaljert til verks i beskrivelsen av det å oppleve marka uten mennesker. Utdrag fra F0374:

”Korper har jeg hørt skrike i stillheten, men ellers har alt vært fredelig og ødestemt. Ingen skiløpere, ingen snøscootere. Og det er bra for mitt vedkommende. Den som

er ute etter selve markas eget naturlige liv kan ikke ønske det annerledes. Herlig kan det være noen dager, men det følger unektelig en del slit med.”

I F0474 skriver forfatteren blant annet: ”Du opplever så mykje meir når de er åleine med naturen, han kjem så mykje nærare” (F0474). Det ligger noe av det samme i dette – nærheten mellom menneske og naturen når mennesket er alene i naturen. Mye av det samme finnes i F0775. I F0378 kommer dette også tydelig til uttrykk, om enn på en noe annen måte: ”Vi ønsket oss en påskeferie uten køgåing og kamp om soveplassene på hyttene” (F0378).

Det finnes også ytringer der man kommenterer at man har sett lite folk, uten at dette har blitt tillagt en verdi i noen retning (F0376 og F0376).

I F0777 gis det uttrykk for at man ønsker besøk ved leirplassen, da man har abbor å by på!

Så langt 1970-tallet, der flere ytringer beskriver den gode alene-opplevelsen i naturen. I 1995 dukker det også opp igjen ytringer om at man trives med å være alene i naturen, men her er to av fire ytringer rasistisk motiverte da man beklager seg over utlendinger i naturen (F0695 og F0895). En slags kontramelding kommer i F0696, der en sveitser som er en gjenganger i hyttbøkene skriver: ”Takk for denne gang – takk for meg – jeg elsker dette landet!!” (F0696).

En ny rasistisk motivert ytring om ønsket om å være alene i naturen kommer i F0696.

Denne ytringen er riktignok slik at forfatteren ønsker å være uten utlendinger i naturen, samtidig som han er kritisk til sine egne meninger om dette.

I 1999 dukker det opp ei ytring om det å ha roen i seg. Den er ikke nødvendigvis knyttet til det å ikke se andre mennesker, men til det å ha rom og ro:

”Det e så godt å vårrå uti/ oppi her! Her e je mye nerar kjernen ti det det e å eksistere. Her har je rom og ro te å studere maur, og te å lægg märke te nyansan ti vinda. Her rejere e slags frigjerranes tidlaushet, samtidig som je har et mye tydlear forhold te dag & natt, regn og sol; og te kropp! Je har føt å gå med og glæjje tå å bruke dæm. Je har i’ huggu og i’jarte, utlevert frå nåe; some enig ti at her uti finn vi mykkjy egentlighet!” (F0899).

I denne ytringen går forfatteren detaljert til verks i sin beskrivelse av tilstand og følelser, noe som i grunnen ikke har skjedd siden 1970-tallet. I de kommende årene finnes ytringer om at det er stille og fredelig i marka, uten at man kommer med detaljer rundt dette (F1099, F1000, F0501 og F1001). I 2003 (F0303) er det nedtegnet en ytring om en som har tatt seg langfri for å roe ned i marka: ”Det er rart som tida går, og det er 10 år siden jeg var her i bua, men no har jeg tatt meg fri resten av våren for å la tida komme til meg – ikke jage rundt i et mas.”

I 2005 (F0305) kommer en ny nøytral ytring av at det ikke er andre mennesker å se i marka. Det samme gjelder for F0805, F0406 og F0607. Så i 2008 dukker det opp en interessant ytring. Her er det en som beklager seg over mengden med etterligninger av villmarkskjendisen Lars Monsen: ”Det er alt for mange Lars Monsen idioter. ’Etterligninger’ i marka. Mange gutter med veldig dårlig orden! Et fantastisk flott vær og et eventyrlig stangfiske så tidlig” (F0608).

Dette er den eneste ytringen i hyttebøkene til Fautbua som nevner Lars Monsen. Vi vet at han var mye i fjernsynet i årene før dette, både med villmarksprogrammer fra Femundsmarka og andre steder, og at mange dro til Femundsmarka for å leve villmarkslivet på noenlunde samme måte som det kom til uttrykk i hans programmer. I denne ytringen er det altså *alle de andre* som er Monsen-kopier, mens forfatteren stiller seg selv i en annen klasse. To måneder senere har Lars Monsen selv vært innom Fautbua, lest dette og kommentert et ”takkk selv” ved siden av nevnte ytring (F0808). Etter dette er det en ytring til (F0711) om at det er lite folk, og det overrasker forfatteren. Han har da tydeligvis en forventning om at det skal være folksomt her.

Et forsøk på sammendrag: På 1970-tallet forteller man mer om hva det er som er bra med å være ute i naturen alene enn man gjør senere. Ytringene om dette som kommer senere forteller kortere om at det er bra å være alene, eller konstaterer mer nøytralt at det er lite folk i marka. Midt på 1990-tallet finner vi flere rasistisk motiverte ytringer om det å være ensom i naturen. Det skal nevnes at det finnes flere rasistisk motiverte ytringer i hyttebøkene, men de er ikke i samme grad knyttet opp mot naturopplevelse, men mot bruken av bua. Dette vil jeg komme tilbake til senere.

4.1.7 Underkategori 8 - toppturer

I så å si alle tilfellene handler dette om turer opp til toppen av Skedbrofjellet (navnet skrives på flere ulike måter), som ligger så vidt inne på svensk side, 2 – 3 km fra Fautbua. Beskrivelser av toppturer forekommer i beskjedent antall før årtusenskiftet, men er hyppigere etter dette. Det er altså en type tur som er vanligere, eller som det har blitt mer vanlig å fortelle om, de siste 15 årene enn tidligere. Dette er noe av utfordringen – færre fortellinger om toppturer før årtusenskiftet kan komme både av at toppturene var færre, eller at de ble gjennomført, men ikke fortalt om. Dette er et eksempel på noe av begrensningen som en studie av dokumenter setter – man kan ikke lett gå tilbake og finne ut *hvorfor* noe er eller ikke er på et bestemt vis.

Hvordan toppturen beskrives varierer fra ren nøktern informasjon: ”Tar turen opp på Skjebro før vi vender nesene mot Langmyrbua” (F0198), til noe mer detaljerte beskrivelser av hva man ser og hyllest av en fantastisk utsikt: ”Etter en massiv middag gikk vi opp på toppen av Skebrofjellet. Der oppe fikk vi besøk av en trillrund, rød fullmåne som speilet seg i svenske vann – litt av et syn!” (F0802). Men ingen av ytringene som omtaler toppturen utbroderer opplevelsen noe særlig. Unntaket i så måte er F0800, en lang fantasihistorie om lynnedslag og ei mammuttann under toppvarden på Skedbrofjellet.

Toppturene har de siste 15 årene blitt vanligere, eventuelt vanligere å fortelle om, og man velger av og til å fortelle om den fantastiske utsikten man har på toppen. Uttrykket *å bestige* toppen brukes kun et par ganger, men til gjengjeld er det et uttrykk som man forbinder med atskillig mer alpine fjellstrøk enn Femundsmarka. Så slik det kommer til uttrykk i hyttebøkene så har toppturene vært vanligere de siste 15 årene enn tidligere, man bruker ikke mye plass på å beskrive turen, men av og til store ord om utsikten fra toppen. Beskrivelsen av denne formen for friluftsliv/ naturopplevelse etableres i hyttebøkene, men innholdet i ytringene endrer seg ikke i perioden etter etablering.

4.1.8 Underkategori 9 - naturvern

I hyttebøkene til Fautbua var det en klar ytring om naturvern (F0878), mens det var tre ytringer der det uttrykkes bekymring over lite rype. Antallet ryper i terrenget svinger som kjent, og at man kommer med forslag om begrenset avskyting i dårlige år er ikke uvanlig. Disse ytringene handler egentlig ikke om naturvern, kun at man bør begrense avskytingen av rype i dårlige år. Da gjenstår kun ytringen fra 1978 som den ytringen hvor man hever fanen og taler høyt om naturvern:

”I et høyt utviklet industrialisert land er higen etter mer mammon sterk. Våre naturperler blir flere og flere steder lagt i ”rør”. Mens vi selv ødelegger den beste medisinen mot stress, magesår og hjerteinfarkt. – vår egen uberørte natur. Vi har råd til å prioritere, og vi må prioritere mennesker framfor asfalt, gigant bygg og forsert kraftutbygging. Vi trenger deg, vår frie natur” (F0878)

Denne ytringen er en tidstypisk kraftsalve om naturvern, men den står altså forholdsvis alene. Det er nok enkelte av ytringene hvor man ønsker at bua må få bestå, som er nært beslektet, og hvor det er rimelig å anta at det også ligger tanker om naturvern bak. Men totalt sett er ikke agitasjon om naturvern noe som forekommer i noen særlig grad i hyttebøkene.

4.1.9 Underkategori 10 – beskrivelse av turen

Dette er en underkategori som er litt vid og som har noe mer ulne grenser. Her har jeg forsøkt å samle ytringer der man forteller noe om turen, gjerne mens man sier noe om naturen, eller på annet vis kommer med en ytring om sosiale opplevelser, noe i grenseland mot underkategori 7.

I denne underkategorien er ytringene noenlunde jevnt fordelt over hele tidsperioden 1971 til 2013. Men vi finner bunnåret, det eneste året uten ytringer i denne kategorien i 2012, men året med flest ytringer i denne kategorien er 2013, med 10 stk. Noen av disse ytringene er allerede blitt tatt med i andre underkategorier, for eksempel F0872 om fiske: ”Dessverre biter ikke fisken, men bra å være her allikevel” (F0872). I F0773 finnes den første ytringen om bruk av kano i området: ”[...] har båret kano og oppakning mange og tunge passasjer langs Røa, og padlet mange fine hår, + Rogen og Reva [...]” (F0773). Det er også ytringer av typen F1073: ”Solen skinner sterkt, himlen er blå her er deilig” (F1073). Dette er en type ytring der man gir uttrykk for trivsel, uten at denne spesifiseres ytterligere.

Også i denne kategorien dukker den tidligere nevnte og svært så detaljrike ytringen fra mars 1974 opp, der det bl.a. fortelles i detalj om hva som gjør oppholdet vellykket. I andre ytringer gir uttrykk for godt humør (F0774), at turen har gitt mersmak (F0874) og at turen har vært en stor opplevelse: ”Det er en stor opplevelse å kunne få lov til å gå i Femundsmarka til tross for at sekkene er tunge for oss (16kg)” (F0875). Det er også

ytringer der man gleder seg til opplevelsen som kommer: ”Strålende vær og flott skiføre. Nå gleder vi oss til en lang og fin tur hjem til Skjevdalen” (F0492).

Man gir også uttrykk for tungt skiføre (F0376) eller at turlivet er slitsomt men trivelig: ”[...] Det blir no et langt slit å bære den til veien ved Ljøsnåvollen. Men det er et trivelig liv likevel.”

Også *hensikten* med å besøke Femundsmarka kommer til uttrykk her: ”Vi ønsket oss en påskeferie uten køgåing og kamp om soveplassene på hyttene, dessuten har vi som mål å besøke alle nasjonalparkene” (F0378). Det samme gjelder for F0791: ”En treningstur fra Storhåen”. Hensikten kommer også til uttrykk i F0791: ”Strålende sommervær, bedre egnet for bading enn fiskeing.”

Til og med avsløringer av såkalte *jordbærsteder* finnes i denne kategorien: ”[...] går vidare för at tilbringa ett par dagar vid vårt smultronställe Muggsjön (långa fina sandstrender, myskoxar, vackert väder och varmt bad vatten) [...]” (F0791). Det kan også komme fortellinger om tidligere besøk i området (F0797), eller om at man er på en årlig tur (F0797). Tidsangivelser forekommer også: ”Innom på skitur i et strålende vær. Vi brukte bare 1½ t fra hytten (*Hytten* kan være noe annet, min anmerkning)” (F0499). Man forteller også om *hvor lenge* man er på tur: ”Vi er på kanotur i 19 dager” (F0813). Bruk av begreper som *Stor-Hans sitt rike* (F0700) og *vi hilser deg du majestetiske Femundsmark* (F0907) havner her.

Dette er variasjonsbredden i ytringer innenfor denne kategorien. Disse typene ytringer gjentar seg år om annet, uten at jeg kan si at det er et mønster i det eller noen form for utvikling. Det *kan* tyde på en slags stabilitet i uttrykksmåten i hyttebøkene, eller en stabilitet innenfor variasjonsbredden i hvordan og hva man opplever. Det er ikke et stort antall tidsangivelser i hyttebøkene, dvs. at man skriver hvor lang tid man har brukt på en gitt strekning. Men de som er der er kommet i løpet av de siste 15 årene. Dette ser med andre ord ut til å være et nytt syn på hvordan man gir uttrykk for bruken eller opplevelsen av marka.

4.1.10 Underkategori 12 - unntakstekstene

Det jeg velger å kalle unntakstekster, er de tekstene som er utypiske for hyttebøkene. Det handler da stort sett om lengde eller innhold, ofte en kombinasjon av disse. Det sier seg selv at det ikke er mange unntakstekster. Noen av disse er gjort av oppsynsmenn på tur, og er ikke interessante i akkurat denne sammenhengen.

En innholdsrik unntakstekst har jeg vist til flere ganger tidligere, F0374. Denne er lang og rik på beskrivelser av hva man opplever i naturen. Her er forfatteren uvanlig personlig i sin ytring. Men det gjør det også til en *god* ytring, fordi den kan sees på som en kilde til inspirasjon for leseren, og kanskje være med å sette en slags standard for naturopplevelse. Den har da også vært tilgjengelig for besøkende i Fautbua i nærmere 35 år. Også teksten fra F0791 hvor beliggenheten til et såkalt jordbærsted avsløres, kan sees på som en unntakstekst på den måten at det er noe uvanlig å gi så konkrete tips.

I F0996 kommer en lang utgreiing om en som vil bygge ut området som en del av en større turistsatsing. Det er rimelig å se på ytringen som ironisk, og den *kan* forstås politisk, da man får inntrykk av at det ville bli en nærmest grotesk handling mot naturen.

I 1999 (F0999) fortelles en lang (jakt)historie fra den greske gudeverden om plassering av stjernebilder til en annen navngitt person som forfatteren vet er i området, og vil komme innom bua og lese den.

I 2000 finnes en lang fantasihistorie om et lynnedslag og en mammuttann under varden på Skedbrofjellet (F0800). Dette er den siste ekte unntaksteksten i hytteboka, i alle fall blant de som berører temaet natur og naturopplevelse. Dermed sitter vi igjen med tre unntakstekster som er unntakstekster på grunn av et annerledes innhold, og en som er unntakstekst på grunn av sin dybde. Dette samler også annerledestekstene innenfor en tiårsperiode. Så da blir spørsmålet – er det slutt på annerledestekstene? Kommer det ikke flere?

4.2 Analyse av problemstilling 2 for Fautbua

Problemstilling 2: *Hvordan blir bruken (nytteverdien og symbolverdien) av den åpne bua beskrevet i hytteboka?*

I tabellen under vises en oppsummering av ytringer som faller innenfor de ulike kategoriene for hvert år. Der det står tall i parentes er også tvilstilfeller/ grensetilfeller tatt med.

År	1	2	3	4	5	6	7
1971	2 (3)	5	(1)	-	1 (2)	-	1
1972	5	10	4 (5)	2	4	1	1
1973	4	2 (3)	-	-	-	1 (2)	-
1974	9	7	3	1	1	(1)	3
1975	5 (7)	3	1	2	1	-	-
1976	3	3	-	-	-	(1)	2
1977	5	7	2	-	2	2	-
1978	6	3	3	-	2	4 (5)	2
1979	-	-	-	-	-	-	1
1990	1	3	3	4	-	1 (2)	-
1991	1	7 (8)	3	1	2	-	3
1992	4 (5)	13 (14)	-	2 (3)	7 (9)	2	1
1993	4	10 (11)	1	2	4	1 (2)	5 (7)
1994	2	2	2	(2)	5	2	4
1995	5	9	1	-	4	1 (4)	3
1996	5 (6)	4	2	1	2	2 (3)	1
1997	6	3	1	2	3	2 (3)	2
1998	4	6 (7)	1	4	7 (8)	1 (6)	(1)
1999	1	4 (5)	2	2	4	3 (4)	-
2000	6	5	4	3	1	6 (9)	1
2001	-	7 (8)	1	3	5	2 (4)	1
2002	2	10 (12)	2	2	3 (4)	1 (3)	2
2003	3	9	2	2 (3)	5	2 (2)	1

2004	5	6 (7)	1	1	4	1 (2)	1
2005	5	13	2	3	6	4	1
2006	-	9 (10)	2	-	2	1 (2)	1
2007	6	7	-	4	4	1 (2)	-
2008	2 (3)	11 (12)	-	4	7	2 (5)	2 (3)
2009	5	12	1 (2)	3	6	3 (4)	(1)
2010	5	15 (17)	1	2 (3)	6 (7)	1 (2)	3 (5)
2011	5	11	-	3 (4)	4	1 (3)	-
2012	3	6	-	-	3	-	4
2013	3	13	-	3 (4)	3	1 (2)	1 (2)

Tabell 2: En oppsummering av ytringer som faller innenfor de ulike underkategoriene for hvert år, relatert til problemstilling 2 for Fautbua.

4.2.1 Underkategori 1 - nytteverdi

I denne kategorien havner ytringer som beskriver buas nytteverdi i form av at man bruker den til å tørke klær, søke ly, overnatte fordi man var sliten og lignende. Altså en ren instrumentell verdi. Antallet ytringer innen denne underkategorien svinger noe fra år til år, men uten at det er et bestemt mønster i det, eller at noen periode skiller seg ut.

De aller fleste ytringene innen denne kategorien handler om at man søker ly for uvær og får fyr opp, varmet seg og tørket våte klær (for eksempel F0771). Noen vet om bua fra før, andre ikke, men dårlig/vått vær gjør at de velger å bli i bua. Å velge bua i ruskevær gjøres både av de som raster og de som overnatter. Disse ytringene finnes gjennom hele perioden og endrer seg svært lite.

Folk gir også uttrykk for buas nytteverdi på andre måter: De finner utstyr man trodde man ikke trengte (F0775), overdager (hviler om dagen i bua og går tur om natta) pga. varme (F0794), de leter etter myggstift (F0795), stopper for å bruke do (F0796 og F0805) og søker ly for mygg (F0897).

Det er ikke nevneverdige endringer i innholdet i ytringene opp gjennom åra, de handler i stor grad om det samme. Dette er med på å gjøre innholdet i denne underkategorien til et stabilt materiale. Det at man beskriver buas nytteverdi i hytteboka, og måten det gjøres på, holder seg i stor grad uforandret gjennom over 40 år. Det er noe tidløst over det – de grunnleggende behovene – mat, varme og søvn – holder seg uforandret gjennom årene.

4.2.2 Underkategori 2 - trivselskommentarer

I denne kategorien finner vi generelle trivselskommentarer om bua. Dette er ytringer som beskriver bua, eller det å være i bua som trivelig, deilig, koselig, fint, godt, alle tiders og andre tilsvarende positive adjektiver. Slike ytringer er det relativt mange av, og de forekommer gjennom hele perioden, med unntak av der hvor hytteboka mangler helt eller delvis.

Når det gjelder innholdet i disse ytringene, så er de aller fleste korte kommentarer. Og det er på en måte det som gjør denne kategorien, at man fletter inn enkle adjektiver som uttrykker trivsel. Når dette begynner å utbroderes og tekstmengden øker, havner ytringen fort over i kategori 6 (symbolverdi), kategori 4 (livet i koia) eller kategori 1 (nytteverdi).

Om man graver seg dypt ned i ordbruken, så kan det hende at man finner ut at enkelte adjektiv er mer brukt i en tidsperiode enn i en annen. Et slikt detaljnivå havner utenfor min oppgave. Poenget her er at ytringene er et uttrykk for trivsel, de holder seg stabile i innhold (betyr det samme selv om adjektivene varierer noe), men at forekomsten av slike ytringer varierer over tid med en topp i 1972, 1992 og 1993, 2002 og 2005, og fra 2008 av. Det ser ikke ut til å være noen sammenheng mellom antallet ytringer i underkategoriene 2 og 3, med unntak av at antallet ytringer i underkategori 2 ligger på et høyere nivå fra 2008 av, mens ytringene i underkategori 3 så godt som forsvinner på omtrent samme tid, noe jeg kommer tilbake til i tolkningen av underkategori 3. Betyr det at man av en eller annen grunn velger trivselskommentarer som en måte å framsnakke bua på, i stedet for å skryte av ordningen med åpne buer og de som står bak denne? Eller er det snakk om rene høflighetsfraser?

4.2.3 Underkategori 3 – skryt av ordningen med åpne buer og de som står bak denne ordningen

Opp igjennom årene har både Statskog og Røros fjellstyre hatt ansvar for å holde Fautbua i orden. I praksis har mye av arbeidet blitt gjennomført av lokale oppsynsmenn og Statens naturoppsyn (SNO). Ytringer i denne kategorien rettes det en takk mot de som tar vare på Fautbua, og av og til også åpne buer generelt. Antall ytringer i denne kategorien ligger stort sett på ca. 1 – 3 ytringer pr år fram til og med 2006. Etter 2006 finnes det kun to slike ytringer, altså en temmelig dramatisk nedgang, for ikke å si bortfall, av denne typen ytringer.

Det varierer noe fra år til år om man skryter av ordningen med at det finnes åpne buer, eller om man skryter av de som holder den i orden. For Fautbua sin del finnes det ikke noe mønster eller varig endring i denne variasjonen, slik det gjør for Lorthølet. Den tydeligste endringen for ytringer i denne kategorien, er at de rett og slett forsvinner. Spørsmålet faller naturlig – hvorfor? Dette skjer jo også omtrent samtidig med at det blir lagt ut ny informasjon i buene om historikk og eierskap, noe som skjedde i 2007 (Wagnild, pers med, 29.04.2015). Om det har noe med en ny type brukere å gjøre, så må jo det samtidig bety at de gamle brukerne har falt fra, eller at de har sluttet å skrive denne typen ytringer. Eller har ordningen vært etablert såpass lenge at den blir tatt som en selvfølge? Noen år etter at disse ytringene forsvinner, blir de gamle hyttebøkene tatt vekk fra bua. Deponeringen av gamle hyttebøker til Rørosmuseet skjedde i 2011 (Borgos, pers med, 6.5.2015). Kan den manglende historikken ha noe med dette å gjøre? Uansett ville jo gamle brukere fortsatt kjenne til forholdene?

4.2.4 Underkategori 4 – livet i bua

I denne kategorien havner ytringer som skildrer oppholdet i bua. Hva man driver med og kommentarer rundt det å treffe andre mennesker. Rene menybeskrivelser har jeg styrt utenom, men har tatt dem med når de er en del av en ytring om livet i bua. Dette er ytringer som forekommer gjennom hele tidsperioden. Antallet svinger noe fra år til år, men ligger stort sett fra 1 til 4 ytringer årlig fra 1990 av. Før dette forekommer slike ytringer atskillig sjeldnere.

Oppramsingen under viser hvilken bredde det er i ytringene i denne underkategorien.

Opptatt, fikk ikke overnattet: F0771, F0703, F0703, F0613.

Feirer påske her 3. året på rad: F0472.

Slitne, får mat og varme (på rim): F0672.
Nytter stillheten, verdt slitet: F0374, F0809.
Overnatting uten sovepose: F0375.
Prøvebor stedet: F0775.
Husmusa/ koiemusa: F0890, F0896, F0798, F0302, F1011.
Tusser som pusler stille under bua: F0890.
Trivelig å dele bua/ treffe på andre her: F0891, F0792, F0792, F0293, F0898, F1098, F0700, F0601, F0707, F0807, F0808, F0710, F0910, F0911, F0911, F0613, F0913.
Mye snø i bua: F0192.
Glede over ledig bu: F0993.
Humoristisk om mye snø: F0497.
Perfekt natt (om hva som gjør den perfekt): F0797.
Klesvask: F0898.
Lesing av hyttebøker: F0898.
Mange som overnatter (8stk, som er rekord): F0399.
Spilt spill: F0899, F0408.
Leser bøker/ dikt: F0400.
Snøbad: F0400.
Mat og drikke: F0301, F0602, F0905, F1005, F0408, F1008, F0709, F0910, F0913.
Imponert over bulivet: F0401.
Negativt å møte andre i bua: F0707.
Lat-dag: F1007.
Ber de som bruker bua om å kose seg: F0408.
Holdt våken av myggen: F0709.
Andakt: F0410.
Ikke brukt ovnen, for varmt: F0611.
Forteller at de skriver i hytteboka: F0413.

Temaer som går igjen er at det var opptatt så man ikke fikk overnattet, koiemusa, mat og drikke, og ikke minst det at det er en positiv sosial opplevelse og uten å ha planlagt det måtte dele koia med andre. Særlig det å måtte dele koia er noe som beskrives som en glede, kun en gang nevnes det som en ulempe. I tillegg kommer fire ytringer om at man valgte å gå videre fordi det var fullt i bua. Ytringer om gleden over å dele bua holder seg noen lunde konstant fra 1990 med regelmessige ytringer. Men før det finnes ikke slike ytringer. Delte man ikke, eller var treffene færre på grunn av mindre trafikk slik at behovet

for å dele ikke oppsto? Har det vært en endring i brukskulturen, som har gjort det mer akseptabelt å dele bua med ukjente?

Det som er mest iøynefallende er allikevel bredden, mengden i variasjon. Svært mange ytringer, som på et eller annet vis skildrer livet i bua, er unike skildringer da de er alene om å fortelle om noe. Det er kun en ytring som forteller om klesvask, det er kun en ytring som forteller om overnatting uten sovepose, det er kun en ytring som forteller om snøbad, osv. Denne variasjonsbredden er med på å lage en spenning i hyttEboka, og er noe av det som gjør den ekstra lesverdig – det dukker opp unike fortellinger som sier noe som ingen andre har fortalt før. Samtidig er de mer *vanlige* fortellingene med på å gjøre de unike fortellingene unike, ved at det mellom disse finnes fortellinger som ligner på hverandre. Om alle hadde vært totalt unike hadde ingen av dem egentlig framstått som unike.

4.2.5 Underkategori 5 – positive kommentarer, tips og handlinger overfor andre

Dette er ytringer om at man gjør noe for å glede andre, for eksempel legger igjen mat eller utstyr som anses som verdifullt i bua (F0871), gjør reparasjoner eller lignende på bua (F0794), kommer med tips til andre: ”Vann fant vi 200m mot nord (greit å bade der og)” (F0703), eller kommenterer andre menneskers gjøren og laden på en positiv måte: ”Trivelig å sjå at det er ryddig her” (F0372). Det at man for eksempel forteller at man har hogd ved vil jo også fungere som et slags tips overfor andre. Man leser at tidligere besøkende har gjort det, og skjønner at det er noe som forventes av alle.

Hvis man deler denne underkategorien i to, med egne handlinger og tips på den ene siden, og positive kommentarer av det andre har gjort på den andre siden, ser man at det fra omtrent 1994 av, og særlig fra 1998 av, er en overvekt av ytringer der man beskriver tips og egne, positive handlinger. Det er med andre ord slik at man oftere framhever egne gode handlinger enn andres. Man griper heller til å fortelle om det man har gjort og bidratt med selv, enn å fortelle om hvor godt forrige brukere har stelt i stand bua, ryddet etter seg og ordna med ved. Men det kan jo også ligge en viss grad av bevissthet rundt den oppdragende effekten i dette: Ved å fortelle om hva man selv gjør, formidler man en forventning om at neste bruker også gjør seg flid i tilsvarende gjøremål. Men samtidig så ville det å skryte av forrige bruker også kunne ha en stor oppdragende effekt. Man setter gjerne pris på at andre skryter av det man gjør, og om man visste at muligheten for skryt var store om man etterlot bua i perfekt stand, så ville det kanskje ha den konsekvensen at

man lot bua skinne, uten å behøve å fortelle andre om det man har gjort. Samtidig – det å få negativ kritikk for at bua ser rotete ut er ikke et ønsket ettermæle. Ved å fortelle om det man gjør, sikrer man seg på en måte mot kritikk i tilfelle noen har vært i bua og rotet uten å ha notert noe om sitt besøk i hytteboka.

4.2.6 Underkategori 6 - symbolverdi

Dette kan kanskje oppleves som en noe mer uklar og mindre håndfast kategori. Dette handler i noen grad om de følelser som folk har, får eller opplever i forbindelse med bua. Det kan også sees på som en annen slags form for nytte – man oppsøker bua i den hensikt å komme i en stemning eller sinnstilstand. Det *kan* sees på som en form for nytteverdi, da opplevelsen av bua og det å være på bua bidrar til en form for indre ro, rekreasjon eller *lading av batteriene*, som igjen fører til at man kjenner seg styrket foran ei ny uke med hverdagsliv. Men jeg mener at det ligger noe mer her: at bua, og opplevelsen av den, symboliserer en annen måte å leve på. At den symboliserer andre, mer grunnleggende verdier enn de man opplever i hverdagen eller sivilisasjonen, og at dette kommer fram i enkelte ytringer. I tillegg kommer de som ikke egentlig kjenner til dette fra før, da de ikke ha vært her tidligere. Opplevelsen var ikke alltid planlagt, man søkte ikke dette fordi man visste at det fantes. For andre er det omvendt – de har opplevd dette før, og oppsøker bua i den hensikt å gjenoppleve en form for stemning eller lignende.

Mange av ytringene innen denne kategorien handler om en form for gjensynsglede, der man minnes tidligere turer eller besøk, av og til kombinert med at man ønsker å vise fram bua for andre, eller at man bare må innom for å se hvordan det står til, og kanskje mimre litt, for eksempel i ytringene F0378 og F0778, og i mange andre.

Koia blir beskrevet å ha en form for utstråling som er annerledes enn andre hytter:

”For en herlig koie av den riktig gamle sorten. En nasjonalpark verdig. Heller femseks av denne typen enn ”Røvollen-DNT”. Denne slags koier hører liksom hjemme i fjellet” (F1072).

Dette handler nok mye om utseende, at det er ei lita tømmerkoie med en lite prangende beliggenhet. Men det handler nok også om en grad av autenticitet – bua er bygd opp av noen som hadde et tradisjonelt bruksforhold til området, og som ikke bygde større enn strengt nødvendig. Det ligger en slags ydmyk holdning i det, at man ikke gjør seg til eller

viser seg fram på noe slags vis. Dette er nok et verdisyn som vil appellere positivt til mange.

Det er flere ytringer som kommer inn på at bua har estetiske kvaliteter, at den er god å se på: ”Nu vilar vi i denna underbara stuga en stund. Ett verkligt fint smycke i fjällvärlden” (F0874). Bua har en tilhørighet til den naturen den er plassert i, den uttrykker noe *riktig* ut fra hvilke forventninger man har om området. Et tilsvarende syn dukker opp i F0893: ”Fautbua – godt å hvile øynene på”.

Fokuset på de grunnleggende behovene kommer også tydelig til syne: ”Har du lagt merke til, hvor lite det skal til for å føle at en har det godt? Denne lille bua med ovn og ved og nok mat og en er alltid i godt lag” (F0173). En har det godt når en får dekket de grunnleggende behovene, og når ingen øvrige behov trenger seg på. En hyllest til det enkle i livet.

Blant de som opplever bua for første gang formidles også opplevelsen som sterk:

”Vi kom hit sent i går från Ljösnåvollen trötta och hungriga. Stugan var precis vad vi behövde. Efter uppvaknandet fann vi stugan svår att överge, för något liknande har vi nog aldrig upplevat Guds frid över stugan och plattsen. Tack” (F0876).

Dette handler til en viss grad om buas nytteverdi etter en sliten dag, men bak dette ligger det noe mer uten at det er kommunisert direkte. Det er *noe* som gjør bua usedvanlig og spesiell, og nettopp hva dette *noe* er kommuniseres ikke så lett direkte i hytteboka, men det er tydelig at dette *noe* er svært viktig for forfatterens opplevelse av bua og turen totalt sett.

Kulturelle vernetanker dukker også opp, og denne ytringen har også et snev av naturvern i seg:

”Det er ingen luksus her i kåken, men en god natts søvn er det blitt [...]
En overnatting i ei slik lita bu som denne, en kald vintenatt, langt inne i ødemarken, i ensomhet, er en sak jeg har undt alle moderne mennesker i vår tid. De har hatt godt av det. Det har lett satt tankene i sving. - -la oss håpe at en ikke utbygger vår jord i den grad at vi ikke har ”råd” til å ha og få komme til en slik liten enkel sak som denne bua. Tenk på det, det skal ikke så mye til, rent materielt sett, før en kan

ha det godt!! Dette er en interessant problemstilling i vår tid. Kaffen er til å nyte” (F1277).

Dette er egentlig temmelig dype tanker til å være i ei hyttebok. Det handler om kulturell tilhørighet og det å klare å ta vare på en kulturarv, eller noe som har vært en del av vår kultur. Det uttrykkes en dyp glede over opplevelsen, samtidig som forfatteren ønsker at mange andre også burde få oppleve dette, fordi det er en sterk opplevelse som treffer mennesket dypt i sjela. Man gir uttrykk for en delingskultur, og at man ønsker sine medmennesker vel. For forfatteren ligger det en annen verdi i ei overnatting i Fautbua enn i ei mer moderne hytte. Et slags tilsvarende på ytringen over kommer i F0878, der forfatteren er enig med forfatteren av F1277, og gir sin støtte til hans syn, men enkelte utdypinger. Her ser vi da også tydelig hvordan noe som er skrevet i hytteboka blir lest og fulgt opp, jfr. teorien om diskursanalyse.

At akkurat ei slik gammel bu rommer dypere verdier, kommer også til uttrykk i følgende ytring: ”Skönt för trött vandringsman under vida färder få vila under sotad ås” (F0778). Sotad ås – det at bua er gammel og at årevis med fyring og røyk har satt sine spor i taket er med på å gi bua sjel og verdi utover det praktiske – den får en symbolverdi.

I følgende to ytringer kommer gjensynsgleden og tilhørigheten sterkt til uttrykk: ”Fautbua blir bare bedre og bedre for hvert år!” (F0890) og ”Så var jeg endelig hjemme igjen. Koselig å få oppleve freden og roen i Fautbua” (F0890). Man blir sterkt knyttet til dette stedet, og for mange er nok det å komme hit en stor del av målet med turen. I disse hyttebøkene er det ingen som kaller naturen i Femundsmarka for *hjem*, men det skjer med denne bua. Det er sterkere følelser som kommer til uttrykk nå man uttrykker opplevelser og følelser knyttet til bua enn til naturen.

20 år etter de første ytringene om Fautbuas symbolverdi fortsetter det å dukke opp ytringer som kommuniserer hvor dypt *noe* i bua berører menneskets sjel:

”Nydelig sted, fullkommen ro; disse tømmerveggene formidler verdier som for lengst er gått tapt i og med beting og panoramavinduer. Det er en god medisin for en byboer, motgift mot ’ubehaget i kulturen’. Å tenne en røyk her inne er som å smake en bit av evigheten. Det regnet i natt, verdens mest lydløse regn, og veden

ute ble våt, men jeg håper det er nok her inne. Går videre i retning Revbua” (F0992).

I denne ytringen sies det direkte at bua representerer en motsats til verden utenfor. Forfatteren går allikevel ikke mer konkret inn på hvilke verdier det er tømmerveggene symboliserer. Men for ei hytteboktekst å være går forfatteren egentlig temmelig langt i denne ytringen. Men han kommer jo senere inn på at bua representerer noe evig, noe varig, at tida på et vis har stått stille mens verden bortenfor har rast videre. At det sitter noe i veggene blir også nevnt i F0493: ”Kom fra Lorthølbua i går, og hadde en uforglemmelig kveld mellom Fautbuas kraftige laftevegger.”

”En liten titt innom denne kjempekoselig bua. Den har virkelig sjel” (F1092). Også denne ytringen viser til at det oppleves som om bua har sjel, uten at forfatteren forteller noe mer konkret om hva det går ut på.

Flere ytringer nevner de flotte stukkene som bua er lagd av (for eksempel F0495, F0496 og F0796).

Det finnes også ytringer som viser at man tenker på bua når man ikke er her: ”På tur igjen i Femundsmarka for første gang i 12 år og måtte forbi Fautbua igjen, sidste gang var 21.06.85 og siden har denne hytte stået som noget særlig i min hukommelse” (F0797). Bevisstheten om Fautbua har vært der og minnet ham på et annet verdsett, vært der som en slags glede og lengsel i sinnet. Og han dras tilbake. Det er tydelig at vi her snakker om opplevelser som setter sterke spor. Slike opplevelser ser ut til å uttrykkes oftere og sterkere om bua enn om naturen.

I ytringen F0698 gir forfatteren (en gjenganger), et overblikk over buas historie, forteller litt om tilblivelsen og ting som har skjedd her. Etter å ha fortalt om sin egen overnatting avslutter han med: ”En føler at nærmere paradys kan en ikke komme i denne stund! – God sommer til alle fjellvandrere!!” (F0698). Dette er en sterk ytring fra en person som har en tett tilknytning til stedet. Det er ingen tvil om at bua symboliserer noe helt spesielt i denne fjellvandrers liv. Bua, og det livet som leves her, har for ham en verdi som går langt ut over det at det er praktisk med et krypinn langt inne i marka.

Bua gis en helt annen form for symbolverdi i F0600: ”Dette var kvelden Fautbua bokstavelig talt fløy. I stiv kuling slo Norge Spania 1-0 og Fautbua gikk inn i fotball historien og minnet mitt for evig og alltid” (F0600). Denne opplevelse knyttes egentlig ikke til selve bua, men til at forfatteren tilfeldigvis var akkurat her da denne fotballhistorien inntruffet.

Følgende sitat viser hvor vanskelig det er å sette ord på *hva* det er med bua som gjør den spesiell, samtidig som det framstår klart for denne førstegangsbesøkende *at* den er det:

”Vi hadde egentlig tenkt oss videre over Skebrofjellet før kvelden, kommer fra Muggsjølia, men denne Fautbua fanget oss gitt! Nå sitter vi her etter en god natts søvn og steker pannekaker til frokost, nam! [...] Skjønner fra alle hilsner i hyttebøkene at denne lille bua har vunnet manges sinn. Nå har den erobret oss også. Hit kommer vi nok forbi igjen” (F0800).

Selv om det ikke kommer klart fram hva som gjør bua spesiell, er det tydelig at den setter spor i sjela hos folk. Og igjen – tilsvarende ytringer om *naturen* i Femundsmarka er det lengre imellom.

”Vi fisker oss tilbake til Muggsjølia i dag, men kommer helt sikkert igjen, for dette er den triveligste bua vi har vært i. Himmelrik på jord! Takk for kvila!” (F0800). Det er sterkt å definere bua som Himmelrik, men det er som nevnt tidligere ikke første gangen det skjer.

”Fantastisk koie med sjel” (F0801). Hva gir den sjel? Mye det samme i F0703: ”Artig å snuble borti ei så lita, fin bu. Virkelig ei bu med sjel!” (F0703) og i F0703: ”Dette var bue etter mitt hjerte, ingen tvil om det” (F0703). At bua er etter hjertet handler om noe annet enn praktisk nytteverdi. Det er snakk om at *sjelen* føler seg vel her. Det samme i F0907: ”En natt i Fautbua var godt for kropp og sjel” (F0907) og i F1009: ”Fautbua er et godt sted å være, hvor man får ro i sjelen...” (F1009).

At man søker en, antagelig både indre og ytre ro, kommer til uttrykk i F0608: ”Her opp Fautbuen er stille og ensamhet. Fint!” (F0608).

Det er, som nevnt, mange som er innom og mimrer. Men enkelte gir mimringa si noe mer tyngde, og følgende sitat er i alle fall konkret på hva det mimres om: ”En titt innom og en

kopp the. Fint å sitte og mimre om svunne tider: fra oppsynsrunder, multe og fisketurer fra 50- 60- tallet” (F0808).

Dette er ikke alle ytringene som faller inn under denne underkategorien, men det er en god del av dem. De som er utelatt er variasjoner over det samme. Felles for dem er at de uttrykker en dyp glede og takknemmelighet over det de får oppleve, og de ønsker å dele den. Hvilke dype opplevelser som ikke havner i hytteboka vet vi ikke, men at de finnes er helt sikkert. Men av det som kommer til uttrykk så er det ingen tvil om at det er opplevelsene knyttet til bua som får fram de dypeste tankene og sterkeste følelsene. Det finnes antydninger til dette i beskrivelsene av naturopplevelser også, men mengden og styrken kan ikke sammenlignes.

Det er for øvrig stor forskjell mellom Lorthølet og Fautbua når det kommer til dette punktet. Begge buene roses opp i skyene, men ytringene om Fautbua treffer allikevel på et dypere plan. Det ser ikke ut til å være store endringer i tid når det gjelder dette. Tvert imot så er disse ytringene med på å gi et inntrykk av stabilitet og tidløshet.

4.2.7 Underkategori 7 – negative kommentarer til eller om bua og andre

Negative kommentarer handler i svært stor grad om ytringer som beskriver rot og lort etter tidligere brukere. Noen få beskriver tekniske mangler som bør fikses (utett tak, dårlig sag etc.), men bare svært få uttrykker direkte misnøye med bua. Et følge som skriver på engelsk uttrykker stor misnøye med situasjonen generelt (F0810), i en ytring uttrykkes det misnøye med lav takhøyde (F0608) og en er misfornøyd med at doen ikke kan låses innenfra (F0893).

Ellers er det interessant å se at antallet ytringer i denne kategorien svinger i takt med antallet ytringer i samme kategori for Lorthølet, men i et lavere antall og med mindre utslag.

En type negative ytringer som forekommer av og til er de som har en grad av rasisme i seg. Enkelte uttrykker misnøye over at det finnes utlendinger her, særlig tyskere. Jeg har kun notert ned tre slike ytringer (F0894, F0695 og F0707), da det bare var disse tre ytringene som berørte denne problemstillingen, men det er flere ytringer i hytteboka som vil kunne

karakteriseres som rasistiske, jfr. det jeg har skrevet i analysen av problemstilling 1 for Fautbua.

4.2.8 Unntakstekster

Det er naturlig nok få unntakstekster i denne problemstillingen. En unntakstekst er ytringen F1104 som er forfattet av en som blir liggende værfast i bua over lengre tid. Det spesielle her er at vedkommende er i en nødssituasjon, mer enn innholdet i det som skrives. En annen ytring som muligens kan karakteriseres som en unntakstekst er F0374, som er en lang kritikk av folk som skriver på veggene. Vedkommende unnskylder seg også for å ha skrevet såpass langt.

4.3 Analyse av problemstilling 1 for Lorthølet

Problemstilling 1: *Hvordan endrer beskrivelsen av naturopplevelse, naturbruk og trender i friluftslivet seg fra de første hyttebøker og til i dag (2013)?*

I tabellen under vises en oppsummering av ytringer som faller innenfor de ulike kategoriene for hvert år. Der det står tall i parentes er også tvilstilfeller/ grensetilfeller tatt med.

År	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1978	2	1	0 (1)	2	4	3				1	1	(1)
1980			1		1					1		
1981	1		2 (3)	3	18					6 (10)		
1982	4	1	7		18	2	1			9		
1983	6	2	4	2	15 (16)	3	1 (2)			4 (5)	1	
1984	1 (2)	2			8 (9)	1				3		
1985	1											
1992	4		1	5	18		6 (7)			5 (6)		
1993					2		1					
1994	5		1	7	8 (11)	2	2 (3)			6 (7)		
1995			2	12	14		1			3 (5)		
1996	1		(1)		1					3		
1997	5		1 (3)	3	1	1	2			5 (7)		
1998	1			2	1							
1999	2	(1)	(2)	5	3		2 (3)			3		
2000	3	2	2	4	8		6			5 (7)		
2001	4	1	5	2	6		2 (4)			3 (6)	1	
2002	2	1	7 (8)	4 (!)	10		2 (3)			10 (12)	1	
2003			3 (5)	4 (!)	5 (6)	3 (4)				7 (9)		
2004				2 (3)	5		2 (3)			1 (2)		
2005	1		1 (2)	1	5	1				6 (8)		(1)
2006	2		3	2	10	1				1 (2)		
2007	2		1	4 (5)	5		1			5 (6)		
2008	3	1	6	2	8	1	3 (4)			8 (10)	1	(1)

2009	2	2	6	4 (!)	8 (9)	1	2			10 (11)		
2010	3		1		7					4	(1)	
2011	2		1 (2)	5	10		2			4		
2012	2		4	2	8	1	5			10 (12)		
2013	1		4	8	9	2	3			6 (7)		

Tabell 3: En oppsummering av ytringer som faller innenfor de ulike underkategoriene for hvert år, relatert til problemstilling 1 for Lorthølet.

4.3.1 Underkategori 1 - dyreliv

Ytringer om dyreliv i hyttebøkene fra Lorthølet finnes i relativt jevn spredning gjennom hele tidsperioden 1978 til 2013. Årene 1980, 1993, 1995, 2003 og 2004 er helt uten ytringer om dyreliv. Årene 1980 og 1993 har svært få ytringer pga. delvis manglende hyttebøker. Ellers er det fra 1 til 6 ytringer pr år, og det varierer fra år til år mellom disse. Allikevel er det en svak nedgang i ytringer om dyreliv fra og med 2003.

Ofte består ytringer om dyreliv av en oppramsing av hvilke dyr man har sett. Dette er ofte temmelig vanlige dyr som elg, rev, bever, rein og hare (L0878, L0781 og L1000). Også jaktbart fuglevilt som rype og skogsfugl presiseres (L0585 og L1001), men det fortelles også at man har sett mye vilt (L0882), sett flere fuglearter (L0510) eller hørt fuglesang (L0692). Det er sjeldent at man forteller konkret om andre fuglearter enn rype og skogsfugl. To unntak er L0501 og L0708. I L0501 fortelles om and og måse: ”Anda kvakker og måsen skrik” (L0501), mens det i L0708 konkretiseres i noen fuglearter: ”[...] storfugl, hegre, hakkespetter [...]” (L0708). En gang nevnes kvitring fra kjøttmeis (L0312) og en gang nevnes mus (L1211).

Vinterstid beretter man om at man har sett spor av ulike dyr (L0383 og L0300). Det berettes også om at man *ikke* har sett dyr som man forventer å se, gjerne i forbindelse med jakt: ”[...] ingen elg å se” (L1000).

Mange av ytringene om dyreliv er knyttet til utøvelse av jakt, men slettes ikke alle. Det er et større spekter i dyrearter som går igjen her enn i hyttebøkene til Fautbua, selv om de

aller fleste artene som nevnes er av en viss størrelse og har jaktmessig betydning. Derimot mangler ytringer der man forteller mer detaljert om opplevelsen med dyrene. Ytringene har sterk grad av oppramsing av hva man har sett. Et unntak er i L0778, der man forteller om en hoggorm på tunet som er så kald at den greit kan løftes etter halen (L0778).

Som en oppsummering om underkategorien dyreliv kan jeg si at man ramser opp hva man har sett, ofte i forbindelse med jakt og den gjentakende artsrikdommen er noe større enn ved Fautbua. Mest iøynefallende er allikevel fraværet av *fortellingene* om dyrelivet. De spesielle opplevelsene mangler, det blir med oppramsingen.

4.3.2 Underkategoriene 2 og 3 – det vakre i naturen og positivt om naturen

Når det gjelder ytringer som faller inn under underkategori 2, det vakre i naturen, så er det få av disse i hyttebøkene til Lorthølet, merkbart færre enn i hyttebøkene til Fautbua. Det er noen få fra 1978 til 1984, så igjen en håndfull fra 1999 til 2002, så igjen til sammen 3 stykker i 2008 og 2009.

Når det gjelder innholdet i disse ytringene, så har vi en solnedgang (L0778), en om høstfarger (L0982), En om at det er fint her (L0283 og L1183). L1183 er konkret i sin beskrivelse av *hva* det fine består i: ”Utrolig fint i marka nå med hvite fjell” (L1183). Det samme gjelder for L0184: ”Strålende fin vinterskog med snø på trærne” (L0184). Også i L0984 skildres høstfargene som vakre, både L0700 og L0900 beskriver naturen som vakker uten å konkretisere noe, L0701 beskriver en vakker solnedgang, L0602 en fin sommerkveld, L0708 beskriver naturen som vakker, L0209 nevner hvit og vakker vinterskog, mens L0909 forteller at: ”We have lots of time and really enjoy the beautiful wilderness out here!” (L0909).

Når man velger å ytre noe om vakker natur, så forteller man altså om solnedganger, vinterskog, høstfarger eller rett og slett bare at det er vakkert/ beautiful/ fint her. Men det er få ytringer om dette, og de er korte. Ytringen som er nærmest en fortelling om dette er L0778, som i sin totale lengde og detaljrikdom nærmest er som en unntakstekst å regne. Om det vakre i naturen står det her at: ”Nede ved Røasanden ble det skift med tørre klær og varme på et bål. Vidunderlig solnedgang, nesten fiolett med svarte striper over himmelen [...] Resten av natten og i dag har det bare yrregnet, så vi nyter dobbelt opp den stemningsfulle midnattsturen over Femund [...]” (L0778).

Det vakre i naturen er altså ikke noe som man velger å ytre noe særlig om, eller ha fokus på, i hyttebøkene til Lorthølet.

Når det gjelder underkategori 3, positivt om naturen, så er det atskillig flere ytringer som faller innenfor denne enn i kategori 2. I de aller fleste årene er det ytringer innen denne kategorien, men det er en merkbar økning i antall ytringer i underkategori 3 i de årene hvor det finnes ytringer innen kategori 2. Mange i kategori 3 sier noe om årstidsvariasjoner (for eksempel L0578, L0583 og L0501), og noen ligger nært opp til å beskrive det vakre i naturen (L0681). Det er også ytringer som sier noe positivt om naturen: ”Det er veldig idyllisk terrenget rundt her” (L0881) og ”Jeg må bare takke hele marka for fine dager med snøfonner, vårflom, sommersonne og løvsprett” (L0682). Lignende ytringer som beskriver terrenget på en positiv måte finnes det flere av.

Begrepene *ødemarka* (L0582 og L0882) og *villmarka* (L0701, L0502, L0205, L0705 og L0508) brukes få ganger, men sier allikevel noe om hvordan terrenget oppleves. Ut fra når disse begrepene brukes, så kan det virke som om begrepet *villmark* overtar for begrepet *ødemark*.

Begrepet *eventyr(et)/eventyrlig* blir brukt noe hyppigere (L0782, L0782, L0782, L0583, L0903, L0594 og L0707). Her snakkes det om *porten til eventyret* og *eventyrlig landskap*.

Ser en bruken av begrepene *ødemark*, *villmark* og *eventyr* i sammenheng, får en et bilde av en natur som skiller seg fra annen natur. Det er forventninger om en annen type opplevelser, trolig at en forventer å se lite folk, og at naturen oppfattes som noenlunde uberørt. Denne naturen er de på vei til, den begynner her, og de skal inn i den.

Ytringene, eller de delene av ytringene som sier noe positivt om naturen, er stort sett korte, med noen få unntak. Ulike positive superlativer brukes om naturen (fin, super, magisk, flott, storslagen etc.), men det er som sagt få av dem som beskriver mer inngående *hva* det er ved naturen som gjør den slik. Det er ingenting som tyder på at dette mønsteret har endret seg over tid. Naturbeskrivelsene er med andre ord temmelig like opp igjennom årene, og de går sjelden i dybden. Dette er med på å gi ytringer om naturen et tidløst trekk.

4.3.3 Underkategori 4 – negativt om naturen

Negativt ladete ytringer om naturen handler i stor grad om beskrivelser av ubehagelig store mengder mygg eller andre insekter, evt. at myggen, i motsetning til det man trolig har forventet, *ikke* er der. Forekomsten av disse ytringene varierer noe fra år til år, noe som godt kan ha sammenheng med at det i enkelte år er mer mygg enn i andre. Nå er da også denne kanten av landet kjent for sin rikdom på ubehagelige insekter sommerstid.

En ytring forbinder tydelig myggsurr med noe positivt: ”Turen inn til marka var tung i år da vi mista bussen i Røros og måtte gå deler av veien. Desto bedre å nyte myggsurr og fiskevak (L0703)”.

To ytringer kommenterer på litt ulikt vis at det er i overkant mye stein her (L0802 og L1207), mens en ytring er noe lunken i forhold til gjentakelse av turen: ”Spørs om vi kommer neste år [...]” (L0704).

Ser man bort i fra ytringer om mygg, er det knapt noen negative ytringer om naturen i hyttebøkene. Når naturen omtales er det i positive eller i mer nøytrale ordelag.

4.3.4 Underkategori 5 - høsting

4.3.4.1 Fiske

Når det gjelder ytringer som på et eller annet vis handler om natur, så er *fiske* det temaet som det skrives mest om. Aller oftest skrives det om fiske på begynnelsen av 1980-tallet og i 1992 og 1995. For årene 1981 til 1983 varierer det fra 12 til 14 ytringer om fiske. 1985, 1993, 1996 og 1998 er år med generelt få ytringer pga. delvis manglende hyttebøker. Innimellom disse er 1997 bunnåret for ytringer om fiske med kun en ytring. Etter dette svinger det noe, men holder seg stabilt på 5 – 9 ytringer fra 2006 til 2013.

Totalt gir dette et bilde av at det var noe mer vanlig å ytre seg om fiske før 1997 enn fra og med 1997.

Når det gjelder innholdet i ytringene om fiske så går det fra å kun nevne at man har fisket (for eksempel L0802) til å beskrive fiskeopplevelsen mer inngående (L0708 og L0781). Noen gir uttrykk for at de er fornøyd med fangsten, andre ikke. Lengden på ytringene

varierer gjennom hele tidsperioden. Som i Fautbua kan det også her se ut til at det er de noe uvanlige fangstene som får mest oppmerksomhet, som i L0707, og også i L0708:

”Fisking har det vært mye av. Tord fikk en gjedde på 115cm som han strevde med å få opp, (over en halvtime) mens jeg fikk en på 70 cm som tok 2 min å få opp he he. Men den store ørreten har vært et san!! Det har vært gjedde, og atter gjedde, abbor, harr og en liten siik. men litt skuffet over å (uleselig) få opp den store deilige ørreten [...]” (L0708).

Men det gis generelt få detaljer om *hvor* og *hvordan* man lurte storfisken, med unntak av L0794 der noen beskriver bølger etter en svært stor fisk i Lorthølet, og i L0882 hvor det opplyses om fangststed (Rundtjern), fiskemetode (spinner) og fangst (gjedde på 2,5kg). Det er generelt få ytringer som går i detalj om fiskeopplevelsen. De fleste forteller at man har fisket, noen ganger hva man har fått og hvor stor fangsten var. Det er altså relativt få ytringer der man forteller detaljerte fiskehistorier. Man forteller ikke om aktiviteten, men om resultatet av aktiviteten.

Garnfiske forekommer i noen få ytringer: L0581, L0581, L0500 og L0701. I en ytring (L0612) oppgis det at man har med seg 10 kg fisk hjem til Trondheim. På mange måter ligner fiskeytringene i Lorthølet de fra Fautbua: Fiske har vært en viktig del av opplevelsen og en viktig grunn til at man er på tur i området, men man har i liten grad hamstret. Man er også tilbakeholden med å gi fisketips til andre.

4.3.4.2 Jakt

Ytringer om jakt forekommer i hele perioden, men det er flest av dem i 1981 til 1984 og i 1992 og 1994. Deretter er det få ytringer om jakt fram til årtusenskiftet. Etter dette svinger det noe, fra 0 til 3 i året.

Mens det i Fautbua stort sett handlet om rypejakt og litt elgjakt, er det noe mer bredde her. Skogsfugl, bever, hare og ender nevnes også som arter man er ute etter.

Det er få ytringer som forteller noe om utbyttet av jaktturen. De fleste som forteller at de er på jakt skriver nøytralt om det, forteller hva de evt. har sett, men har som regel ikke fått noe. L0813 har fått en mink, L1110 har fått 3 ryper, L1083 fikk ei røy, L1001 har fått en hare og ei kråke. Disse ytringene spenner over en lang tidsperiode, og gir, i motsetning til ytringene i Fautbua, ikke inntrykk av noen endring over tid. Mens det i Fautbua var en liten

tendens til at man fortalte om gode fangster i de eldre ytringene, finnes ikke det her. Det kan jo da også ha med det faktum å gjøre at man ikke har store fangster å fortelle om. Allikevel er ønsket om storfangst til stede i L1184: Her skal forfatteren på rypejakt lengre inne i marka (i Sverige). Det fortelles at de har med mye skudd (120 stk) og at de forventer tung sekk på vei hjem. Intensjonen til disse jegerne er altså å skyte mye fugl, og de er åpne om at det er det de er ute etter.

Beverjakt nevnes i L0592, L0594 og L0402. Heller ikke her fortelles det noe om jakten, eller om det ble noen fangst.

De store jaktfortellingene uteblir fra hyttebøkene til Lorthølet. I L0981 nevnes det at: ”Vi ser etter rype, men hittil har rypa lurt oss. Vi trasker videre med godt håp om å finne noen fugl” (L0981). Denne ytringen sier noe om jakta, men det blir ingen fortelling av det. Mer vanlig er det med ytringer av typen: ”Vi går en liten jakttur i Femundsåsen” (L0992), eller at man forteller om hva man har sett: ”Innom en snartur den første storfugl-jaktdagen. Ingen fugl å se, bare en rev som sprang unna” (L1199).

Det fortelles og utbroderes altså lite om jakta, fangsten og hendelser underveis. Jaktfortellingene uteblir. Men som i Fautbua er det også her noe stabilt og tidløst over nedtegningene om jakt.

4.3.5 Underkategori 6 - bær

I hyttebøkene til Lorthølbua handler ytringer om bær både om blåbær og multe, og til en viss grad om tyttebær. Det er maks tre ytringer pr år, og det kan gå noen år mellom hver gang det ytres noe om bærplukking.

Ytringer om plukking av bær handler fram til og med august 1994 om at man er her i den hensikt å plukke bær som man tar med seg hjem, altså høstingsfriluftsliv. Ytringer om bærplukking etter 1994 handler om at man kommer over gode forekomster av bær og plukker for å spise der og da. Unntakene er L0809 og L0812, der det beskrives at man har tatt med seg bøtter for å plukke blåbær. Dette gjelder muligens også for L0913: ”Lørdag prøvde vi fiskelykken, men fikk ingen fangst. Blåbær fant vi derimot i store mengder” (L0913). Dette kan tyde på en endring i naturbruken, der høstingsfriluftslivet i stor grad faller bort. Samtidig er alle tre unntakene av nyere dato, noe som *kan* være et signal om at høstingsfriluftslivet er på vei tilbake. En endring er allikevel tydelig: Alle tre unntakene

handler om planlagt plukking av blåbær. Det har altså ikke vært noen ytring om høsting av multe i hyttebøkene til Lorthølet siden 1994.

Derimot har plukking av sopp dukket opp, selv om det er få ytringer som har med dette. Sopp nevnes totalt fire ganger: L0881, L0803, L0903 og L0809.

4.3.6 Underkategori 7 – mennesket i naturen

Ytringer som handler om mennesket i naturen forekommer gjennom hele perioden fra 1978 til 2013, men har noen bølgetopper. Fra 1992 til 1994, 1999 til 2002 og 2011 til 2013 er forekomsten av slike ytringer hyppigere enn ellers. Med opptil 6 ytringer pr år i denne kategorien, gir det en atskillig hyppigere forekomst enn for hyttebøkene til Fautbua.

Menneskets forhold til naturen beskrives i disse ytringene: ”En lang Weekend i Femundsmarka med start fra Langen og Lorthølet. Det er fin avkobling” (L0782). Her vises det til at livet i marka innebærer noe annet enn livet ellers. Man distanserer seg fra hverdagen. Noe av det samme kommer til uttrykk i følgende ytring:

”Dagene går i surr for meg. Avhengigheten av hvilken dag det er, spiller ingen rolle. Det er fjellet, skogen, kanoen som er livet for tiden. Innom som snarest, tok en matbit, drar til Mugga, for å prøve fisken” (L0892).

Forfatteren over har, i alle fall for en stakket stund, fristilt seg fra tiden. Det er tydelig at han her ute i naturen kan leve et annet liv, basert på andre verdier og hensyn, enn det han gjør ellers. Noe lignende finnes i L0400: ”Tidsskjema – tidspress eksisterer ikke i naturen. Kanskje klatrer jeg tilbake i hiet hvor jeg kom fra. Reisen her i fra? Jeg følger nesa!” (L0400). I L0792 gis det uttrykk for ”[...] men en fin og avslappende tur i ødemarka” (L0792).

Følgende ytring sier noe om at naturopplevelsene setter seg i sinnet: ”Vi har hatt en fin tur, men med litt for mye regn. Vi takker ærbødigst for denne gang” (L0783). Det samme gjelder for L0783: ”Til fjell for å gjøre oss fete både i mage og sjel” (L0783) og L0802: ”Vistelsen i fjällen är dock mycket välgörande för kropp & sjel” (L0802). Rekreasjon for kropp og sjel nevnes også i L0704.

Her finnes også ytringer der man viser gjensynsglede: ”Tilbakke!! Tilbakke in Femundsmarka” L0692). Gjensynsglede finnes også i L0901: ”Det er godt å kjenne lukta av Femundsmarka når en har vært borte noen uker” (L0901), og i L1207: ”Gjensyn med Lorthølbua, 6 år sea sist” (L1207). Videre finner vi søken etter stillheten og ensomheten i L0593, L0912, L0313 og L0513, bort fra ”slarv og mas” i L0594 og L0512, vil bli en god ensom vandrer i L0897, vil ikke forlate marka, men må i L0899, L0801 og L0704, balsam for sjela i L1099 og L0908, måtte rømme fra samfunnet i L0700, det gode liv i L0612 og en ”Takk for kvila, freden og roen!” (L0901).

Alle disse ytringene vitner om en sterk indre glede over å være i naturen over en kortere eller lengre periode. At man her finner noe som man ellers savner, og at det man finner har stor betydning for mennesket. Og de sprer seg over hele tidsperioden. Noen av disse ytringene er korte, men flere av dem er lengre slik at de blir til små fortellinger. Skaufølelsen skildres i en av dem:

”Snøen er bløt og renner sakte bort, en svak vind feier gjennom marka.
Skaufølelsen begynner å sette seg i kroppen, selv om det ikke er mer enn 4 timer siden man var på jobb i Oslo. Pipa er tom og vi rusler videre inn i marka” (L1094).

En detaljert ytring om aktiviteter og opplevelser, følelser og sitat fra Arne Næss finnes i L0708. Betydningen av naturopplevelsen vises i siste setning: ”Noget vemodig å sette neste mot sivilisasjonen igjen, for det finnes ingen størefred & ro enn skog & mark & vidde for meg [...] Ta med deg selv og andre og gå inn i naturen [...] Arne Næss” (L0708).

En lang, testosteronfylt ytring finnes i L0502:

”Kom mai du skjønne milde!! Vilmarkan kaller store gutter med muskler og baller. Det er frihet for alle penga, og akkurat nå sitter vi tre utslitte menn godt lent tilbake etter en tung padletur i sterk motvind fra Synnervika. Kaffen er snart klar nå, så jeg må nok innrømme at det er DEILIG å få nyte stillheten som sakte har begynt å legge seg over denne skyfrie vårvelden. Vi legger av sted videre ned mot Røros, takker for en god natt og ønsker alle etterkommere en like god tur” (L0502).

Dette er ytringer der folk gir litt mer av seg selv, løfter litt på sløret og viser oss en del av tanker og følelser. Dette er unektelig med på å gjøre hyttebøkene mer leseverdige og interessante.

Holdninger til det å møte andre mennesker kommer også til syne her: ”Først i dag har vi sett mye folk i marka, sesongen har startet” (L0692). Dette er en nøytral beskrivelse av mengden folk. En tydelig glede over å ha marka for seg selv finnes i L1092: ”Møtte 2 rypejegere i Muggsjølia, ellers ikke sett eller hørt et menneske på hele turen, - hele villmarka for meg selv. HERLIG!” (L1092). En variant der forfatteren synes det er litt folksomt langs Røa finnes i L0609. Men også glede over å treffe andre finnes: ”Traff to tyske ungdommer som var på fot-tur i Femundsmarka. Disse hjalp oss å ta kanoen’ ned tømmer-rennene” (L0892). En lignende ytring finnes i L1000.

Nøytrale kommentarer om at det er lite folk i marka finnes det en del av: L0395, L0696, L0297, L0200, L0604, L1108, L0209, L0311, L0712 og L0713. Men det finnes bare én positiv kommentar om at det er mye folk (L0711). Det finnes for øvrig to negative kommentarer mot andre folks adferd: en om søppel i L0500 og en om skamfering av trær i L1299.

Som et slags sammendrag: Som jeg skrev under kategori 2 og 3, så gir folk litt lite når de skildrer naturen. Derimot drar de litt mer på når det kommer til å beskrive betydningen av naturopplevelse og det å være i marka. Det er tydelig at mange drar hit for å finne en annen mental tilstand enn det som er hverdagen, og at mange av dem finner det de er her for. Dette forholdet til naturen kommer nok noe sterkere til uttrykk i Lorthølet enn i Fautbua, noe som kanskje er overraskende sett i forhold til at Fautbua ligger lenger inn i naturen enn Lorthølet. Men så er da også Lorthølet ofte begynnelsen på turen, og man forteller om hvilke forventninger man har, eller det er avslutningen på turen, så man forteller hva man har opplevd.

4.3.7 Underkategori 8 - toppturer

Det er ingen ytringer som faller inn under denne underkategorien. Ikke en eneste ytring skildrer toppturer. Lorthølet ligger riktignok nede i en dal, men det finnes noen få topper omkring som det kunne være aktuelt å fortelle om at man har vært på, selv om de er atskillig mindre framtreddene enn Skedbrofjellet ved Fautbua. Toppturen er altså noe man enten ikke driver med, eller noe man velger å ikke fortelle om.

4.3.8 Underkategori 9 - naturvern

Det er ingen ytringer som faller inn under denne underkategorien. Det finnes ytringer om at man er takknemlig over å få oppleve marka, men ingen som ytrer seg i retning av naturvern. I hyttebøkene til Fautbua var det en klar ytring om naturvern, mens det var tre ytringer der det uttrykkes bekymring over lite rype. Klare ytringer om naturvern er dermed noe som svært sjelden forekommer i hyttebøkene, det er noe man lar være å skrive om. Ytringer av politisk karakter, noe man kan si at naturvernytringer er, er i det ikke mange av. Det finnes noen om at buene må ta vares på, både som kulturminner og for opplevelsen av dem sin del. Det er ikke tema for min undersøkelse, men jeg har så vidt registrert at noen få ytringer har tatt for seg spørsmålet om Norges tilknytning til EU. Politikk får med andre ord liten plass i hyttebøkene. Kanskje er dette en del av den verden man vil distansere seg fra når man tilbringer tid i Femundsmarka?

4.3.9 Underkategori 10 – beskrivelse av turen

Dette er en underkategori som er litt vid og som har noe mer ulne grenser. Her har jeg forsøkt å samle ytringer der man forteller noe om turen, gjerne mens man sier noe om naturen, eller på annet vis kommer med en ytring om sosiale opplevelser, noe i grenseland mot underkategori 7.

En ytring som virkelig går i detalj på dette er L0778. Her fortelles om en tur i metallkano ned Røa, med hendelser underveis og om turen videre hit. Dette er en ut over det vanlige rik fortelling:

”Vi har metallkano fra Funäsdalen og startet den 14de på Kjärringsjö nord for Rogen. Båten er fin, ikke for tung og lettrodd. Men den biter seg fast på stein. Fra Rogshåen til Roasten klarte vi oss bra med fem mindre bæringer, selve Roasten traverserte vi i motvind som på hele turen i ca 40’. Men etterpå svikta oss lycka: på første stryket i Røa klarte vi å padle oss i land båten halvfull med vann og aktermann våt til livet, på det andre stryket ble det svømmetur. Plastposene holdt og redningsvest er fine greier. Vi bare fortsatte så blaute som vi var, gikk og bar for det meste men paddla allikevel Djuphåen, Vollhåen og Storhåen. Nede ved Røasanden ble det skift med tørre klær og varme på et bål. Vidunderlig solnedgang, nesten fiolett med svarte striper over himmelen [...] Resten av natten og i dag har det bare yrregnet, så vi nyter dobbelt opp den stemningsfulle midnattsturen over Femund

[...] PS. Så huggorm her på tunet. Det var kalt, så vi kunne løfte den opp i haleenden” (L0778).

En annen ytring som ligner den over i sine detaljer er fra L0708:

”Har hatt ei FLOTT uke i Femundsmarka – i telt & koie, med & uten fisk til middag, solbrent & svett i +30 gr C & godt påkledd i +6 gr C [...] Mygg, knott & klegg har vært daglige turkompiser og det er ingenting å si på opplevelsene; elg, storfugl, hegre, hakkespetter, fisk (gjedde, harr, sik & ørret!) & myr, stein & krokete furuskog – Deilig!! Lite folk, men hyggelige de jeg har truffet. Noget vemodig å sette neste mot sivilisasjonen igjen, for det finnes ingen større fred & ro enn skog & mark & vidde for meg [...] ’Ta med deg selv og andre og gå inn i naturen’ Arne Næss.” (L0708).

Også turer som blir mislykket har en tendens til å bli omtalt mer i detalj. Barmark og håлкеføre i romjula blir dermed naturlig å ytre om (L1206). Et annet eksempel er en kanotur på Femund i november, med 26 kuldegrader, drivis og stiv kuling (L1180). Slike opplevelser (en lignende opplevelse finnes i L0892), skriver man gjerne om. Det samme gjelder folk som mimrer om tidligere turer eller opplevelser i området:

”Var en tur innom her på tur til Nordvika. Det er nesten vemodig å gå her på gamle tomter. Jeg tenker på den hårde tiden da jeg drev med fløting å skogsarbeide. Nu er jeg pensjonist og velstansmann” (L0681).

Det er også en god del ytringer om at man har hatt en fin tur, er takknemlige for turen, takker for turen eller lignende (for eksempel L0881, L0883 og L0884).

Det forekommer tips til andre friluftere, men de er av det sjeldne slaget. I L0696 tipses det for eksempel om stien langs Femund. Det er mange som padler kano forbi her, og noen prøver seg på tømmerrennene. Noen av dem er for smale for kano, og det hender at folk setter seg fast og forteller om det i hytteboka som en advarsel til andre (L0897 og L0699). Men det er også de som skryter av hvor morsomt det er å padle tømmerrennene:

”Tømmerrennene i Femunden er forresten mye mer spennende enn i Tusenfryd” (L0702).

Prestasjoner som handler om vei, fart og tid er det få av. Ei ytring forteller om rask padling på Femund, noe som det slettes ikke er vanlig å fortelle om: ”Lake Femunden conquered in only 2 days. We kick ass!” (L0800). Men det forekommer også ytringer om raske opplevelser på ski: ”9 min fra Furubakken og 15 min fra Langtjønnbua dvs. utrolig føre” (L0401).

En sjelden prestasjon i sitt slag er L1002: ”Første i denne boka som har NYTT HJERTE + NYE LUNGER! Tenk å greie en tur så lang!!” (L1002).

Så langt er det få endringer innen denne kategorien fra 1978 og til i dag. Både lengde og innhold på ytringene varierer noe, men uten at det dras i en bestemt retning.

Beskrivelser av joggeturer og treningsturer (løping) forekommer også. Totalt er det 6 slike ytringer i perioden 1978 til 2013. Disse seks er L1082, L0883, L1194, L0602, L0707 og L0711. Disse er svært jevnt fordelt over perioden, og bidrar dermed heller ikke til noen endring i ytringene innen denne kategorien. Igjen er det stor stabilitet i hvordan man ytrer seg i hyttEboka.

4.3.10 Underkategori 11 – rangering av fisk

Det er til sammen 5 ytringer i hyttEbøkene til Lorthølet der fiskearter tydelig rangeres i forhold til hverandre (L0778, L0883, L0701, L0802 og L0708). I samtlige ytringer er man kritiske til arter som abbor og gjedde, mens man aller helst vil ha ørret. Dette er få ytringer sett i forhold til det store antallet ytringer som sier noe om fiske, og de spres over en tidsperiode på 30 år. Men det er allikevel klart at de som mener noe om dette, setter ørreten høyest, det er den de aller helst vil ha, og som de har forventninger om å få. I hyttEbøkene gis dermed ørreten en større verdi enn annen fisk.

4.3.11 Underkategori 12 - unntakstekster

Det er til sammen tre ytringer som grenser opp til å være unntakstekster i disse hyttEbøkene, noe som er omtrent halvparten så mye som i hyttEbøkene til Fautbua. To av dem er nevnt fra før; L0778 (med metallkano ned Røa) og L0708 (med sitat fra Arne Næss). Begge disse kan anses som unntakstekster (innenfor problemstillingen *natur*) på grunn av sin detaljrikdom i beskrivelsen av tur og opplevelser. Den tredje unntaksteksten er en fiskehistorie, L0705, som etter en normal start glir over til å bli rimelig fantasifull.

Det ligger selvfølgelig til sakens natur at det er få unntakstekster. Allikevel er det en tydelig forskjell mellom Fautbua og Lorthølet. Hvorfor er ikke godt å si, men det er færre *fortellinger* i Lorthølet enn i Fautbua. De få unntakstekstene som finnes i Lorthølets hyttebøker gir ikke grunn til å si noe om endringer over tid eller endring av trender.

4.4 Analyse av problemstilling 2 for Lorthølet

Problemstilling 2: Hvordan blir bruken (nytteverdien og symbolverdien) av den åpne bua beskrevet i hytteboka?

I tabellen under vises en oppsummering av ytringer som faller innenfor de ulike kategoriene for hvert år. Der det står tall i parentes er også tvilstilfeller/grensetilfeller tatt med.

År	1	2	3	4	5	6	7
1978	6	4	2	1	1	1	-
1980	-	-	1	-	-	-	1
1981	5	12	6	1	4	1	1
1982	1	8	-	-	5	-	4
1983	4	9	1	3	1	2	1
1984	3	5	-	1	1	-	1
1985	-	-	-	-	1	-	1
1992	1	6 (7)	-	1	7	1	6 (7)
1993	-	2	1	1	1	-	1
1994	2	8	-	5	1	1	2
1995	2	6	-	3	4	-	15
1996	-	2	-	1	2	-	1
1997	3	6	-	-	2	-	10 (11)
1998	2	-	-	1	-	-	-
1999	4	6	2	1	5	2	3
2000	4	4	-	2	3	1	4
2001	5	6	1	4	6	1	2
2002	5	14	(2)	3	8	1 (3)	1 (2)
2003	3	5 (6)	(1)	2	2	(2)	-
2004	2	8	-	2	3	1 (2)	2
2005	5	15	3	2	6	2	3
2006	4 (5)	7	1	3	6	-	2
2007	10	8	2	3	10	(1)	2
2008	5	15	1	4	7	2	-
2009	5	22	3	5	7	(2)	5

2010	3	10	1 (2)	-	5	-	4 (5)
2011	3	14	1	2	4	1	4
2012	6	13	5	2	12	-	3
2013	7	24	4 (5)	6	9	(1)	5

Tabell 4: En oppsummering av ytringer som faller innenfor de ulike underkategoriene for hvert år, relatert til problemstilling 2 for Lorthølet.

4.4.1 Underkategori 1 - nytteverdi

I denne kategorien havner ytringer som beskriver buas nytteverdi i form av at man bruker den til å tørke klær, søke ly, overnatte fordi man var sliten og lignende. Altså en ren instrumentell verdi.

Beskrivelser av buas nytteverdi forekommer gjennom hele perioden. De årene hvor det ikke er nevnt er de samme som helt eller delvis mangler hyttebok. Allikevel er det relativt få slike ytringer på 1990-tallet, mens det øker rundt tusenårsskiftet. Deretter er det jevnt over flere slike ytringer enn tidligere, med en topp i 2007. Det kan derfor se ut til at det har blitt mer vanlig i de senere årene å gi uttrykk for buas nytteverdi i hytteboka.

Når det gjelder innholdet i ytringene så handler det om den praktiske bruksverdien av bua. Eksempler på dette er: ”Var godt å få tørket soveposene igjen” (L0878), ”Fint med ei hytte når regnet høljer ned” (L0699) og ”Etter en våt affære ned tømmerrenna, brukte vi natten/dagen til å tørke klærne våre i Lorthølbua. Vi fyrte opp så bua ble en bastue [...] Middagen ble nyttet i den varme og nokså tørre hytten” (L0712).

De aller fleste ytringene innen denne kategorien handler om at man søker ly for uvær og får fyr opp, varmet seg og tørket våte klær. Noen vet om bua fra før, andre ikke, men det dårlige været gjør at de velger bua. Å velge bua i ruskevær gjøres både av de som raster og de som overnatter. Disse ytringene finnes gjennom hele perioden og endrer seg svært lite.

Men det er tre typer ytringer som dukker opp etter årtusensskiftet. Den ene handler om det å gjøre seg kjent, rekognosere, som en del av forberedelsen til kommende turer (L0903 og L0807). Det er kun to slike ytringer, men utgjør allikevel en endring i og med at de kun finnes fra 2003 og utover. Den andre typen ytringer er de som er glade for å finne et

tilgjengelig toalett (L0905 og L0712). I L0712 heter det: ”Kjekt med utedo i passe padleavstand”. Man velger altså å padle en bit for å få gått på (ute)do. Kan dette ha noe å gjøre med en ny type brukere som ikke er like turvante, og heller ikke like vante med å gå på do ute i naturen? Dette er kun to ytringer, men begge er av nyere dato. Den tredje typen er at man søker inn i bua for å unngå insekter (L0707, L0707, L0709, L0811 og L0813). Dette er hele fem ytringer, alle fra 2007 og framover. Visst kan mengden med mygg i marka svinge, men det har vært solide myggår før 2007 også. Ved sjekk mot underkategori 4 i problemstillingen om naturen, ser vi at årene som er nevnt over ikke skiller seg noe særlig ut i forhold til mengden kommentarer om insekter, kanskje med unntak av 2013. Men toppåret for slike kommentarer er allikevel i 1995. Så av en eller annen grunn dukker disse ytringene opp. Kan det også her være snakk om folk som ikke er like vant til insekter som de som har vært her tidligere? Eller har man først i 2007, av en eller annen grunn, begynt å fortelle om at man bruker bua til å søke ly for myggen. Og hva er i så fall grunnen til det? Men motsatsen til å søke ly for myggen finnes også, da det er kommentarer på at man har sovnet dårlig på grunn av mygg i bua: ”Vi sov kun 4 timer i denne hytte på grund af myg” (L0795).

Som en slags oppsummering av ytringer om nytteverdi, så ser det ut til at innholdet i den store mengden med ytringer, der man setter pris på å komme under tak og få tørket klær, i det store og hele er uforandret gjennom hele perioden, men at mengden med slike ytringer øker noe etter årtusenskiftet. Fra 2003 og utover kommer også tre nye slags ytringer: man sjekker ut buas tilstand (nytteverdi) i forkant av kommende turer, man er glad for å finne en utedo, og man bruker bua som et vern mot insekter.

4.4.2 Underkategori 2 - trivselskommentarer

I denne kategorien finner vi generelle trivselskommentarer om bua. Dette er ytringer som beskriver bua, eller at det å være i bua er trivelig, deilig, koselig, fint, godt, alle tiders og andre tilsvarende positive adjektiver. Slike ytringer er det relativt mange av, og de forekommer gjennom hele perioden, med unntak av der hvor hytteboka mangler helt eller delvis. Allikevel svinger antallet ytringer noe. Det går fra 12 ytringer i 1981 og noe nedover utover 80-tallet, og holder seg lavt på 90-tallet. Etter en markert stigning i 2002 (14 ytringer), svinger deretter med topper i 2005 og 2008 (15 ytringer). Deretter svinger det på et høyt nivå med en topp på 24 ytringer i 2013. Dermed er det en klar økning i antallet trivselskommentarer fra 2004 av, og særlig fra 2008 av og fram til toppen i 2013.

Når det gjelder innholdet i disse ytringene, så er de aller fleste korte kommentarer. Og det er på en måte det som danner denne kategorien, at man fletter inn enkle adjektiver som uttrykker trivsel. Når dette begynner å utbroderes og tekstmengden øker, havner ytringen fort over i kategori 6 (symbolverdi), kategori 4 (livet i koia) eller kategori 1 (nytteverdi).

Om man graver seg dypt ned i ordbruken, så kan det hende at man finner ut at enkelte adjektiv er mer brukt i en tidsperiode enn i en annen tidsperiode. Et slikt detaljnivå havner utenfor min oppgave. Poenget her er at ytringene er et uttrykk for trivsel, de holder seg stabile i innhold (betyr det samme selv om adjektivene varierer noe), men at forekomsten av slike ytringer varierer over tid, og har blitt vanligere i de senere årene.

Merk at først i perioden kommer det kommentarer på at bua har blitt trivelig etter restaurering (L0678, L0481 og L0781).

4.4.3 Underkategori 3 – skryt av ordningen med åpne buer og de som står bak denne ordningen

Opp igjennom årene har både Statskog og Røros fjellstyre hatt ansvar for å holde Lorthølet i orden. Ytringer i denne kategorien rettes det en takk mot de som tar vare på Lorthølet, og av og til også åpne buer generelt. Sammenlignet med andre kategorier er det relativt få slike ytringer. Det er en del i starten av perioden, særlig i 1981. Videre utover 1980-tallet og på 1990-tallet er det svært få slike ytringer, kun to fram til 1999. Det begynner å dukke opp enkelte ytringer som i alle fall delvis havner inn under denne kategorien igjen, men det skyter ikke skikkelig fart før i 2005. Deretter er det minst en ytring pr år. Med unntak av ytringer fra de aller første åra, så later dette i all hovedsak til å være noe man gjør fra litt etter årtusenskiftet og framover. Dette kan ha å gjøre med en bevissthet omkring at det er noen som tar vare på bua (skilt, informasjon), men det kan også delvis ha med buas beskaffenhet å gjøre. Jeg vil komme tilbake til det med buas tilstand i underkategori 7.

Ser man mer på innholdet i disse ytringene, så peker de i to ulike retninger: Enten roser man de som sørger for at bua blir holdt ved like, eller man roser ordningen med slike åpne buer. Fram til og med 2003 er det en liten overvekt av ytringer som roser de som holder buene ved like, enten det er rettet mot Statskog (L0799), eller mot ikke navngitte personer: ”En dypt følt takk til de mennesker som setter opp slike hytter i marka” (L1180). Men i 2005 snur det. Herfra er det en stor overvekt av ytringer som på et eller annet vis roser ordningen med at enten Lorthølet står åpent, eller at det finnes åpne buer generelt.

Skjedde det noe i 2005 som dette kan spores tilbake til? Eller dukker det opp en ny type brukere som ikke er vant til dette fra før, og som blir begeistret over ordningen? At det er en ny type brukere er jo også nevnt som en mulig forklaring på en ny type ytringer i underkategori 1. Ellers så er det en viss grad av sammenfall mellom økningen i antall trivselskommentarer og økningen i rosende omtale av ordningen med åpne buer.

4.4.4 Underkategori 4 – livet i bua

I denne kategorien havner ytringer som skildrer oppholdet i bua. Hva man driver med, og kommentarer rundt det å treffe andre mennesker. Rene menybeskrivelser har jeg styrt utenom, men har tatt dem med når de er en del av en ytring om livet i bua. Dette er ytringer som forekommer gjennom hele tidsperioden. Antallet svinger noe fra år til år, men det er en svak tendens til at de forekommer noe oftere fra årtusenskiftet av.

Oppramsingen under viser hvilken bredde det er i ytringene i denne underkategorien.

Glede over at bua er ledig: L0778, L0600, L0508, L0808, L0912.

Koimusa: L1081, L1097, L1099, L0601, L0701, L0801, L1001, L0705, L0807, L0808, L0808, L0711.

Sang og spill: L0183, L0293, L0494, L0694, L1001, L0103, L0705, L0907, L0712, L0613, L1013.

Mat og drikke: L0494, L1096, L0302, L0802, L0705, L0506, L0706, L0807, L0907, L0808, L0609, L0711, L0813, L0913.

Nøytralt om å dele bua med andre/ få besøk av andre: L0683, L0794, L0195(?), L0807, L0409, L0809.

Nevner sosialt samvær: L1083, L0884, L1096, L0802, L0604, L0807, L0609, L0813.

Mat og radio: L0892, L0103.

Lengre skildringer: L0494, L1096, L1099, L0701, L0706, L0808.

Leser hyttbok: L0494, L0694, L0702.

Positivt om å dele bua med andre: L1294, L0298, L0606, L0809, L0613, L0813, L0813, L0813.

Personlig: L0295 (redd for å miste bussen fra Langen, holdt seg våken om natta, men fikk allikevel dårlig tid), L0795 (bakt brød, vasket kropp og bu), L1002 (spikking), L0704 (nyforlovet), L0706 (tordenvær), L0308 og L0209 (svært kaldt).

Lese bok: L0103, L0711, L1013.

Rik unntakstekst: L0807 (om de underjordiske og ei gjemt whiskyflaske).

Dette er en svært stabil kategori uten nevneverdige endringer. Selv når en splitter opp disse ytringene i nye kategorier, ser en at ytringene innen hver av disse kategoriene igjen er godt spredt i tid. Noen tema forekommer oftere enn andre, men det er ingenting som tyder på at det er noen utvikling i en retning innen underkategorien *livet i bua*. Det eneste lille svake tegnet er at kommentarer om at man leser bok først dukker opp i 2003. Det er også få som kommenterer at de leser hytteboka, og den siste er i 2002.

4.4.5 Underkategori 5 – positive kommentarer, tips og handlinger overfor andre

Dette er ytringer om at man gjør noe for å glede andre, for eksempel legger igjen mat eller utstyr som anses som verdifullt i bua (L1011), gjør reparasjoner eller lignende på bua (L0805), kommer med tips til andre (L0801), enten det gjelder bua eller nærområdet til bua, eller kommenterer andre menneskers gjøren og laden på en positiv måte (L1010). Det at man for eksempel forteller at man har hogd ved, vil jo også fungere som et slags tips overfor andre. Man leser at tidligere besøkende har gjort det, og skjønner at det er noe som forventes av alle.

Ytringer i denne underkategorien forekommer gjennom hele perioden, selv om det også her er unntak for år med svært få ytringer. Antallet er lavt fra 1983 til 1985 og i 1993 og 1994. Rundt årtusenskiftet, og særlig fra 2005 av, ligger antallet slike ytringer på et høyere nivå enn tidligere.

Hvis man deler denne underkategorien i to, med egne handlinger og tips på den ene siden, og positive kommentarer av det andre har gjort på den andre, ser man at det er en svært stor overvekt av ytringer der man beskriver tips og egne, positive handlinger. Det er med andre ord slik at man oftere framhever egne gode handlinger enn andres. Dette gjelder særlig for perioden fra rundt årtusenskiftet og framover, selv om enkelte unntak finnes.

4.4.6 Underkategori 6 - symbolverdi

Dette kan kanskje oppleves som en noe mer uklar og mindre håndfast kategori. Dette handler i noen grad om de følelser som folk har, får eller opplever i forbindelse med bua. Det kan også sees på som en annen slags form for nytte – man oppsøker bua i den hensikt å komme i en stemning eller sinnstilstand. Det *kan* sees på som en form for nytteverdi, da opplevelsen av bua og det å være på bua bidrar til en form for indre ro, rekreasjon eller

lading av batteriene, som igjen fører til at man kjenner seg styrket foran ei ny uke med hverdagsliv. Men jeg mener at det ligger noe mer her, at bua, og opplevelsen av den symboliserer en annen måte å leve på. At den symboliserer andre, mer grunnleggende verdier enn de man opplever i hverdagen eller sivilisasjonen, og at dette kommer fram i enkelte ytringer. I tillegg kommer de som ikke egentlig kjenner til dette fra før, da de ikke har vært her før. Opplevelsen er ikke alltid planlagt, man søkte ikke dette fordi man visste at det fantes. For andre er det omvendt – de har opplevd dette før, og oppsøker bua i den hensikt å gjenoppleve en form for stemning eller lignende.

Mange av ytringene innen denne kategorien handler om en form for gjensynsglede, der man minnes tidligere turer eller besøk, av og til kombinert med at man ønsker å vise fram bua for andre, eller at man bare må innom for å se hvordan det står til. I en ytring (L0678) minnes forfatteren den gamle bua som brant opp i 1942. Vi snakker da om en som opplevde den tida hvor det var tømmerdrift i Femundsmarka, og bua var i bruk som fløterbu. For forfatterne bak disse ytringene blir Lorthølet et symbol, noe som frambringer gode følelser basert på tidligere opplevelser. Man vil se igjen, gjenoppleve, og det gjør man best når man er i bua.

Så kommer det noen ytringer som forteller mer direkte at opplevelsen av å være i bua er løftet opp på et høyere nivå enn *nyttig og trivelig*. Dette kommer fram ved at besøket/ opplevelsen av å være i bua skisseres som: "[...]kjenner på atmosfæren = herlig!" (L0799), "Balsam for sjela for byguttene" (L1099), "Lorthølbuas sjarm" (L0701), "Denne eventyrlige og herlige tømmer bua [...] Kost oss med god gammeldags vedhogst" (L0602) og "Vi er sjarmert, for et sted!" (L0802). Jeg mener at denne måten å beskrive bua eller opplevelsen av den, viser at folk blir berørt på et dypere nivå, at den symboliserer noe autentisk og grunnleggende.

4.4.7 Underkategori 7 – negative kommentarer til eller om bua og andre

Dette er, som det sies i overskrifta, ytringer som enten sier noe negativt om bua, eller om andre brukere av bua. Slike ytringer finnes i nesten hele perioden, men har en tydelig topp rundt midten av 1990-tallet. De forekommer også noe mer hyppig fra 2009 av og framover. Typiske ytringer er at man kommenterer manglende eller ikke fungerende utstyr i bua (for eksempel L0495) eller at tidligere besøkende ikke har ryddet skikkelig etter seg:

"Stekepanna var veldig skitten" (L0895).

Over tid er det en endring som trer fram: I de eldste hyttebøkene, dvs. fram til 1985, finnes det få klager eller negative kommentarer rettet mot andre brukere, for eksempel ved at de ikke har ryddet etter seg. Nesten alle ytringer i denne perioden som faller inn under denne kategorien handler utelukkende om manglende utstyr i bua. Fra 1992 av er det begge typer ytringer, dvs. både ytringer som retter seg mot manglende eller ødelagt utstyr, og ytringer som retter kritikk mot andre brukere pga. for eksempel manglende rydding. Fra 1992 av og til og med 2013 finnes begge typer ytringer, men med en overvekt av ytringer som retter kritikk mot andre brukere.

Det kan være flere årsaker til at man begynner å kritisere andre brukere. En nærliggende årsak kan være at man tidligere ikke har hatt behov for det, dvs. at brukerne tok bedre vare på bua i første halvdel av 1980-tallet enn de har gjort senere. Men det kan også ha noe med høflighet å gjøre, at det å skrive negativt om andre var noe man gjerne ikke gjorde på den tida.

Ellers er det et tydelig samsvar mellom underkategori 7 og underkategori 3 rundt midten av 90-tallet. Det er ingen som skryter av ordningen med åpne buer eller de som tar seg av dem fra 1994 til 1998 (underkategori 3), samtidig som det er rekordmange negative kommentarer både til bua og til andre brukere (underkategori 7). Dette er tross alt logisk – ser det ruskete ut er det få som kommer med skryt.

Det er en ytring som forteller oss at det *var* ruskete i bua på 90-tallet, men at det har blitt bedre nå: ”Ser at her er blitt utrolig fint i forhold til på 90-tallet; godt jobba ☺” (L1013). Denne ytringen speiler på mange måter det som finnes i datamaterialet.

4.4.8 Unntakstekster

Det er, nær sagt selvfølgelig, få unntakstekster. Jeg finner tre stykker som kommer inn under problemstillingen om bua: L0193, L0501 og L0807. Som man ser er disse spredt rimelig godt ut over tid. L0501 er en lang røverhistorie om tøffe bygutter, Bønna, Spikern og Lompa, som er på tur. Denne ytringen blir også kommentert og referert til i andre ytringer, og omtales som underholdende, for eksempel i L0704. L0193 er en noe lengre og fantasifull ytring om en matorgie og drapet på *Stygg-draugen*.

Ytringen L0807 kan regnes som en unntakstekst på grunn av sin kombinasjon av lengde og detaljrikdom. Det er høyst uvanlig med en slik beskrivelse av livet i bua og oppholdet der:

”Ankom bua i tussmørket fredag kveld. De underjordiske var (uleselig) med å komme seg ut etter høylydt banking og advarselen ’dokk ut – vi inn’. Kvelden gikk med til god mat og drikke, artige historier og løsning av verdensproblemer. Det siste gikk lettere og lettere etter som kvelden skred fram. Merkelig at tvilen meldte seg neste dag...

Har hørt ei historie om at ei flaske irsk maltwhisky, utmerket årgang, skal være gjemt ved en stein ved bua, radius ca 43,3 meter med midtpunkt ved ildstedet. Søking resultatløs, men vi kommer tilbake, og da skal vi ha med en person som er enda tørstere enn oss. Bua var ryddig og fin da vi kom, så nå skal vi gjøre rent etter beste evne. Men å gjøre rent bord er ikke enkelt, det måtte være å snu plankene ☺ Vi overlater husværet til de underjordiske igjen, ’Vi ut – dokk inn’” (L0807).

I denne ytringen dukker det også opp en skikk rundt de underjordiske, der man slipper dem ut før man selv går inn. Denne skikken har jeg ikke sett nevnt noe annet sted i disse hyttebøkene.

5 Kommentarer, diskusjon og kritikk

Med et par tusen ytringer og svært mange tolkninger kan det være på sin plass og gjøre en oppsummering, finne ut av hva dette munner ut i, diskutere funnene og stille noen kritisk spørsmål. Først en oppsummering av funnene som kom fram i analysedelen.

5.1 Oppsummering av ytringer om problemstilling 1 – naturen, i Fautbuas hyttebøker

En punktvis oppsummering av underpunktene til problemstilling 1 (naturen) for Fautbua blir slik:

Underkategori 1 (dyreliv): Stabilt innhold over tid.

Underkategoriene 2 og 3 (det vakre i naturen/ positivt om naturen): Endring fra beskrivelser av hva som gjør naturen vakker til å nevne at den er vakker.

Underkategori 4 (negativt om naturen): Stabilt innhold over tid.

Underkategori 5 (høsting) fiske: Stabilt innhold over tid.

Underkategori 5 (høsting) jakt: En svak endring i beskrivelse av fangsten.

Underkategori 6 (bær): Endring, de planlagte høstingsturene etter multe forsvinner stort sett.

Underkategori 7 (mennesket i naturen): Beskrivelsene endrer seg til å bli mindre detaljerte.

Underkategori 8 (toppturer): Blir mer vanlig utpå 90-tallet.

Underkategori 9 (naturvern): Bare en ytring fra 1978.

Underkategori 10 (turbeskrivelser): Stabilt med unntak av tidsangivelser.

Underkategori 11 (rangering av fisk): Stabilt innhold over tid.

Underkategori 12 (unntakstekster): Den siste i 2002 – har de sluttet å komme?

Noen av underkategoriene er stabile, mens andre endrer seg til en viss grad. At ytringer er stabile over lang tid er interessant og kan tyde på flere ting: De opplevelsene som folk har i området endrer seg lite, eventuelt så er det måten å ytre seg på som endrer seg lite. Om opplevelsen endres, men ikke ytringen, er man da i så fall *fanget* i hyttebokas diskurs? Er påvirkningskraften stor nok til at man blir styrt mot å ytre seg på en bestemt måte?

Vi ser at det er i underkategoriene 2 og 3, 5 (jakt), 6, 7, 8, og for så vidt 12, at det skjer endringer. Når det gjelder endringen for underkategori 8 (toppturer), så består endringen rett og slett i at underkategorien forekommer vesentlig oftere på 90-tallet, og holder seg fram til i dag. Meningsinnholdet forblir det samme. Blant de underkategoriene av ytringer

som er i endring, så er det et fellestrekk: Man blir mindre detaljert og fortellende i sine ytringer.

Man går fra å beskrive hva som er vakkert i naturen til å si at den er vakker, man slutter å beskrive resultatet av rypejakta i detalj, beskrivelsene av mennesket i naturen blir også mindre detaljerte og det har sluttet å komme rike unntakstekster innen problemstillingsområdene. I sum bidrar dette i en viss grad til å gjøre nyere ytringer om natur og naturopplevelse fattigere. På den andre siden har beskrivelser av toppturer og det man opplever der kommet til, og det dukker opp opplysninger om hvor lang tid det tar å komme seg fra A til B. Dette igjen er med på å gi hytteboktekstene et nytt innhold og større bredde, og bidrar til å gjøre dem mer interessante. Allikevel vil mangelen på dybde og personlighet ikke bli veid opp av de nye temaene. I sum drar dette i retning av noe flatere og mindre spennende tekster. Vel og merke gjelder det for de tekstene, eller deler av tekstene, som kommer inn under denne problemstillingen. For tekster som omhandler andre tema enn de jeg har tatt for meg kan bildet være annerledes.

5.2 Oppsummering av ytringer om problemstilling 2 – bua, i Fautbuas hyttebøker

En punktvis oppsummering av underpunktene til problemstilling 2 (bua) for Fautbua blir slik:

Underkategori 1 (nytteverdi): Stabilt over tid.

Underkategori 2 (trivsel): Stabilt innhold over tid, noe hyppigere forekomst etter hvert.

Underkategori 3 (skryt av ordningen/ de som står bak): Forsvinner litt etter årtusenskiftet.

Underkategori 4 (livet i bua): Stabilt innenfor en stor variasjonsbredde.

Underkategori 5 (positive tips og kommentarer overfor andre): Liten endring i retning av å helst ville fortelle om egne gjerninger.

Underkategori 6 (symbolverdi) Stabilt innenfor en relativt stor variasjonsbredde.

Underkategori 7 (negativt om bua eller andre brukere): Stabilt, noe rasisme stort sett midt på 90-tallet

Unntakstekster: Kun to unntakstekster.

Også her er noen kategorier stabile, mens andre er i endring. Vi ser at det er i underkategoriene 2, 3 og 5 at det skjer merkbare endringer.

Bruken av bua i forhold til nytteverdi og opplevd nytteverdi er stabil, det samme gjelder for ytringer som beskriver livet i bua og buas symbolverdi. Disse er riktignok stabile innenfor en ganske stor variasjonsbredde. Også ytringer i form av negative kommentarer er stabile, men med noe rasisme som stort sett forekommer midt på 90-tallet. Større endringer er det i underkategori 3 og 5. Man slutter å skryte av ordningen med åpne buer og de som sørger for vedlikeholdet av dem. Er det en mangel på respekt? Tas de for gitt? Dette er interessante spørsmål som man ikke finner ut av bare ved å studere hyttetekstene. Samtidig er det en liten tendens til at man trekker fram egne gode gjerninger heller enn å skryte av andres. Er det et utslag av en slags individualisering? At man i mindre grad bryr seg om andre og heller vil fram i rampelyset selv? Er det en selvfølge at *noen* holder rede på bua som bygning? Har man blitt utakknemlig? Om det nå er slik at hyttetekstene til en viss grad legger føringer og sørger for noe av stabiliteten, hvorfor glipper det da akkurat her, på ytringer som de fleste vil definere som god takt og tone?

Når det gjelder utviklingen av ytringene som faller inn under denne problemstillingen, så vil jeg si at de holder seg mer spenstige enn ytringene innen problemstilling 1 (naturen). De viser totalt sett en større grad av stabilitet, samtidig som de mest spenstige og innholdsrike ytringene fortsetter å komme. Dette gjelder særlig for ytringene i underkategoriene 4 (livet i bua) og 6 (symbolverdi), som er de ytringene der forfatterne pløyer dypest og gir mest av seg selv. Dette er, slik jeg ser det, i stor grad med på å holde spenningsnivået i hyttetekstene oppe: Man kan fortsatt forvente at det dukker opp tekster der folk letter på sløret, er personlige og lar leseren få et dypere innblikk i opplevelsene, hvilke hensikter man har med oppholdet og hva som skjer der.

5.3 Oppsummering av ytringer om problemstilling 1 – naturen, i Lorthølets hyttetekster

En punktvis oppsummering av underpunktene til problemstilling 1 (naturen) for Lorthølet blir slik:

Underkategori 1 (dyreliv): Stabilt. Preget av oppramsing, få fortellinger.

Underkategori 2 og 3 (det vakre i naturen/ positivt om naturen): Stabilt innhold over tid.

Underkategori 4 (negativt om naturen): Stabilt, men svært få ytringer.

Underkategori 5 (høsting, fiske): Stabilt innhold, men svak nedgang i antall.

Underkategori 5 (høsting, jakt): Stabilt, men få fortellinger.

Underkategori 6 (bær): Endring fra multe til blåbær.

Underkategori 7 (mennesket i naturen): Stabilt skildrende.

Underkategori 8 (toppturer): Fraværende.

Underkategori 9 (naturvern): Fraværende.

Underkategori 10 (turbeskrivelser): Stabilt.

Underkategori 11 (rangering av fisk): Stabilt få.

Underkategori 12 (unntakstekster): Få ytringer.

Det som kjennetegner de aller fleste underkategoriene er at de er stabile i sitt innhold. I de kategoriene hvor det er en endring er endringen liten. Det er en liten nedgang i antall ytringer som sier noe om fiske, og man går tilsynelatende over fra å plukke multe til å plukke blåbær. Ellers er hovedinntrykket stabilitet over tid. Dette er også veldig spennende. Her må det også legges til at dette gjelder for ytringene innen denne spesifikke problemstillingen, men samtidig vil så godt som alle ytringene som handler om naturopplevelse og naturbruk ha blitt med i min oversikt. Er det hva man gjør og hva man opplever som er stabilt, eller er det måten man velger å ytre seg på som er stabil? Hvorfor kommer ikke holdninger til friluftsliv og endringer i trender innen friluftslivet sterkere til uttrykk i disse hyttebøkene? Er Femundsmarkas friluftsliv mer stabilt enn friluftslivet andre steder? Er det diskursen som setter såpass tydelige rammer at man ikke får seg til å gi tekstene et vesentlig annet innhold? Man leser i hytteboka før man skriver, og føyer så til sin tekst etter mal av de andres, hvis man da ikke er av den opprørske typen og etterlater seg en unntakstekst?

5.4 Oppsummering av ytringer om problemstilling 2 – bua, i Lorthølets hyttebøker

En punktvis oppsummering av underpunktene til problemstilling 2 (bua) for Lorthølet blir slik:

Underkategori 1 (nytteverdi): Stabilt økende + nye ytringer om at man er der for å sjekke ut bua, bruke utedo og bruke bua for å verne seg mot insekter.

Underkategori 2 (trivsel): Stabilt innhold, økning i mengde.

Underkategori 3 (skryt av ordningen/ de som står bak): Økning i antall, innhold skifter fra å skryte av de som står bak de åpne buene til å skryte av at det finnes åpne buer.

Underkategori 4 (livet i bua): Stabilt, få endringer.

Underkategori 5 (positive tips og kommentarer overfor andre): Økning i antall, endring i retning av å beskrive egne gjerninger.

Underkategori 6 (symbolverdi): Stabilt, men få ytringer.

Underkategori 7 (negativt om bua eller andre brukere): Endring fra å fortelle om manglende utstyr til å kritisere andre brukere. Økning i antall.

Ytringene som faller inn under denne problemstillingen er noe mindre stabile enn de som faller inn under problemstillingen om naturen. Flere av dem har en økende mengde ytringer (underkategoriene 1, 2, 3, 5 og 7). Dette kan ha med et økende antall ytringer generelt å gjøre, men det kan også dreie seg om at man gradvis forteller mer om bua. Det er tegn på at man får inn nye brukere (underkategori 1), man skryter mer av at det finnes åpne buer (underkategori 3), man beskriver i økende grad egne gjerninger (underkategori 5) og man kritiserer i økende grad andre brukere (underkategori 7). Ellers er det i ytringene som faller inn under denne problemstillingen store forskjeller mellom Fautbua og Lorthølet, noe jeg vil komme tilbake til.

5.5 Kommentarer

Som nevnt tidligere i avhandlingen: ”Den overordnede tankegang i diskursteorien er, at sociale fænomener så at sige aldrig er færdige eller totale” (Winther Jørgensen og Philips 1999, s.34). Ut fra dette forstår jeg at en diskurs alltid vil endres og utvikles med tiden. – Hvilket hyttebokdiskursen, som det sosiale fenomenet den er, også viser seg å gjøre. Det forventes med andre ord en endring over tid. Hytteboka er til en viss grad dynamisk. Som jeg har beskrevet i analysen endrer innholdet seg over tid, både når det gjelder *hva* man skriver om, og *hvordan* man beskriver det, men ikke for alle temaer. Deler av diskursen endrer seg. Dette forteller oss at bua, og for så vidt også naturen rundt, til en viss grad representerer et stabilt miljø der opplevelsene over tid ligner på hverandre. Det kan virke som om opplevelsene varierer mer mellom ulike individer med ulike forutsetninger, hensikter og holdninger, enn de gjør over tid. Kanskje er det snakk om ulike tur-kulturer, eller friluftslivskulturer? Men det *er* en grad av endring i hytteboktekstene, det er en sosial prosess som foregår. Og det er ingenting som skulle tilsi at den noen gang vil stoppe opp.

Som nevnt i kapittelet om *problemstillingene og metode* kan hyttebokas diskurs fortelle oss hvordan vi *bør* oppfatte verden, eventuelt *hvordan vi bør kommunisere at vi oppfatter den*. Kan dette være med å forklare hvorfor det i de senere årene nærmest har gått inflasjon i antall trivselskommentarer i hyttebøkene til Lorthølbua? Når mange skriver noe, så velger man automatisk å gjøre det samme? Som nevnt tidligere kan det virke som om det i de senere årene har vært en del nye brukere innom Lorthølet. Kan det være at disse har lettere for å ta etter det som er skrevet tidligere enn det de gamle traverne gjør? Men samtidig er

det vel nettopp de gamle traverne som har formet diskursen? Enkelte skrivetrender vil være enklere å bli med på enn andre. Rasistiske ytringer, i alle fall de som kommer inn under mine problemstillinger, forble på midten av 90-tallet. Muligens fordi dette var noe man ikke ville være med på, men det kan også ha vært en strømning i samfunnet på den tiden. Men det kan også finnes flere klart rasistiske ytringer enn de som mine problemstillinger favner om. En trivselsytring derimot er innenfor akseptable normer, og vil også av mange sees på som en nødvendig og ubesværet positiv kommentar. Slik sett kan det også være en ren høflighetsfrase som blir etablert, og som man ikke så lett kommer utenom.

Diskursen kan som nevnt sette rammer eller normer for hva det er *akseptabelt* å skrive i ei hyttebok. Vil dette for de aller fleste også oppfattes som et høflighetskrav? Man er gjest og oppfører seg deretter, med den naturlige og selvfølgelige konsekvens at man lar være å ytre seg negativt om bua, men heller kommer med høflig skryt? Og lar de negative kommentarene komme når noen andre rusker det til i bua eller på annet vis bryter med høflighetskravet?

Jeg skrev under overskriften *diskursteori og diskursanalyse* i kapittelet om *problemstillingene og metode* at selv om det ikke eksisterer noe lovverk som definerer et forbud med tanke på hvordan man ytrer seg i hyttebøker, kan dette innebære at diskursen vil utelukke enkelte ytringer fra hytteboka. Den som leser hytteboka kan danne seg et bilde av hva som er sosialt akseptabelt å ytre, og dermed holde seg innenfor disse rammene. Man griper etter det vanlige og skriver trygt. Allikevel finnes det ytringer som de aller fleste vil se på som uakseptable. Et eksempel på dette er ytringer med rasistisk innhold. Det finnes få kommentarer i hyttebøkene som retter seg mot *hvordan* man har ytret seg, der en person åpent kritiserer en annen med beskjed om at *slikt kan man ikke si*. Men finnes det samtidig en grense for å gi slike kommentarer? Hvor ille må en ytring være for at noen skal kommentere med noe sånt som at *nei, slikt kan man ikke skrive!?* Vil det å gi en slik kommentar også oppfattes som et tegn på ukultur? Eller lever ulike hyttebokkulturer side om side i den samme hytteboka, mens de i liten grad forholder seg til eller bryr seg noe særlig om hverandre?

Som jeg skrev under *3.3 Dialogismen* er konteksten hvor ytringen blir skrevet viktig. Både når det gjelder de aktuelle buene og naturen rundt er konteksten svært stabil, mens samfunnet for øvrig har gjennomgått til dels store endringer. Er mange av hyttebøkens ytringer (som berører mine problemstillinger) mer stabile enn det samfunnets endringer

skulle tilsi? Mye tyder på en ganske stor grad av stabilitet i innholdet i hyttebøkene, mens samfunnet utenfor har gjennomgått en større grad av endring enn det livet som skildres i hyttebøkene. Dette kan i så fall styrke teorien om at en stabil kontekst (hytta og naturen) i stor grad er med på å gi et stabilt meningsinnhold i ytringene.

Under 3.4 *Sosialkonstruktivisme* i kapittelet om *problemstillingene og metode* nevnte jeg at beskrivelsen av opplevelsen eller oppholdet, som man presenterer i hytteboka, i ettertid vil framstå for allmennheten som bildet på hva man gjorde og hvem man var. Med andre ord at det er en form for identitetskonstruksjon. Finnes det i tilfelle likhetstrekk mellom de enkeltes konstruksjoner? Kan dette forklare for eksempel økningen i antall trivselskommentarer i hyttebøkene til Lorthølet, eller alle som skryter av *sjelen* til Fautbua? Er det viktig å vise at man har en gruppetilhørighet, at man er en av de som hører hjemme her?

Som jeg tidligere har skrevet om diakron diskursanalyse er det slik at gjentakelser i teksten anses som viktig:

”Å rekonstruere tekstleg samspel utgjør ein sentral del i ei diakron diskursanalyse. I analysen kartelgg ein ikkje bare tekstlege endringar – men også tekstlege gjentakingar.” (Veum i Veum (red) 2011, s.85).

Jeg mener at det er mulig å se på et stabilt innhold i ytringene som en tekstlig gjentakelse. At opplevelser av et sted beskrives likt, selv om det er flere titalls år mellom opplevelsene, tyder på høy grad av stabilitet. Et eksempel på dette kan være beskrivelsene av toppturer og utsikten fra Skjebrofjellet i hyttebøkene til Fautbua. Men det kan også være uttrykk for en høy grad av *ønsket* stabilitet. Igjen en form for identitetskonstruksjon og selektiv historieskaping.

En del av de som ytrer seg har vært i bua tidligere og vil innom for å se. Noen skal raskt videre, andre dveler ved bua ei stund, mens andre igjen velger å overnatte. Enkelte av gjengangerne gir uttrykk for å ha *tenkt mye på bua* siden sist de var her: ”Det er faktisk en av de buene jeg tenker mest på, når Femundsmarka dukker opp i mine tanker i ’Tigerstaden’” (F0778). I noen grad kan dette handle om å bekrefte tidligere opplevelser, at man ser igjen stedet, mimrer og leser hva man selv har skrevet. Det kan også handle om at man vil ha den gode opplevelsen en gang til. Man er her for å oppleve det samme som man

opplevde ved forrige besøk. Man vil gjenoppleve *noe*. Hva dette *noe* er vil nok variere sterkt fra person til person, men for de fleste handler det nok om en sterk følelse eller sinnsstemning som de får bare akkurat der. Det er nok heller ikke likegyldig hvilken bu de besøker, men at det er akkurat denne bua, med akkurat denne konteksten.

Når man sammenligner analysen av de to buene Fautbua og Lorthølet framkommer det enkelte forskjeller mellom de to i hva man skriver om. Dette gjelder for flere av underkategoriene under begge problemstillingene. En kan snakke om at hyttebøkene til de to buene har *ulik egenart*. Er det hyttebokas diskurs som setter rammen? Selvfølgelig er det (natur)geografiske ulikheter mellom de to lokalitetene som legger noe av grunnlaget for forskjellen, og at det trolig til dels ulike brukergrupper. Men jeg tror det handler om noe som går ut over dette. Selv om lokalitetene er forskjellige er det ikke logisk at det i hyttebøkene til Fautbua finnes *fortellinger* om dyrelivet, mens det for Lorthølet sin del i stor grad blir *oppramsing* av hva man har sett. Det handler mer om hvordan man ytrer seg enn om hvilke opplevelsesmuligheter man har.

To av underkategorier som til en viss grad speiler nasjonale trender innen friluftslivet er bærplukking og toppturer. Som nevnt i litteraturkapittelet vet man at aktiviteten bærplukking de senere årene har gått noe tilbake (Odden 2008, s.98). Dette kommer til uttrykk i hytteboka til Fautbua der fortellingene om *hamstring* av multe i stor grad forsvinner. Man slutter å ta med seg bærs spann inn dit i den hensikt å plukke med seg mye bær. Dette harmonerer for så vidt også med Vistad sine funn, der svært få brukere av Femundsmarka oppgir at de driver med bærplukking (Vistad 1995, s.147). Derimot er det en økning i antall beskrivelser av toppturer. Det å skulle gå på topper er en aktivitet som har appellert til flere de senere årene (Horgen, upublisert b etter Odden 2004, s.183), og denne trenden finnes også i hyttebøkene til Fautbua.

Hytteboka til Lorthølet viser en svak nedgang i antall ytringer om fiske, samtidig som dette ikke er noe som kommer like tydelig fram i hytteboka til Fautbua. Altså ikke noe entydig funn i hyttebøkene.

Både naturen og bua får sine beskrivelser i hyttebøkene, men som sagt tidligere er det bua som får de dypeste beskrivelsene og følelsene. Dette leder oss inn på at ei hyttebok er hyttas bok, ikke naturens bok. Man er i bua når man både leser og skriver den. Det er bua

som er den nærmeste konteksten. Så selv om man har gått timevis gjennom naturen, så er det bua som får de varmeste beskrivelsene.

Jeg har vært inne på at enkelte ytringer i Lorthølet kan tyde på at det de senere årene er en ny type brukere, eller i alle fall nye brukere, av området. Selv om det har vært en nedgang i ytringer om fiske etter 1997 er det ingenting som tyder på at færre bruker området. Handler dette heller om at man bruker området annerledes? At nye brukere gjør andre ting når de er på tur? En vet at det er mange som padler kano forbi her. Har det blitt vanligere å dra på kanotur uten å fiske? Eller er det bare slik at man fortsatt fisker, men har sluttet å skrive om det? Hva er da grunnen til at vi får en endring i diskursen akkurat her?

Når det gjelder begrepene situasjonskontekst og kulturkontekst, kan man skille mellom en konkret situasjonskontekst og en overordnet kulturkontekst (Hitching og Veum i Veum (red) 2011, s.28 og 29). Hva skjer når den ene er stabil og den andre endres? For Fautbua sin del holder som nevnt ytringene innen problemstilling 2 seg mer stabile enn ytringene innen problemstilling 1. Har det med å gjøre at situasjonskonteksten (stedet man befinner seg på) endres lite, mens kulturkonteksten, i dette tilfellet vårt forhold til naturen, endrer seg, og dermed også vårt syn på, opplevelse av og omtale av naturen?

5.6 Kritikk

Som nevnt tidligere er disse hyttebøkene et utrolig rikt materiale med mange innfallsvinkler og analysenivåer. En masteroppgave må ha begrensninger, noe som fører til at en stor del av stoffet som hyttebøkene utgjør faller utenfor analysen. Andre problemstillinger enn mine vil kanskje kunne sette ytringene i hyttebøkene i et annet lys når det gjelder stabilitet og endring. Men det er også en kjensgjerning at en enda dypere analyse av det stoffet jeg har brukt til en viss grad kanskje kunne gitt andre resultater.

For noen tidsperioder mangler det hyttebøker fullstendig. Dette er når det har tatt noe tid fra ei hyttebok har blitt utskrevet til ei ny har kommet på plass. Men det er også perioder da det etter alt å dømme har eksistert hyttebøker, men at de har gått tapt eller på annet vis er utilgjengelige. Dette gjelder i perioden 1979 til 1989 for Fautbua sin del, og for perioden 1986 til 1991 for Lorthølet sin del. Kanskje har det også vært eldre hyttebøker enn de eldste jeg har tilgang til? Hvilke spennende saker folk har skrevet om i disse periodene, vet vi svært lite om. Fenomener kan ha oppstått og forsvunnet igjen uten at det har satt nevneverdige spor etter seg i senere hyttebøker. Det kan også hende at noen har ytret noe

om det å skrive i hyttebøker i disse periodene, eller at det har skjedd noe annet som har gitt føringer for senere nedtegnelser. Men vi vet heller ikke *når* disse hyttebøkene har forsvunnet, og dermed heller ikke hvor lenge de har vært tilgjengelige for lesing i bua.

Fautbua har hyttebøker for noen av årene som mangler i Lorthølet, og omvendt. Samtidig vet vi nå at det er forskjell i hva som opp igjennom årene blir ytret i hyttebøkene til de to buene. Dermed kan det finnes ting i hytteboka til ei bu som ikke blir omtalt, evt. ikke omtalt på samme måte, i hytteboka til ei anna bu. Så verken omtale eller fravær av omtale av et fenomen i hyttebøkene til ei bu kan si oss noe om hvorvidt et fenomen har blitt eller ikke har blitt omtalt i hyttebøkene til ei anna bu. Det samme gjelder for meningsinnholdet: At det endres i hyttebøkene for ei bu betyr ikke at det endres i hyttebøkene for ei anna bu.

Vi vet ikke hva de savnede hyttebøkene har å si for det som er skrevet senere, og må derfor tolke ytringene i de eksisterende hyttebøkene slik de framstår, uten å kjenne hele forhistorien.

Det kan også rettes kritikk mot inndelingen i underkategorier. Ville en annen inndeling/ andre kategorier gitt andre resultater? Ytringene og deres innhold er jo tross alt de samme, men en annen kategorisering ville kanskje ført til at andre ytringer ble ført sammen, at det ble en annen sammensetning av ytringer i de enkelte kategoriene, og dermed et annet resultat når den enkelte kategori ble analysert?

De som skriver det som jeg har valgt å definere som unntakstekster, er antagelig fullstendig klar over at de produserer en ytring med et annet innhold enn det de fleste vil forvente å finne, kanskje med unntak av de eldste tekstene. Noe sier meg at de som velger å skrive langt og annerledes også har kikket litt på hva andre har skrevet. Samtidig er disse forfatterne med på å utfordre, og kanskje også utvide, hyttebokas normer. Jeg har tidligere nevnt at det er folk med ulike sett holdninger, motiver osv. som benytter seg av buene. Hva skjer når de normene folk har med seg, eventuelt deres forståelse eller manglende forståelse for normer kommer i konflikt med hyttebokas normer? Personlig tror jeg ikke det er dette som skaper de unntakstekstene som jeg har forholdt meg til, i og med at unntakstekstene egentlig ikke er annerledes fordi de bryter med normer. Det er mer snakk om at de er annerledes innenfor det akseptable. Flere av dem er annerledes fordi de har en stor tekstrikdom, noe som gjør dem lesverdige. Noen av dem er riktignok annerledes i innhold (for eksempel den om greske guder), men ikke på en slik måte at det medfører et

normbrudd. Et tydelig normbrudd vil være mer i retning av ufine ytringer med utstrakt bruk av fy-ord. Men også en annen type normbrudd kan tenkes å forekomme. Dette kan for eksempel være at man rakker ned på noe som andre beskriver positivt, eller omtaler folk man har delt bua med på en negativ måte. Slike ytringer finnes knapt nok. Hvorfor ikke? Kan jeg som har tolket dette ha sett feil, for eksempel oversett ironi? Kan tekster skrevet på et språk jeg ikke behersker inneholde slike ytringer? Finnes det slike ytringer i de hyttebøkene som mangler?

Språk kan være krevende å tolke, for ikke å snakke om enkelte håndskrifter. Det er enkelte ytringer som jeg har blitt nødt til å hoppe over fordi de rett og slett var uleselige, i alle fall for deler av ytringen, slik at det ikke ble noen meningsfull sammenheng i teksten. Hvilke gullkorn som ligger gjemt her kan vi bare gjette oss til. Noe av det samme gjelder for utenlandske tekster. Svensk, dansk og engelsk går bra, men så er det stopp. Det betyr at tyske tekster, som det tidvis er en del av, har blitt utelatt i min analyse. Også nederlandske, belgiske, finske og tsjekkiske tekster har lidd samme ublide skjebne. En interessant studie her ville være å sette utenlandske tekster opp mot norske, og se hvilke menings- og innholdsforskjeller man finner da. Her kan det godt tenkes at det ligger mye interessant.

6 Oppsummering og konklusjon

For å gripe an de litt større linjene, så viser analysen at hyttbokdiskursen inneholder både endring og stabilitet. Det vil si at enkelte deler av den er under endring, mens andre deler står fjellstøtt over tid. Det er en forskjell mellom hyttbøkene til Fautbua og Lorthølet. Når det gjelder Fautbua, så er det mest endring i ytringer som faller inn under problemstilling 1 (Naturen), og mest stabilitet i ytringer som faller inn under problemstilling 2 (bua). Når det gjelder Lorthølet, så er det motsatt. Det er mest stabilitet i ytringer som faller inn under problemstilling 1 (naturen), og mest endring i ytringer som faller inn under problemstilling 2 (bua). Det er med andre ord ikke et enhetlig mønster i hyttbokutviklingen.

Hyttbokdiskursen til de to buene ser ut til i noen grad å utvikle seg i ulik retning. Når man i tillegg ser at man finner ulikt innhold i ytringene i hyttbøkene til de to buene, så viser det at vi har å gjøre med ulike *egenarter* av hyttbøker. Dermed blir hver enkelt hyttbok en særegen og selvstendig fortelling, med en historie og utvikling som man ikke uten videre kan forutbestemme.

En slik analyse ser ut til å ende opp i en mengde med ubesvarte spørsmål. Jeg må innrømme at noe av det mest spennende som jeg opplever i dette materialet, og som jeg ikke var klar over at var der i så stor grad, er den *dype* hyllesten til bua, og da særlig til Fautbua. Jeg har tidligere lagt merke til at det er relativt vanlig å uttrykke en grad av takknemlighet over å være i buene og å få bruke dem, men ikke slike personlige, dyptfølte beretninger. Det er mange hyllester til Lorthølet også, men de ser i hovedsak ikke ut til å stikke like dypt som for Fautbua sin del. I dette kapittelet vil jeg blant annet samle noen tanker rundt hva som kan ligge i dette engasjementet og disse dype opplevelsene av bua.

Ut fra enkelte av ytringene ser det ut til at folk ikke kommer til hvilken som helst bu, men til Fautbua, for å søke opp noe som er viktig for dem: ”Atter en god natt i Fautbua, som er så rik på minner” (F0613), ”Trivelig å være her igjen, en stund siden sist” (F0313) og ”En titt innom og en kopp the. Fint å sitte og mimre om svunne tider: fra oppsynsrunder, multe og fisketurer fra 50- 60 – tallet” (F0808). Det later til å være en bestemt sinnsstemning som man må hit for å få, og at denne opplevelsen knyttet til bua er (minst) like viktig som at man beveger seg gjennom naturen på vei til bua. Dette kommer til syne ved at folk totalt sett skriver mer utfyllende om sine dype følelser overfor bua enn de gjør for tilsvarende følelser overfor naturen. Naturbeskrivelsene blir med tiden noe fattigere, mens beskrivelsene av bua i større grad holder seg spenstige, man gir mer av seg selv her. Hva er det med disse buene som fenger? Har det betydning at kontrasten mellom livet i bua og

livet i hverdagen øker? At for hvert år som går oppleves livet i bua som sterkere, selv om det endres fint lite, fordi den øvrige verden har gjennomgått stadig større endringer?

Noe lignende finnes også for Lorthølet, der to turister oppsøker Lorthølet for å feire at de har vært 20 år på tur sammen, og at det må gjøres i Lorthølet, fordi det var der de hadde sine første turopplevelser sammen (L0802).

Dette kan også henge sammen med en grad av identitet og hjemmefølelse, en tilhørighet til et bestemt sted. At stedet, i form av ei bu, er plassert slik den er, er nok viktig. Om vi flyttet for eksempel Fautbua til en veikant i et urbant strøk, ville nok det hatt stor negativ betydning for de som nærer sterke følelser til bua, og besøket ville ikke blitt det samme. Det er rimelig å anta at opplevelsen av bua har en viss sammenheng med at den ikke er lett tilgjengelig, at den ligger i et naturområde som mange oppfatter som *villmark*. I følge Vistad er det jo bare 4% av brukerne som oppgir at de ikke opplever Femundsmarka som villmark (Vistad 1995, s.178). Opplevelsen av at det er ”Skönt för trött vandringsman under vida färder få vila under sotad ås” (F0778), er nok sterkere når man må traske noen timer for å komme dit, og dette stedet i tillegg har en bestemt beliggenhet. Dette kan i så fall forklare noe av forskjellen mellom buone, ettersom Lorthølet for de fleste er atskillig lettere tilgjengelig enn Fautbua.

Mange gir uttrykk for at hjemmefølelsen og tilhørigheten er sterk. Man slapper av og får en egen ro over seg. Det aktualiserer det flertydige uttrykket *jeg liker meg her*. Liker man seg fordi man er *der*, på et bestemt sted, eller er det *seg selv* man liker bedre, fordi man kjenner seg mer veltilpass på dette stedet? Blir man en annen når man er der, en man liker?

Er det følelsen, opplevelsen av å mestre tilværelsen og gleden over de enkle ting i tilværelsen, en tilværelse som handler om de enkle verdiene og oppgavene, de basale behovene, som slår inn? Man utfører et arbeid som dekker de grunnleggende behovene i livet. Man fyrer opp og får varme, tørker klær og lager mat. Man opplever stillhet og hvile, og trolig en stor grad av harmoni i tilværelsen. Det er enkle arbeidsoppgaver, og man kjenner lett på en stor grad av mestring. Man har kontroll over de nærmeste omgivelsene. Det er ingen forstyrrende elementer som bryter inn og lager kaos, med mindre noen banker på sent på kvelden? Det man gjør er enkelt og målbart. Har man fylt opp vedkassa med ved så ser man at man har gjort en god jobb, i motsetning til hva man kan se av utført arbeide i mange moderne jobber. Har du vært en god lærer i dag? Har du gjort en god byråkratjobb?

Hvor vellykket var jobben med å flytte papir i dag? Oppgavene i ei bu er enkle, konkrete og målbare. Det kan for mange bli en sterk kontrast til hverdagen, en kontrast å flykte til.

Flere uttrykker en sterk grad av harmoni mellom bua og stedet den ligger på: ”Fautbua – en perle i naturen” (F0610), ”Flott med disse buene, det gir en egen stemning i fjellet (F0708) og ”Fautbua – en perle i naturen” (F0610). Som flere har påpekt passer Fautbua, på grunn av sitt utseende, inn i den naturen den ligger i. Buene med omgivelser endrer seg som tidligere nevnt lite. Noen får av og til en ansiktsløftning i form av nytt tak eller lignende, men ellers er de i svært stor grad lik seg. Man kan komme tilbake til den bua man var i for mange år siden og finne at fint lite er forandret.

Slik sett kan buene framstå som en form for tidsmaskiner. Tiden har stått stille mens verden utenfor har rast videre. Dermed representerer bua en høy grad av stabilitet og tidløshet i en verden som endres på høygir. Kanskje dette kan være med på å forklare noe av stabiliteten i mange av de positive ytringene om bua? Det er heller ikke usannsynlig at disse gamle buene appellerer mer til det konservative, det varige, det stabile enn de gjør til samfunnets skiftende trender. Trekker bua dermed også lettere på brukere innen friluftslivskulturen som heller i retning av det konservative? Om det er tilfellet, hva er da grunnen til at ytringene om naturen forandres?

Filosofen og forfatteren Arne Næss skriver i boka ”Det gode lange livs far” om sin hytte Tvergastein ved Hallingskarvet (Næss 1995). ”Det som er bemerkelsesverdig ved Tvergastein og lignende steder over hele verden, er at de gjør mulig et liv som er materielt enkelt, men rikt på hensikt” (Næss 1995, s.106). Dette er også noe som kjennetegner livet i buene i Femundsmarka. Kanskje er det nettopp denne enkelheten som lokker. Livet er vanskelig, krevende, komplekst og uforutsigbart. Livet i Fautbua er enkelt og oppleves hensiktsmessig og meningsfylt.

Allikevel er det en snodig motsetning her. Man roser buas tømmervegger, dens sjel og byr på sine egne sterke følelser omkring det å være her. Samtidig slutter man å hylle de som tar seg av bygningen, slik at man fortsatt kan ha disse gode opplevelsene i framtida? Hvorfor dette skillet? Hvorfor akkurat denne endringen i diskursen? Og hvorfor skjer den i Fautbuas og ikke i Lorthølet, når det til og med er Fautbua som får mest dyptpløyende skryt?

Naturfortellingene i hyttebøkene blir stort sett enklere med åra. Det endrer seg fra å fortelle hvorfor noe er vakkert til å fortelle at det er vakkert. Hvorfor dette skjer finner jeg ingen enkel eller åpenbar forklaring på, men det kan handle om det å ytre seg generelt. De siste årene har vi blitt vant til å ytre oss i korte tekster, som for eksempel via *sms* og sosiale medier som *twitter*. Kanskje er det noe av dette vi tar med oss inn i marka, en slags rastløshet der vi ikke tar oss tid til å dvele ved å uttrykke våre opplevelser. Eller er det kanskje fordi man i mindre grad tar naturens vesen inn over seg når man er i naturen? Eller er det kanskje slik at fortellingen om turen heller kommer på Facebook enn i hytteboka?

I innledningen ble fang og slipp-fiske omtalt sammen med Lars Lenth-effekten, og at denne måten å fiske på har blitt noe mer vanlig de senere årene. Dette hadde jeg forhåpninger om å finne et eller annet om i hyttebøkene. Dette slo absolutt ikke til. Ikke en eneste gang har det blitt nevnt. Det kan det være flere grunner til, men mest sannsynlig har det å gjøre med at det ikke fiskes på denne måten i de nærmeste områdene, eller nedslagsfeltet, til de to aktuelle hyttebøkene. Muligens appellerer ikke akkurat disse lokalitetene til denne typen fiske. Så selv om fang og slipp-fiske til en viss grad er en nasjonal trend, så har ikke jeg funnet spor av den her. Dette kan også ha sammenheng med at fiskerne i området først og fremst bruker telt når de overnatter (Vistad 1995, s.153). Og bruker man ikke bua, vil heller ikke fortellingen om opplevelsene havne i hytteboka.

6.1 Antagelser

I denne undersøkelsen/avhandlingen blir det mange spørsmål. Man finner ut at noe enten endrer seg eller holder seg stabilt, og sitter igjen med spørsmålet *hvorfor er det slik?* Menneskers valg er ikke alltid like beint fram å greie ut. Ikke følger det med noen forklaring eller begrunnelser med de ulike ytringene heller. Man finner ikke klart ut hvorfor man ytrer seg slik man gjør, men gjennom tolkning kan man komme fram til visse antagelser og hypoteser om hva dette dreier seg om.

Som jeg vil fortelle om i metodekapittelet skaper ikke en abduktiv tilnærming sikker kunnskap, men man får et grunnlag for å sette fram nye antagelser. Noen av disse har jeg kommet med både i analysen og i oppsummeringen.

Det er som tidligere omtalt mange som fisker i Femundsmarka, og det at ingen nevner fenomenet fang og slipp-fiske, tyder på at man i de aller fleste tilfellene har fisket for å konsumere fisken underveis på turen. Fiske i Femundsmarka er høstingsfriluftsliv, og det å

konsumere fisken underveis på turen er en viktig del av turen og opplevelsen. Dermed blir både det å fiske og å konsumere fisken en del av opplevelsen underveis på turen.

Når det gjelder friluftslivet på 1990-tallet er det ifølge Tordsson slik at ”Aktiviteten som slik står mer markant i sentrum enn hva som typisk for ’tradisjonelle’ former for friluftsliv” (Tordsson 2002, s.322). Dette kan gjenfinnes i beskrivelsen av natur og naturopplevelser i hyttebøkene. Tidligere var det flere som beskrev det vakre i naturen, mens man nå nøyer seg med å konstatere at den er flott. Man legger ikke lenger like mye energi i å skildre det vakre. Man viser gjennom sine nedtegnelser i hytteboka at man er der, man er på tur og bedriver sin aktivitet (ski, fottur, padling), og det er viktigere enn å fortelle om at man tar naturens vesen inn over seg. Kanskje kan mangelen på naturfortellinger i de nyere ytringene ha en sammenheng med *hvordan* man opplever naturen?

Som tidligere nevnt er det få tidsangivelser i hyttebøkene, dvs. at man forteller hvor lang tid man har brukt på å forflytte seg en bestemt strekning. Men de som finnes der, er skrevet i løpet av de siste 15 årene, og de gir uttrykk for at man har beveget seg raskt gjennom terrenget. Har fokuset skiftet fra å være i naturen til å være i aktivitet? At det er viktigere å ha vært og ha gjort enn å dvele ved det man opplever? Disse nedtegnelsene om tidsangivelser *kan* være en speiling av det aktivitetsfokuset som Tordsson beskriver.

Utviklingen de senere årene går i retning av at det er Fautbua som for mest rosende omtale i form av at det beskrives at den har sjel, mens det er i Lorthølet man takker for at slike åpne buer finnes. Hva er grunnen til denne forskjellen? Har det noe med avstanden til sivilisasjonen å gjøre, at man er fysisk lengre unna det man har søkt seg vekk fra?

Det er en hyllest av det enkle livet i bua. De konkrete meningsfulle oppgavene, følelsen av mestring, gir grobunn for opplevelsen av noe *autentisk*, at man lever en mer ekte tilværelse, kanskje at man også i større grad enn vanlig er seg selv, eventuelt får fram sider ved seg selv som man setter pris på. Og disse sidene ved seg selv får man fram når man er *der*. For mange er det nok slik at de er her for å oppleve bua, ikke bare bruke dens praktiske nytteverdi. Som Klepp påpeker er det en sammenheng mellom hvor autentisk et sted oppleves og rikdommen i tekstene i gjestebøkene (Klepp 1998, s.32). Men betyr rikere tekster om bua i Fautbuas hyttebøker, sammenlignet med Lorthølets, at Fautbua oppleves som mer autentisk enn Lorthølet? I så fall hvorfor? Er det fordi den er eldre? Er det noe ved estetikken i bygget?

Som nevnt i litteraturkapittelet viser Tordsson til at i mellomkrigstida representerer livet i naturen for arbeiderbefolkningen en avlastning fra en ufri hverdag (Tordsson 2002, s.359). Kanskje snakker vi om noe av den samme mekanismen i dag, selv om hverdagen er blitt annerledes. I stedet for slit og strev er det mange som sliter med stress og mas, og opplever til en viss grad at man er fanget i samfunnet. På denne måten representerer den lille bua langt inni villmarka en frihet som mange vil hige etter.

Totalt sett virker ytringene innen begge problemstillingene i Lorthølets hyttebøker å være mer stabile enn ytringene i Fautbuas hyttebøker. Dette på tross av at det, som jeg har nevnt tidligere, kan virke som om det i de senere årene har vært en ny type brukere av Lorthølet. I analysen framkommer det også at det, spredd over et langt tidsrom, er mye sang og spill i Lorthølet. Dette finnes det fint lite av i hyttebøkene til Fautbua. Er dette et tegn på at vi har å gjøre med en annen type brukere, ikke bare i nyere tid, men til nær sagt alle tider? Fører beliggenhet og nærmiljø til at det er ulike brukergrupper som besøker buene, og at dette utgjør deler av forskjellen i innhold mellom hyttebøkene? Og er da brukerne av Lorthølet en type brukere som i mindre grad lar seg fascinere av buas sjel enn det brukerne av Fautbua gjør?

Hyttebøkene til Lorthølet og Fautbua er samstemte når vi kommer til underkategori 7 (negative kommentarer til eller om bua og andre) i problemstilling 2 (bua). Her svinger antallet ytringer i takt i de to buene, selv om det svinger på et lavere nivå i Fautbua enn i Lorthølet. Hva er det som gjør at diskursen svinger i takt på enkelte områder, men divergerer på andre? Vistad kommenterer i sin tidligere nevnte avhandling at søppel er den miljøpåvirkningen som flest besøkende reagerer på (Vistad 1995, s.174). Det er da også tydelig at folk reagerer når de opplever bua som uren, for eksempel ved at det ligger igjen søppel her.

Det kan være grunnlag for å hevde at Fautbua er seg selv lik år etter år, men at opplevelsen forsterkes, kanskje som et resultat av at kontrasten mellom hverdagen og livet i Fautbua stadig øker? Mennesket speiler samfunnet. Når samfunnet endres, endres også mennesket. Man besøker bua og har en opplevelse av det. Noen år senere er man der på ny, og opplevelsen er sterkere enn tidligere: ”Fautbua blir bare bedre og bedre for hvert år” (F0890). Da kan det hende at man selv har gjennomgått en endring som har bidratt til at kontrasten mellom hverdags-jeget og Fautbu-jeget har blitt sterkere. Kanskje har også

behovet for Fautbua-jeget økt? I alle fall gir en av veteranene i Femundsmarka uttrykk for at mange ville følt en dyp glede over å få oppleve denne bua:

”En overnatting i ei slik lita bu som denne, en kald vinternatt, langt inne i ødemarken, i ensomhet, er en sak jeg har undt alle moderne mennesker i vår tid. De har hatt godt av det. Det har lett satt tankene i sving. - -la oss håpe at en ikke utbygger vår jord i den grad at vi ikke har ”råd” til å ha og få komme til en slik liten enkel sak som denne bua. Tenk på det, det skal ikke så mye til, rent materielt sett, før en kan ha det godt!! Dette er en interessant problemstilling i vår tid” (F1277).

Om friluftslivet på 1970 og 1980-tallet skriver Tordsson i sin avhandling at ”Friluftslivet fremstår [...] som en form for aksjonisme og en *alternativ livserfaring* (min kursivering) i kontrast til det moderne samfunnets levemåter, verdier og fortolkningsmåter” (Tordsson 2002, s.360). Det finnes noen få spor av dette i hyttebøkene til Fautbua fra denne perioden, men ikke mange. Et av dem er sitatet over. Et annet, som riktignok er fra starten av 1990-tallet, er dette:

”Nydelig sted, fullkommen ro; disse tømmerveggene formidler verdier som for lengst har gått tapt i og med beting og panoramavinduer. Det er en god medisin for en byboer, motgift mot ’ubehaget i kulturen’. Å tenne en røyk her inne er som å smake en bit av evigheten.” (F0992).

Kanskje oppfattes hytta og hytteboka som feil sted for en form for politisk agitasjon. Samtidig – det som finnes av slike kommentarer finnes stort sett i denne perioden, og er på den måten tidstypisk. Det finnes noen ytringer der det tas til ord for et slags vern av buene i marka, og det kan sees på som om man ønsker tilgang på både et slags kulturminne og noe som minner om en alternativ livsstil. Men som regel handler det mer om bygningsvern enn om samfunnskritikk.

Opplevelsen av å være på et sted som Fautbua kan gi en følelse av å mestre en mer primitiv tilværelse, selv om man ikke gjør det av direkte nødvendighet, men er på ferie. Man søker til en tilstand som kan minne om de som etablerer seg i villmarka og enten lever av den eller tar kontroll over den og endrer den. Det har et snev av den selvstendige og uavhengige nybyggeren Isak Sellanrå i Knut Hamsuns *Markens Grøde* i seg, at man bosetter seg i villmarka, gjør stedet til sitt og mestrer de utfordringene som følger med

(Hamsun 1917/ 2008, s.7 – 9). Det ligner også på Helge Ingstads fortellinger i *Pelsjegerliv*, der han og Hjalmar Dale bygger ei koie ved Elgsjøen i villmarka i Canada, og overlever på jakt og fangst (Ingstad 1931/ 2007, s.50). Er det drømmen om den frie mannens liv utenfor sivilisasjonen eller som selv ordner seg et bosted som ligger i bakgrunnen og lurert? Symboliserer bua en tilværelse som man lengter etter?

Odden beskriver som tidligere nevnt at deltakelsen i ferskvannsfiske var på topp i 1975 med 35 % deltakelse, litt over 30 % midt på 1900-tallet, og rundt 30 % fra 1997 til 2004 (Odden 2008, figur 4 s.85). Ytringene om fiske i hyttebøkene er relativt stabile, men viser en topp for Lorthølet sin del på begynnelsen av 1980-tallet, og få ytringer på slutten av 1990-tallet. Totalt sett har det vært noe mer vanlig å ytre seg om fiske før 1997 i Lorthølets hyttebøker enn fra og med 1997. Odden registrerer 29 % deltagelse i 1980, altså lavere enn for midten av 1990-tallet (Odden 2008, figur 4 s.85), mens det er motsatt hva gjelder ytringene i hyttebøkene. På begynnelsen av 1980-tallet og på midten av 1990-tallet er det altså ikke samsvar mellom det som står beskrevet i hyttebøkene og de nasjonale funnene til Odden. Hvorfor skiller ytringene i hyttebøkene seg fra de nasjonale funnene til Odden?

Min undersøkelse speiler altså i noen grad de nasjonale trendene innen friluftslivet, men den gir ikke grunnlag for å si om den gjør det når det kommer til *hvem* det er som ytrer hvilket meningsinnhold i hyttebøkene. Det er få som etterlater seg informasjon om alder, bosted, inntekt, livssituasjon, utdanningsnivå etc.

I følge Bjordal har hyttebøkene enkelte tematiske trekk som utgjør stabilitet over tid. Eksempler på dette er avslutningsfrasen 'takk for oss' og at man skriver om været (Bjordal 2011, s.98). Dette kan sammenlignes med de mange trivselsytringene som finnes, der man beskriver bua eller oppholdet i den på en positiv måte. Ofte er disse plassert på slutten av ytringen, men ikke alltid. Kanskje er trivselsytringene en form for høflighetsfrase som man ikke kommer utenom? De kan forklares med at de er en form for sjangertrekk ved hyttebokskrivinga, men sjangertrekket forklarer ikke den store oppblomstringen av dem i Lorthølets hyttebøker de senere årene.

Unntakstekstene er med på å levendegjøre hytteboka. Det at de slutter å komme, er et tap. Man forventer nærmest at det skal dukke opp unntakstekster, at man skal bla om og så finne noe som er litt annerledes enn det meste andre som står der. Man forventer unntak fra

regelen. Hvorfor det blir færre av dem, i alle fall blant de som er relatert til mine problemstillinger, er et annet spørsmål.

Jeg har tidligere i avhandlingen nevnt Lars Monsen-effekten: at mange i en periode, fra litt etter årtusenskiftet, dro på tur for å leve slik som han har vist at han gjør på sine turer og ekspedisjoner. Jeg er litt overrasket over at jeg nesten ikke finner noen direkte spor etter dette. Hvilke av brukerne av marka som er der på grunn av påvirkning fra ham, er umulig å si ut fra hyttebøkene, men det er svært få kommentarer om dette. Kun i en ytring nevnes han (F0608), da det er en som mener at det er for mange Monsen-kopier i marka. Den eneste som kommenterer dette utsagnet er Lars Monsen selv da han kommer forbi noen måneder senere (F0808). Så med andre ord – ut fra det som kan leses i hyttebøkene er ikke Lars Monsen eller hans fjernsynsfriluftsliv tema når folk skal skrive ned sine bemerkninger.

6.2 Avslutning, og veier videre

En forsiktig konklusjon av hva det innebærer at to hyttebøker utgjør to temmelig ulike fortellinger, er at man aldri helt kan vite hva man vil finne i ei hyttebok. Selv om man har analysert meningsinnhold i hyttebøkene til ei bu, kan hyttebøkene til ei anna bu i nærheten vise seg å ha et noe annerledes innhold. Dette gir oss i så fall et stort mangfold av fortellinger – hver bu sin unike fortelling, sin diskurs, som i større eller mindre grad divergerer fra de andre. Noe av innholdet i ei hyttebok kan nok en som er kjent med hyttebøker gjette seg til, men ikke alt. En del faller naturlig av konteksten, noe er sjangertrekk. I tillegg må vi ha med oss at de som har skrevet i hyttebøkene til Fautbua og Lorthølet, trolig også er kjent med hyttebøker fra andre hytter, enten det er åpne hytter, DNT-hytter, eller private hytter og familiehytter. Dermed vil hyttebokdiskursen i Femundsmarka være del av en nasjonal hyttebokdiskurs som bidragsyterne har hentet inspirasjon og ubevisst påvirkning fra, men også selv bidrar til.

En interessant undersøkelse ville være å sammenligne utviklingstrekk og endring i innhold i hyttebøker fra flere landsdeler og ulike naturområder. De ville trolig kunne bidra til å fortelle oss mer om folks tanker om blant annet friluftslivet, naturen og livet i buer og hytter.

En annen interessant vinkling, med tanke på videre forskning, kunne være å studere ytringer skrevet av norske turister satt opp mot ytringer av utenlandske turister. Dette

kunne åpne for en økt forståelse både av norsk og utenlandsk friluftslivskultur, samt likheter og forskjeller mellom disse.

Underveis i denne avhandlingen har jeg endt opp med å stille en rekke spørsmål som kan finne på å sette i gang tankeprosesser. Ved å stille spørsmål med utgangspunkt i hva empirien viser, kan det tenkes at det har blitt skapt engasjement og refleksjon om temaet hyttebøker og friluftsliv hos leseren. Kanskje har enkelte av disse spørsmålene engasjert såpass at noen finner det for godt å ta stafettpinne innen forskning på hyttebøker videre.

Referanser

- Bjordal, Reidun Irene (2011): *Takk for oss, vi kommer igjen. Hyttebøker gjennom 100 år*. En sjangeranalyse av hytteboktekster ved fire hytter i Stavanger-regionen. Bergen: Universitetet i Bergen. (Dette er en masteroppgave avlagt ved UIB som jeg har lastet ned fra internett i pdf-format. Når jeg henviser til denne kilden i teksten, viser jeg til sidetall i denne pdf-filen. Nettadressen hvor denne finnes er: <https://bora.uib.no/handle/1956/5924>.)
- Foucault, Michel (1999): *Diskursens orden*. Oversatt av Espen Schaanning. 3. Opplag 2010. Oslo: Spartacus forlag.
- Gilje, Nils og Grimen, Harald (1993): *Samfunnsvitenskapenes forutsetninger*. Innføring i samfunnsvitenskapenes vitenskapsfilosofi, 14. Opplag 2011. Oslo: Universitetsforlaget.
- Grønmo, Sigmund (2004): *Samfunnsvitenskapelige metoder*, 2. Opplag 2007. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hamsun, Knut (1917/ 2008): *Markens grøde*, utgave fra 2008. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Hansen, Stein Lier og Wegge, Bjørn (2007): *Jegerprøveboka*, 16. utgave 2007. Oslo: Tun forlag.
- Ingstad, Helge (1931/ 1977): *Pelsjegerliv*, trykket i 1977. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Jacobsen, Dag Ingvar (2005): *Hvordan gjennomføre undersøkelser*. En innføring i samfunnsvitenskapelig metode, 2. Utgave 2005, 3. Opplag 2011. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Kjeldsen, Jens E. (2006): *Retorikk i vår tid – en innføring i moderne retorisk teori*. 2. Opplag 2009. Oslo: Spartacus forlag.
- Klepp, Ingun Grimstad (1998): *På stier mellom natur og kultur – turgåeres opplevelse av kulturlandskapet og deres synspunkter på vern*. Oslo: Universitetsforlaget.

Monsen, Lars og Strømdahl, Trond (2009): *Femundens villmark*. Oslo: Larsforlaget.

Næss, Arne (1995): *Det gode lange livs far*. Oslo: N.W. Damm & Søn AS.

Odden, Alf (2008): *Hva skjer med norsk friluftsliv? En studie av utviklingstrekk i norsk friluftsliv 1970 - 2004*. Trondheim: Geografisk institutt, NTNU

Punsvik, Tor og Storaas, Torstein (1998): *Den gode jakta*. Håndbok i jegeretikk. 2. opplag 2000. Oslo: Landbruksforlaget.

Røros Museums- og Historielag (2002): *Buer i Femundsmarka*. Røros: Arbeidets Retts trykkeri.

Tordsson, Bjørn (2002): *Å svare på naturens tiltale – en undersøkelse av meningsdimensjoner i norsk friluftsliv på 1900-tallet og en drøftelse av friluftsliv som sosiokulturelt fenomen*. Oslo: Norges idrettshøyskole.

Tordsson, Bjørn (2010): *Friluftsliv, kultur og samfunn*. 1. Utgave 2010. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Veum, Aslaug (red), Hitching, Tonje Raddum og Nilsen, Anne Birgitta (2011): *Diskursanalyse i Praksis*, 1. Utgave 2011. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Vistad, Odd Inge (1995): *I skogen og i skolten*. Ein analyse av friluftsliv, miljøoppleving, påverknad og forvaltning i Femundsmarka, med jamføringar til Rogen og Långfjället. Trondheim: geografisk institutt, Universitetet i Trondheim.

Winther Jørgensen, Marianne og Phillips, Louise (1999): *Diskursanalyse som teori og metode*, 8. Opplag 2011. Roskilde Universitetsforlag.

Ödman, Per-Johan (1979): *Tolkning, förståelse, vetande – hermeneutikk i teori och praktik*. Stockholm: Almqvist & Wiksell Förlag AB.

Muntlige kilder

Borgos, Randi. Fagkonsulent på Rørosmuseet.

Wagnild, Geir. Ansatt i Statens Naturoppsyn, bl.a. med ansvar for buene i Femundsmarka.

Elektroniske kilder

<http://forskning.no/fangst-fisk-jakt-og-fangst/2013/04/orret-taler-fang-og-slipp-fiske>, lest 7/5 – 2015.

<http://www.fylkesmannen.no/Images/Bilder%20FMST/Milj%C3%B8%20og%20klima/Moskus/Rapp-1%202006%20Forvaltningsplan%20moskus.pdf?epslanguage=nb>, lest 26/4-2015.

<http://www.nasjonalparkstyre.no/Images/Femundsmarka/Div%20pdf/ForvaltningsplanFemundsmarka59-69.pdf>, lest 7/5 – 2015.

<http://home.online.no/~leifel/turer/2002/Femundsmarka%2007-12%20juli%202002.html>, lest 29/4 – 2015.

http://nrk.no/nyheter/distrikt/hedmark_og_oppland/1.42705), lest 29/4-2015.

<http://thewildmens.blogg.no/>, lest 29/4 – 2015.

<http://www.friluftsliv.no/tuomrader/nattely-gubbtjonnbua-i-femundsmarka.html>, lest 29/4 – 2015.

<http://www.nationen.no/2012/08/06/naring/laksefiske/laks/fiske/lakseelver/7582268/>, lest 29/4-2015.

<http://www.radetfordyreetikk.no/1998/04/sportsfiske-fang-og-slipp/>, lest 29/4-2015.

http://www.rekken.no/lokale_nyheter/article5213665.ece, lest 29/4-2015.

www.naturoppsyn.no/content/500040516/Naturveileder-i-Femundsmarka, lest 29/4 – 2015.

Oversikt over tabeller og figurer

Tabell 1: En oppsummering av ytringer som faller innenfor de ulike underkategoriene for hvert år, relatert til problemstilling 1 for Fautbua.

Tabell 2: En oppsummering av ytringer som faller innenfor de ulike underkategoriene for hvert år, relatert til problemstilling 2 for Fautbua.

Tabell 3: En oppsummering av ytringer som faller innenfor de ulike underkategoriene for hvert år, relatert til problemstilling 1 for Lorthølet.

Tabell 4: En oppsummering av ytringer som faller innenfor de ulike underkategoriene for hvert år, relatert til problemstilling 2 for Lorthølet.

Kilder

Mine kilder er hyttebøkene til Fautbua og Lorthølet. Der ikke annet er notert befant hyttebøkene seg på Rørosmuseet pr desember 2013. De som er i bruk skal fortløpende bli tatt inn til museet, noe som bare delvis skjer. I Lorthølet ligger det også noen enkeltark, samt deler av den eldste hytteboka, som av en eller annen grunn ikke er blitt brakt til museet.

Hyttebok nr 1, Fautbua. April 1971 – mars 1979. Linjert 72 blad.

Hyttebok nr 2, Fautbua. August 1990 – mars 1997. Linjert, 144 blad.

Hyttebok nr 3, Fautbua. April 1997 – april 2003, men med en ytring fra august 2003. Linjert, 96 blad.

Hyttebok nr 4, Fautbua. April 2003 – april 2009. Ulinjert, 96 blad.

Hyttebok nr 5, Fautbua. August 2007 – desember 2013, og er trolig fortsatt i bruk pr mai 2015. Linjert, 144 blad. Befinner seg trolig på Fautbua.

Hyttebok nr 1, Lorthølet. Mai 1978 – september 1978. 13 sider med løse ark som antagelig har vært del av ei hyttebok. Ulinjert. Befant seg i Lorthølet pr desember 2014.

Hyttebok nr 2, Lorthølet. Juli 1980 – juni 1984. Liten notisbok, linjert. Ca 66 sider.

Hyttebok nr 3, Lorthølet. Juli 1984 – mai 1985. Liten notisblokk, rød og grønn. 28 sider, linjert.

Hyttebok nr 4, Lorthølet. April 1992 – juni 1993. Linjert, 48 blad.

Hyttebok nr 5, Lorthølet. Mars 1994 – august 1998, men en del korte notater i permen etter dette. Linjert, 144 blad.

Hyttebok nr 6, Lorthølet. April 1999 – mai 2002. Linjert, 96 blad.

Hyttebok nr 7, Lorthølet. Mai 2002 – august 2005, men med sporadiske ytringer fra senere i 2005, og i 2006, 2007 og 2008. Tydelig at to hyttebøker har blitt brukt parallelt i denne perioden.

Hyttebok nr 8, Lorthølet. Juni 2004 – oktober 2004, med to ytringer fra august og september 2006. Dette er ei bok som har blitt brukt parallelt med andre hyttebøker. Rød og svart, 17 sider.

Hyttebok nr 9, Lorthølet. Juni 2005 – juni 2010, men en del korte notater i permen etter dette. Linjert, ca 202 sider. Befant seg i Lorthølet pr desember 2014.

Enkeltark, Lorthølet. August 2010 – oktober 2010. Dette er 8 løsark som kan ha vært del av ei hyttebok. Arkene lå i Lorthølet pr. desember 2014.

Enkeltark Lorthølet. Dette er fire enkeltstående ark/ lapper fra juli 2010, juli 2010, august 2010, september 2010 og Mars 2013. Disse befant seg i Lorthølet pr desember 2014.

Hyttebok nr 10, Lorthølet. Oktober 2010 – desember 2013, og er fortsatt i bruk pr mai 2015.

Linjert, 144 blad. Befinner seg på Lorthølet.